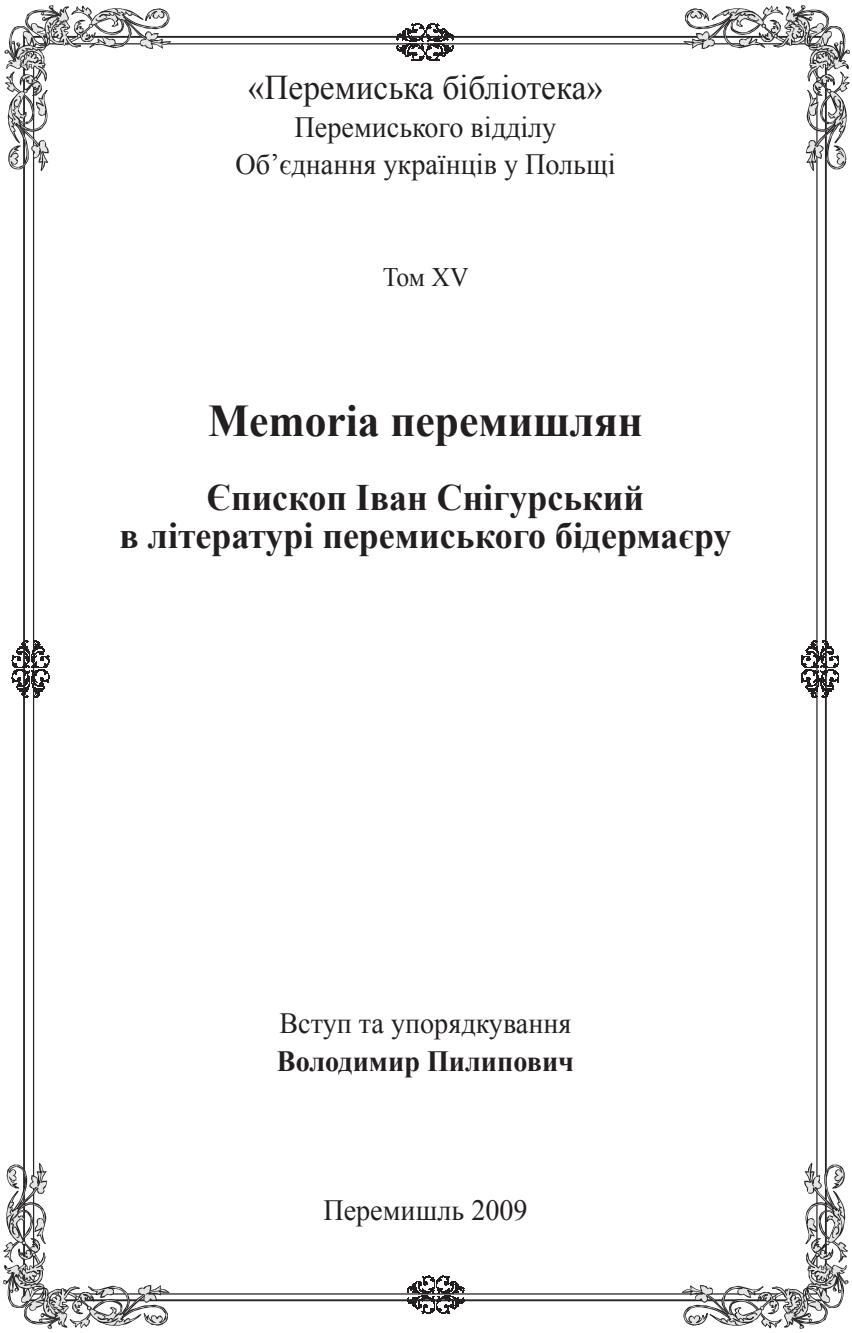

«Перемиська бібліотека»
Перемиського відділу
Об'єднання українців у Польщі

Том XV

Memoria перемишлян
Єпископ Іван Снігурський
в літературі перемиського бідермаєру

Вступ та упорядкування
Володимир Пилипович

Перемишль 2009

Вступ та упорядкування:
Володимир Пилипович

Проект обкладинки:
Андрій Кісь

Видавець:
Перемиський відділ ОУП

ISBN 978-83-921954-8-1

© Вступ, упоряд., В. Пилипович, 2009

Іванно Епср

Виходів у світ збірника **Меторія перемисьлян**. Єпископ
Іван Снігурський в літературі перемиського бідермаєру,
посприяв пан Петро Грицак, голова
Товариства «Перемещина» у ЗДА

Вступ

Теоретичний доробок українського літературознавства у дослідженнях над бідермаером є незначний, хоч ще на початку 40-их років ХХ ст. це питання було дискутоване в українських літературознавчих кругах у Празі – в Українському Вільному Університеті та Українському Історично-Філологічному Товаристві. І саме у Празі вийшли друком праці присвячені цій проблемі. Першим, хто застосував термін бідермаер у дослідженнях української літератури був Микола Гнатишак (нар. 1902 р. в Перемишлі, помер 1940 р. у Лібштаті в Німеччині) у виданій після смерті вченого *Історії української літератури*¹. Пропонуючи нову періодизаційну схему розвитку української літератури, М. Гнатишак виділив у ній десять стилів, призначивши бідармаєру місце поміж *псевдокласикою* та *романтикою*. Вчений мав надію, що *можє оця спроба нової періодизації бодай причиниться до зрушення з мертвої точки цієї переважної проблеми українського літературознавства та дасть спонуку до дальшого шукання ліпших і досконаліших періодизаційних схем*. Хоч, щодо самого бідермаєру, то М. Гнатишак не вважав його ідею, патос і навіть стиль близьким *нинішнім українським поколінням*², і про сам стиль не написав спеціальної праці.

¹ М. Гнатишак, *Історія української літератури*. Книжка перша. Прага 1941. Проте першим в українській науці дослідником, що застосовував це поняття був музиколог Борис Кудрик. Стилістичні параметри музичного бідермаєру на галицькому ґрунті представив він у працях присвячених композиторській творчості Михайла Вербицького та Івана Лаврівського. Див.: Борис Кудрик, *Огляд історії української церковної музики*. Львів 1937 (друге вид. Львів 1995); Borys Kudryk, *Dzieje ukraińskiej muzyki w Galicji w latach 1829-1873*. Przemyśl 2001 (книжкова публікація докторської дисертації із 1934 р.). Ширше про це питання див.: В. Пилипович, *Літургійна творчість о. Михайла Вербицького (спроба огляду)* // «Калофонія». Науковий збірник з історії монодії та гімнографії. Число 4. Видавництво Українського Католицького Університету. Львів 2008. С. 180-194.

² М. Гнатишак, *Історія української літератури*. С. 27.

Ще того ж 1941 року, у Празі з'явилася розвідка Івана Панькевича *Літературний бідермаєр в галицько-українському письменстві*³. Іван Панькевич на той час був уже відомим дослідником українських говорів Закарпаття, натомість як літературознавець ставив по-суті перші кроки⁴. Вчений був примушений, у якійсь мірі, зацікавитися літературознавством із причини функції, яку отримав 1939 р. на Карловому університеті у Празі, а саме, після смерті Олександра Колесси зайняв він катедру українознавства, на якій крім мовознавчих кваліфікацій вимагалися теж літературознавчі. Його стаття, побудована на теоретичних працях австрійських та чеських літературознавців 30-их років, у досить хаотичній формі презентувала головні положення їхніх досліджень. Користуючись методологією Бістака (W. Bietak) та Їрата (V. Jirát), І. Панькевич пробував застосувати її для аналізу творчості галицьких письменників Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького, Миколи Устияновича та інших, але ця стаття не стала переломною у дослідженні українського бідермаєру.

Культурна ситуація в Європі після другої світової війни не сприяла дослідженням над бідермаєром, – на Заході повоєнній лівій істориків та критиків оскаржили цей стиль у «інспірації» та «підтримці» фашистської ідеології, – натомість на Сході, бідермаєр як стиль «буржуазії» не мав ніяких шансів на формальну увагу літературознавців⁵. Щоправда Дмитро Чижевський у класичній вже нині *Історії української літератури від початків до доби реалізму* (Нью Йорк 1956), виділив бідермаєр у окремий підрозділ⁶, але, посилаючись на І. Панькевича, підкреслив, що *була спроба (І. Панькевич) ввести розділ «бідермаєр»*

³ Стаття надрукована у збірнику: *Праці Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі*. Том третій. Прага 1941. С. 109-114. Передрук у збірнику: «Шашкевичіана». Вип. 3-4. Львів-Вінніпег 2000. С. 431-439.

⁴ 19 жовтня 1936 р. І. Панькевич у листі до Івана Зілінського писав, що крім мовознавства, йому треба буде займатися теж літературознавством. Див.: Іван Зілінський, *Праці про говірки Лемківщини (від Попраду до Ослави)*. Горлиці 2008. С. 210.

⁵ Найповажніша праця, яка останніми роками з'явилася в українському літературознавстві, це по-суті плагіат статті І. Панькевича, див.: Н. Колісниченко-Братунь, *Бідермаєр в українській літературі // Другий міжнародний конгрес українців: Доповіді і повідомлення*. Літературознавство. Львів 1993. С. 163-168.

⁶ Див.: Екскурс В. «Бідермаєр» та «натуральна школа» на Україні // *Історія української літератури від початків до доби реалізму*. Нью Йорк 1956. С. 488-490.

і до історії української літератури – і далі заявив, що *вважаю за непотрібний спеціальний розділ про «бідермаєр» в історії української літератури. Не лише тому, що до нього потраплять нечисленні та невизначні письменники, але головне, що й ці письменники не дуже для «бідермаєру» характеристичні*⁷. Цей різкий тон визначного дослідника можна пояснити незаперечним фактом, що Д. Чижевський не досліджував галицької літератури середини XIX ст., і його знання цієї літератури не виходило поза творчість «Руської Трійці».

Словесна культура перемиського бідермаєру не була досі предметом наукових зацікавлень літературознавців, подібно як численні «бічні» сюжети історії української літератури, якої елементом *є творчість не дуже примітних «лірваків з-над Сяну»*⁸ (фраза харківського дослідника Леоніда Ушкалова, що виникла, як нам здається, після ознайомлення з першим томом «Перемиської бібліотеки», збірником *Лірвак з-над Сяну. Перемиські друки середини XIX ст.* Перемишль 2001). Термін *словесна культура* має ширше значення чим *художня література*, і обіймає жанри, що сьогодні не вважаються літературними, напр. проповідь або науковий трактат, бо й у таких жанрах працювали перемиські творці епохи бідермаєру.

Значення перемиського інтелектуального осередку першої половини XIX ст., як піонерського в Галичині, відмітив Осип Маковей⁹. Його характерною рисою дослідник назвав зв'язок з Віднем, який слід персоніфікувати з Вартоломеєм Копітарем, на відміну від львівського осередку, який підтримував зв'язки з Росією (читай – Погодіном), що згодом відбилося там на буйному розквіті москвофільських ідей. Саме Маковей окреслив параметри перемиського

⁷ Там само. С. 489.

⁸ Л. Ушкалов, *На риштуваннях історії української літератури* // Його ж, *Сковорода та інші. Причинки до історії української літератури*. Київ 2007. С. 92.

⁹ О. Маковей, *З історії нашої фільології. Три галицькі граматики. (Іван Могильницький, Йосиф Левицький і Йосиф Лозинський)* // Записки Наукового Товариства імені Шевченка. Т. LI. Львів 1903. С. 51-58.

гуртка й надав йому цю назву, яку пізніше прийняли й інші дослідники Василь Щурат¹⁰, Ян Козік¹¹ та Володимир Мокрий¹².

Кружок названих попереду людей (його б можна з певним правом назвати віденсько-перемиським кружком) перший почав працюю коло відродження галицької Русі і підготував сей ґрунт, на котрім потім сміліїше виступив львівський кружок (Руська Трійця). Історія львівського кружка більше відома і тому її поминаю. Одно тільки піднесу: зносили його з російськими ученими, чого у перемиського кружка ми не бачили¹³.

Визначення Маковея має характер не тільки географічний, але у ньому виразно прочитуються також культурно-цивілізаційні координати.

Осмислюючи головні ідеї літературознавчих праць німецького дослідника бідермаєру Фрідріха Зенґле (Friedrich Sengle), Яцек Кубяк зауважив, що властивістю епохи бідермаєру було продовжування, – понад гамором революційних доктрин й всупереч галасливим програмам та демонстративним мистецьким експериментам романтизму. Бідермаєр перекинув міст до традиції бароко понад (або скоріше прокопав тунель під) недавньою традицією романтизму, класичности та ідеалістичної філософії¹⁴.

Типовим для Перемишля прикладом міцних зв'язків з епохою бароко є видавнича діяльність. В друкарні сп. І. Снігурського, яка згодом стала власністю Капітули, перевидано у 30-60 рр. XIX ст. цілий ряд почаївських видань василіянського бароко: *Пісні набожних з Бого-*

¹⁰ В. Щурат, *При церкві св. Варвари у Відні // Його ж, На досвітку нової доби*. Статті й замітки до історії відродження гал. України. Львів 1919. С. 65.

¹¹ J. Kozik, *Ukraiński ruch narodowy w Galicji w latach 1830-1848*. Kraków 1973, зокрема розділ: *Antecedencje. Działalność koła przemysko-wiedeńskiego w latach 1815-1830* (С. 81-91).

¹² W. Mokry, „Ruska Trójca”. *Karta z dziejów życia literackiego Ukraińców w Galicji w pierwszej połowie XIX wieku*. Kraków 1997. С. 21-23.

¹³ О. Маковей, *З історії нашої фільології*. С. 56.

¹⁴ Див.: Jacek Kubiak, *Wstęp // Spory o biedermeier*. Wybór, wstęp i opracowanie Jacek Kubiak. Wydawnictwo Poznańskie. Poznań 2006. S. 57. Покликання на праці німецьких та австрійських дослідників бідермаєру цитуємо із цієї знаменитої антології, в якій зібрано основні праці про цю епоху. (Далі: *Антологія*).

гласника Почаєвського (1834), *Nabożeństwo różne, od Ojców św. złożone* (1835), *Літургікон* (1840), *Esphonetata liturgii greckiej* (1842). Навіть славетні *Життя святих* Дмитра Туптала були використані о. Григорієм Гинилевичем у його *Житєписях святих* (Перемишль 1860) та о. Антіном Добрянським в *Житі знаменитих в році угодників Божих* (Перемишль 1865)¹⁵. Такий прояв бідермаєрівської культури Гінтер Вейдт (Günther Weydt) назвав «збиранням і плеканням»¹⁶. Цю давню барокову культуру плекала перемиська інтелігенція доби бідермаєру завдяки книжковим зібранням єп. І. Снігурського та крилошанина о. Івана Лаврівського, що стали основою славетної Bibliotheca Snigursko-Lavrovsciana, заснованої у 1830 р.

Іншим проявом цієї бідермаєрівської настанови були мовознавчі і лексикографічні праці діячів перемиського осередку першої половини ХІХ ст. Ці зацікавлення були викликані відродженням риторики й розбудженням мовної свідомості, що знову спричинилося до мовних та стилістичних експериментів, зокрема, до використання діалектів та архаїзмів (Фрідріх Зенгле). Мова перемиських авторів, на наш погляд, є продовженням мовно-граматичної практики ХVІІІ ст., – користуючись бароковою українщиною, вони оновили її лексику запозиченнями із народної мови, а точніше з надсянського говору. Прикладом може слугувати напр. мова трактату *Відомість історическа о язичі рускім* чи *Катихисму малого* о. Івана Могильницького (Перемишль 1834).

1830 р. у Львові о. Й. Левицький перевидавав анонімно славетний *Лексикон славеноросский* Памви Беринди (Київ 1627), у його супраській переробці¹⁷, під заголовком *Приручний словарь славено-польский іли собраніє неудоб разумітельних обрѣтающихся в книгах церковних на язык польський толкованих*. Видно, що питання мовної культури було пекучою проблемою того часу (церковнослов'янська мова була літургічною), якщо у 1851 р. знов з'явилася подібна лексикографічна

¹⁵ Див.: Теоктист Пачовський, «Книга Житій Святих» Дмитра Тупталенка-Ростовського // Львівська Медієвістика. Вип. 1. *Дмитро Туптало у світі українського бароко*. Гол. ред. Б. Кри-са. Львів 2007. С. 262-264.

¹⁶ Див.: Антологія. С. 109.

¹⁷ *Лексикон сиріч словесник славенскій іміющ в себі словеса, азбучния, посемже польскія...* В Типографії Монастиря Общежительнаго супраслскаго. Року Божія 1722.

публікація іншого перемишлянина о. Якова Досковського, але тим разом з поясненнями українською мовою¹⁸. Варто навести і той факт, що хрестоматія літературної українщини, яку о. Йосиф Левицький помістив у своїй граматиці руської мови, складена в основному із текстів українського бароко¹⁹.

Герман Понгс (Hermann Pongs) вважав, що головне, чим відрізняється бідермаєр від романтизму, це відхід від демонічності, натомість будування понад персональних порядків сполучає його з класицизмом²⁰. Отож і вся публіцистика перемиських авторів з перших місяців «Весни народів» витримана у рамках дотримання існуючого конституційного порядку; автори протестують проти застосування сили і наголошують на потребі збереження громадянського порядку. Саме пошана до існуючого порядку дозволяє їм, в рамках цього ж порядку, домагатися національних, релігійних і культурних прав для українців Галичини²¹. Про стосунок священства Перемиської єпархії до революційно-романтичної «гарячки» 1848 року свідчить така ось увага, що вийшла з під пера, як можна припустити, о. Григорія Тураша, пароха в Буневі Яворівського деканату:

Нагадав бо я собі перешлий рік [1848 – В. П.], як то молодь зведена безвірними ворохобниками, по улицах викрикувала слова ненависти ко інноплеменникам, і навіть свій власний рід безбожно ганьбила, а вправляючися в оружю цілому світови війну видавала – а нині наші руські діти, тії цвіти народа нашого всі єдиноголосно піснь спокою співають і славу голосящи Богу желают мира

¹⁸ Я. Досковскій, *Церковний словар содержащий перевод і ізясненіє стародавних славенських і иноязыческих реченій в писаній святом і книгах церковних находящихся*. В Перемишлі, письмемі русскою Капітули. 1851.

¹⁹ Див.: Joseph Lewicki, *Anhang zur ruthenischen grammatik* // Його ж *Grammatik der ruthenischen oder klein russischen sprache in Galizien*. Przemyśl 1834.

²⁰ Див.: *Антологія*. С. 161, 171.

²¹ Бідермасрівський політично-культурний проєкт перемиської інтелігенції представлений у збірниках «Перемиської бібліотеки»: *Лірвак з-над Сяну*. Перемиські друки середини ХІХ століття. Перемишль 2001 (зокрема у розділі *Публіцистика 1848 року*); *Дух і ревність*. Владика Снігурський та інші перемишляни. Перемишль-Львів 2002 (у розділі *Публіцистика*); *Готель «Під Провидінням»*. Репертуар українського театру в Перемишлі 1848-1849 рр. Перемишль 2004; *За віру, нарід і права*. Руські Ради Надсяння 1848-1849 рр. Перемишль 2005.

на землі і якби годили (мирили) народи повасненії кажуть «во чєловіцїх благоволеніє»²².

Для Пауля Ключогна (Paul Kluchohn) головною рисою релігійної постави бідермаєру є віра у кінцеву гармонію світа²³. На перемиському ґрунті найяскравішим прикладом такої постави є поетична творчість о. Антона Лужецького зі збірки *Плач вдовиці* (Перемишль 1853).

Душе моя, веселися,
І ку небу ся май,
Як будь Бог дасть – не журися,
Все єго величай²⁴.

В бідермаєрі міщанська людина не падає вже з такої висоти, як герої Шіллера (Герман Понґс), бо, як переконує заголовок одного з оповідань надрукованих у журналі «Домова школка» – *Щасливий, перестаючий на малім*²⁵.

Крім мовознавчих праць, які в міру широко досліджені, перемиські літератори залишили певен корпус літературних спроб у ліричних жанрах, адресованих єп. І. Снігурському. Самі ж автори свої твори написані у жанрі панегірику називали по-різному: *жєланіє*, *почтеніє*, *стих* (Й. Левицький); натомість у жанрі епіцедії – *Іза*, *слєза* (Т. Кміцкевич, Й. Левицький, Т. Леонтович, А. Лужецький), *вінец* (А. Лужецький)²⁶. За поетичною обдарованістю, їх творців можна б назвати *віршувальниками* або *стихотворцями* – тих два визначення знайдемо у працях найповажніших українських словників ХІХ поч. ХХ ст. – галичанина Євгена Желехівського та наддніпрянця Бориса Грінченка. І так Є. Желехівський лексему *стихотворець* пояснює німецькими

²² Г. Т. Лист з Перемишля дня 6/18 юлія // «Зоря Галицка» 1849, 15/27 березня. Ч. 25.

²³ Див.: Антологія. С. 149.

²⁴ Антін Лужецький, *Потішенє сироти* // *Лірвак з-над Сяну*. Перемишль 2001. С. 97.

²⁵ Журнал «Домова школка» видавався у 1854-1856 рр., як додаток до віденського «Вісника для русинів австрійської держави». Вважаємо, що він є взірцевим прикладом українського літературного журналу епохи бідермаєру, призначеного для молодого читача.

²⁶ Іван Левицький надав їм такі жанрові визначення – ода і елегія, див.: І. Е. Левицький, *Галицько-руська бібліографія ХІХ-го століття*. Том І. Львів 1888. *Елегії*, стор. 139; *Оди*, стор. 149.

відповідниками – *Versemacher, Poët, Dichter*²⁷. Натомість для Б. Грінченка *віришувальник* це те саме, що по-російськи *Произносящий поздравиительные стихи*²⁸.

Панегірично-епіцедійна творчість галичан у XIX ст. за обсягом є досить велика, і хоч би тому, повинна зацікавити істориків літератури і культури. Відносно тривала популярність таких форм віршування показує, якою сильною в галицькому суспільстві була бідермаєрівська чеснота пошани для представників верхів суспільства того часу – цісаря, владик, представників вищого духовенства та влади, визначних громадсько-культурних діячів тощо. Темою для цієї творчості ставали інколи події місцевого значення, як напр. посвячення новозбудованої церкви чи дзвона (див. інші видання). За нашими підрахунками ця літературно-видавнича продукція мала таку ось динаміку²⁹:

Роки видання	Панегірики	Епіцедії	Інші видання	Всіх видань
1818-1852	39	13	4	56
1853-1861	64	3	2	69
1862-1870	31	17	1	49
1871-1886	22	7	1	30

Підсумовуючи, за 68 років видано друком 156 панегіриків, 40 епіцедій та 8 інших видань, що разом дає 204 одиниці. Етичну настанову авторів, щирість їх почувань щодо об'єктів панегіричної пошани, перевіряла очевидно смерть даної особи й поява, або теж ні, епіцедії. Ось велемовний приклад – статистика друкованих панегіриків та епіцедій, адресованих провідним церковним діячам Галичини цього періоду³⁰:

²⁷ Див.: *Малоруско-німецкий словарь*. Львів 1886. Т. II. С. 920.

²⁸ Див.: *Словарь української мови*. Київ 1907. Т. I. С. 240.

²⁹ Див.: *Репертуар української книги 1798-1916. Матеріали до бібліографії*. Том 1. 1798-1870. Львів 1995; Том 2. 1871-1886. Львів 1997.

³⁰ Там само.

Особа	Панегірики	Епіцедії
Єп. Іван Снігурський	5	7
Митр. Михайло Левицький	16	—
Митр. Григорій Яхимович	43	12
Митр. Спиридон Литвинович	18	—
Єп. Тома Полянський	11	—
Єп. Йосиф Сембратович	11	—
Єп. Юліян Пелеш	3	—

Досі, не говорилося про ідейну невдачу раннього романтизму на галицькому ґрунті (культ Маркіяна Шашкевича зародився в наступній культурній епосі). Зміна на початку 50-их років мовно-культурної орієнтації головних його представників Я. Головацького (на російську) та І. Вагилевича (на польську) виникла, мабуть, у великій мірі з неготовності читацького загалу сприйняти романтичну ідеологію. Вдруге спроба зацепити романтичну поетику мала місце на початку 60-их років (Володимир Шашкевич та інші) й тісно пов'язана з зародженням культу Шевченка, але й це покоління не вповні досягло читацького успіху. З нашої перспективи, перемиський, як і цілий галицький бідермаєр, не має особливих естетичних досягнень, проте притягнув він до себе набагато більше творців, чим романтизм, й це є також певним культурно-соціологічним фактом. Для його опису можна послужитися визначенням Ієремії Айзенштока, який у листі до Миколи Зерова творців-літераторів початку ХІХ ст. назвав *чудовим зразком «активного читачівства»*³¹. На перемиському ґрунті яскравим представником такого активного читачівства був зокрема о. Йосиф Левицький.

Снігурський *honorificus**

Панегірично-епіцедійна творчість перемиських авторів зосереджена в основному на постаті єп. Івана Снігурського (1784-1847), – найбільш

³¹ І. Айзеншток, *Автобіографія. Вибрані листи (1910-і – 1920-і роки)*. Київ 2003. С. 44.

* Повен честі, пошани (лат.).

заслуженої особи для релігійного, культурного і політичного розвитку українців Перемишля і Надсяння у 20-40-роки XIX ст. За життя єпископа з'явилося три панегірики написані о. Йосифом Левицьким – один залишився в рукописі, два вийшли друком у Львові та Перемишлі.

Першим з них є рукопис панегірику *Оказанє іскреннійших желаней Єго Преосвященству Господину, Господину Йоану Снігурському*³². На кінці панегірику автор помістив *Ізясненє нікоторих річей* – а в ньому 11 авторських приміток до тексту³³. На передостанній сторінці рукопису (арк. 188 зв.) Й. Левицький помістив список священників та питомців, що виводилися родом із перемиської єпархії й на час написання панегірика перебували у Відні:

Децезани перемиські в Відню года 1825 живущіи. Преп[одобний] Паславський Петр із Лазів, помощник при храмі с. Варвари, священник світский. Богослови четвертаго года: Г[осподин] Хорощакowski Петр, Г[осподин] Гарбинський Іван, Г[осподин] Криницький Михайл, Левицький Йосиф із Баранчич. Третьяго года: Г[осподин] Бачинський. Вторяго года: Жукотинський. Перваго года: Г[осподин] Криницький Стефан із Лабови, Г[осподин] Лозинський Іван із Гурка.

Варто сказати кілька слів про тих людей, з якими доля звела Йосифа Левицького, і так отець Петро Паславський з Лазів – це згодом відомий проповідник, парох церкви св. Варвари у Відні. Петро Хорощакowski нар. у 1800 р. після висвячення у 1825 р. був парохом в Яловому, де помер у 1875 р. Михайло Криницький нар. 1797 р., після висвячення у 1825 р. став парохом у Тиляві на Лемківщині, де й помер у 1862 р. Згаданий у списку Бачинський це мабуть Антін, нар. 1803 р., висвячений у 1826 р., був парохом у Старяві, де й помер у 1860 р. Наступний питомець – Жукотинський, мав на ім'я Теодор, нар. у 1806 р., висвячений у 1831 р., був парохом у Маковій, де й помер у 1882 р. Останній, якого вдалося ідентифікувати, це Стефан Криницький із Лабової

³² Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), IV, арк. 180-189.

³³ Там само, арк. 188.

на Лемківщині, нар. у 1805 р., висвячений у 1829 р. Парох в Маластові й декан біцький на Лемківщині. Помер у 1857 р. Не вдалося мені знайти інформації про Івана Гарбинського та Івана Лозинського із Гурка (Вірка), може це старший брат о. Йосифа Лозинського, відомого грамата, фольклориста і автора першої біографії єп. Снігурського. Здається, що він не закінчив навчання у Відні, бо його особа не відзначена у шематизмах перемиської єпархії.

Рукопис закінчується інформацією, що його *Напечатано в Відні у Ормянів, года 1825*. Цього заміру Й. Левицькому очевидно не вдалося реалізувати, книжка мала бути надрукована у друкарні вірменських монахів оо. Мехітаристів.

Другим панегіриком о. Левицького є невеликий друк *Оказаніє Високаго почтенія Єго Преосвященству Господину Г[оспо]д[и]ну Йоану Снігурському*, що був виданий друком у Львові 1829 р. На останній сторінці подано інформацію, що *Музику до сей пісни на сопран соло і четири голоси в хорі, сочинив Алоїс Нанке живий в Перемислі*. Бути може, що так як і написано, ця хорова композиція виконувалася у Валяві 8 травня 1829 р. хористами співочої капели владики, яку провадив Алойзій Нанке. Музика на жаль не збереглася.

Третім твором Йосифа Левицького є панегірик *Стих во честь Йоану Снігурському*, що був виданий друком у Львові 1837 р. Він цікавий як змістом, так і використаним до друку шрифтом, бо, як ще зауважив Іван Омелянович Левицький – примітки до тексту надруковані вперше у Львові гражданським шрифтом, при чому вжитий у тексті кириличний шрифт значно наближений до гражданки³⁴. Тут треба додати, що Левицький для передачі йотованих не скористався із кириличних букв ю, я, є, але передав їх через комбінацію латинського j з кириличними у, а, е, що потім стало основою т.зв. «драгоманівки» – правопису запропонованого Михайлом Драгомановим. Панегірик присвячений особі перемиського владики цікавий тим, що у його тексті не виступають німфи й наяди, звичні для цього поетичного жанру, але місцеві русалки, які співають пісні понад Дністром. Мимо волі виникає тут запитання, чи

³⁴ І. Е. Левицький, *Галицко-русская библиография XIX-го столітія*. Том І. Львів 1888. С. 15. № кат. 167.

ця текстуальна збіжність із *Русалкою Дністровою* «Руської Трійці» річ випадкова, чи ні? Чи Левицький скористався із концепцій Шашкевича, адже про вихід *Русалки Дністрової*, як сам признає, довідався з рецензії у львівській газеті «Rozmaitości», натомість саму книжку вдалося йому випадково купити щойно у 1841 р., коли за інтересами приїхав до Буди³⁵. На жаль у своїх *Листах про руську літературу в Галичині* о. Левицький ні словом не згадав про ці паралелі. Те, що відрізняє цей панегірик від попередніх віршованих спроб о. Левицького, то напевно мова; в *Стиху во честь Йоану Снігурському* використовує він народні мовні форми, питомі для надсянського говору, такі як: *бистровокій, вострі, ворле, воко, злітілися, віце-кріль, цимало, теперка* тощо. Для читачього ока і вуха цей твір набагато приємніший від попередніх, в яких автор змагається з мовною нормою, що її по часті успадкував від барокової епохи, а почасти запозичив від російських поетів епохи класицизму (як можна судити із мотт, були ними Іполіт Богдановіч і Петров). Того ж самого року, панегірик цей вийшов друком у Перемишлі у авто-перекладі на німецьку мову під заголовком *Gedicht. welches zu Ehren dem. Hochw. Iohann Śnigurski*³⁶ та на польську *Wiersz na cześć Jaśnie Wielmożnego Jana Śnigurskiego*³⁷.

Рѣссалѣчки ! що кѣ карпѣтахъ,
Всюды рѣюмъ кидно кѣсь;
Люди кѣждѣ по кѣсьхъ хѣтахъ,
Же нѣчний вамъ милый чѣсь.

Я то чѣсто вызираю,
При лѣнѣчѣхъ надъ Днѣстрѣмъ;
Но хотѣ кѣсь не кидѣю,
Прѣцѣ чѣю пѣснѣй грѣмъ.

Тѣи пѣсни зѣ пѣдъ кѣлины,
Прѣрикаѣе солокѣй;
По надъ гѣры и долины,
Пѣльно кѣшихъ мѣлодѣй.

Высѣдѣхайте, нѣнѣхъ прѣшѣ
О Рѣссѣлки ! кѣ мене;
Прѣзникъ сѣбѣтай кѣмъ голошѣ,
Кѣжда нѣй вѣнѣцѣхъ пѣсѣ.

³⁵ J. Lewicki, *Listy dotyczące się piśmiennictwa ruskiego w Galicji*. W Przemyślu 1843. C. 3.

³⁶ Див.: И. Е. Левицкий, *Галицко-русская библиография XIX-го столетия*. Том I. Львів 1888. С. 14. Ч. 165.

³⁷ Див.: Anna Siciak, *Druki przemyskie 1754-1939*. Przemyśl 2002. S. 349. № 2127.

Панегірик Левицького привітав закарпатський поет Олександр Духнович віршем *Одвіт Йосифу Левицькому, пароху Школьському*, він написаний у 1838 р. Духнович радіє, що *русалочки заспівали слабкую пісню над Дністром*, й радить Левицькому, щоб він *провадив «Русалки» на Неву і на Волгу сиву*. Чи це можна кваліфікувати, як *пряму підтримку Шашкевичевої справи, про наслідування її на Закарпатті*, навряд, але так принаймні вважає Михайло Шалата³⁸.

Й. Левицький має теж у своєму доробку низку перекладів, головню із Шіллера. Ці переклади сприймалися сучасниками з явною нехиттю, щоб згадати вже хрестоматійну епіграму Евзевія Черкавського *Шілер дуже засмутився, що звін его в Шклі розбився*³⁹. Проте серйозного вивчення тих перекладів досі немає й не ідеться тут про визнання їх за вершинне осягнення українського перекладацтва поч. ХІХ ст., але про елементарне вивчення мови, техніки й місця перекладів Й. Левицького в структурі галицької літератури першої половини ХІХ століття. На повноцінні переклади поезій Шіллера український читач мусив чекати аж до середини ХХ століття, бо ж сьогодні навіть переклади Франка належать вже до історії українського перекладацтва. Соломія Павличко аналізуючи переклади Ігоря Костецького вжила термін «жахливий переклад», який проте не має оціночного значення. Переклади Йосифа Левицького належать саме до цієї категорії і, мабуть, ініціюють її в українській літературі.

Вони [переклади І. Костецького – В. П.] належать до певної традиції жахливих перекладів, яку, наприклад, утілюють переклади з Шекспіра Пантелеймона Куліша. [...] ця жахливість [...] зумовлена станом української мови й неопрацьованістю техніки перекладу. Ця жахливість не перекреслює культурного й лінгвістичного значення перекладу Костецького, як і значення перекладацтва Куліша⁴⁰.

³⁸ М. Шалата, *Вічна шана, вічна любов // Вінок Маркіянові Шашкевичу*. Поезії, статті, виступи, хроніка. Київ 1987. С. 9.

³⁹ Цитую за запискою на останній сторінці друку з примірника перекладу *Дзвона*, що зберігається у Науковій бібліотеці ім. В. Стефаника.

⁴⁰ С. Павличко, *Дискурс модернізму в українській літературі*. Київ 1997. С. 327.

Від себе додамо, що ця «жахливість» також не перекреслює перекладацького доробку о. Йосифа Левицького.

Іншим рукописним твором Йосифа Левицького, про який варта розповісти, є віршований памфлет *Слеза над Слезю надгробною з причини смерти М. Гарасевича Барона від Найштерн і проч[ая]: іменем питомцей Семинарії Львівської на світ виданною творенія Устияновича*⁴¹. Рукопис недатований, як видно із самого заголовку є він відповіддю на епіцедію *Слеза на гробі Єго Високопрепод. І Всечестнійшаго Господина Михаїла барона от Neustern Гарасевича* (Львів 1836), що була першим друкованим твором Миколи Устияновича. Можна отже припустити, що Й. Левицький написав свою відповідь десь у 1836 р. зразу після виходу книжечки М. Устияновича. Причиною до критики був очевидно правопис, яким Устиянович скористався, а який не сходився з граматичними принципами Й. Левицького. За епіграф до свого вірша (*Під Галичим небом Язык руский гасне*) Левицький використав епіграф М. Устияновича відповідно обігравши його⁴². Зрештою цілий текст Левицького є в'їдливою насмішкою й пародіюванням першої поетичної спроби М. Устияновича. Щоб підкріпити свою версифікаторську незграбність, Левицький згідно з вимогами «Руської Трійці» посилається на *яворівську синтаксис*, тобто на народну говірку (надсянську) села Шкло біля Яворова, в якому був тоді парохом. Тут варто зауважити, що Левицький вперше вжив у цьому тексті латинське *j* замість кириличного *й*, подібно як у надрукованому 1837 р. у Львові панегірику *Стих во честь... Йоану Снігурському*. Можна припустити, що зміна ця сталася саме під впливом правописних правил «Руської Трійці», застосованих нею у *Русалці Дністровій*. У панегіриках виданих Й. Левицьким у 1838 р. цього нововведення вже немає, проте в рукописі незавершеного перекладу *Слова о полку Ігоревім – Піснь о полку Ігоревім зложенная при кінці XII віка*⁴³, що був написаний у 1839 році, він знов використовує латинську букву *j*. Граматичні війни Й. Левицького з противниками, сар-

⁴¹ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), IV, арк. 167-168.

⁴² *На галичм небі Нова зоря згасла // Твори Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького, Николи Устияновича, Антона Могильницького*. Руска Письменність. Т. III. Львів 1906. С.173.

⁴³ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), III, арк. 109-113.

кастично підсумував анонімний дописувач «Зорі Галицької», як можна судити зі змісту статті був ним о. Йосиф Лозинський:

Як імя почитенного сего мужа писатися має, не знаємо; ібо і сам почитенний сей муж правопись імени свого літами перемяняє: в році 1822 писався Левіцкій, в р. 1829 Левицкій, в. р. 1837 Лѣвицкій, а в р. 1838 і 1847 Лѣвицкій. Котораяже правопись із сих всіх єст злая, которая добра, а которая найліпша? Як про тоє може Преподобний Отец Левицкий свого соіменного упрекати, що підписатися не уміє, єгда сам хотя сочинитель трох грамматик русских, з іменем своїм ради дати си не може? «Врачу ізцілися сам!»⁴⁴.

Священик Антін Лужецький є автором єдиного, відомого нам поетичного ляменту, адресованого до єпископа Івана Снігурського, вірш *Do J.S.B.P.* написаний польською мовою у 1837 р.⁴⁵ У кінці 1836 р. А. Лужецький опинився без засобів до життя, тому і звернувся до владики Снігурського з проханням надати йому фінансову допомогу⁴⁶. Здається, що лямент і був художнім додатком до офіційного звернення. Подібні особисті проблеми презентовано владиці Снігурському, назагал, у формі листів⁴⁷.

Інший віршований твір о. А. Лужецького *В память напечатаня первой книги церковной Леітургікон (Служебник званої) р. 1841 в типографіі Єп[иско]пскій в Перемишлѣ*⁴⁸, мав характер оказіональний і був спеціально ілюстрований перемишльким художником Іваном Вендзиловичем (1807-1885). Оригінал твору здається не зберігся, в кожному разі сучасні каталоги Державного архіву у Перемишлі не фіксують такого рукопису, його спрощену версію о. Лужецький записав на прохання бібліографа Івана Левицького. Як можна судити з авторського опису, рукопис мав оригінальну, витриману в бароковому стилі графічну форму:

⁴⁴ Єден іменем многих, *Перемишль дня 20-го марта* // «Зоря Галицка» 1850, 15/27 березня. Ч. 25.

⁴⁵ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 8.

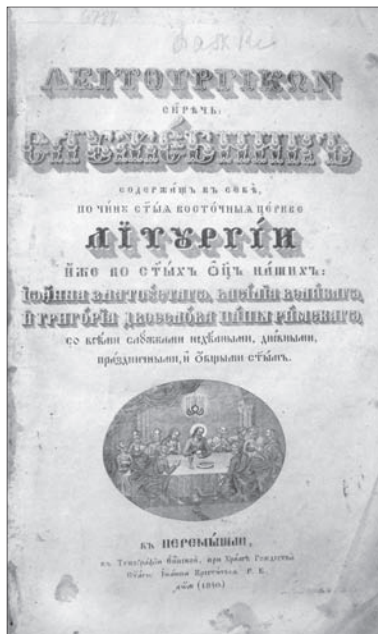
⁴⁶ Див.: А. Лужецький, *Автобіографія // Дух і ревність*. Перемишль-Львів 2002. С. 212.

⁴⁷ Див. лист о. Гавриїла Паславського до єп. Снігурського // *Дух і ревність*. Перемишль-Львів 2002. С. 449-451.

⁴⁸ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 7.

Стих сей бив кирилицею іскусно написан і украшен Йоа[ном] Вендзиловичом, доручен Айтал[ови] Витошинському крилош[анинови]. Хранится до тепер яко памятник в бібліотеці Собора в Перемишли в дрожайшим переплеті в Вені зділаним.

Наглавіє сего стиха било іскусно украшенне Митрою Ел[ископскою] со написею за [Григорія XVI⁴⁹] Папи Рим[ского], Державного Кесаря Фердинанда⁵⁰, а на листі: Йоана Снігурского Ел[иско]па Переми[ского], а всі тогдашні крилошане уміщенні били на убочних вінетках, перший Селецькій Архипрезб[ітер] а послідний Др Гинилевич, проч[иїх] не тямлю.

Іван Вендзилович був також автором титульної сторінки до згаданого Літургікону та гравюр св. Йоана Златоустого, св. Василя Великого і Григорія Двоєслова, скопійованих ним із гравюр Івана Филиповича з львівського Літургікону 1759 р. Перемиський Служебник насправді вийшов друком у 1840 р. і був передруком із почаївського видання 1791 р.

Отець А. Лужецький відмітив у вірші особливі заслуги єп. Снігурського, як фундатора перемиської друкарні та ініціатора культурного та національного відродження, назвав також прізвища його співробітників – перемиських крилошан Івана Селецького, Григорія Гинилевича та Айталя Вітошинського, а проч[иїх], як сам признався – не тямлю. Проте на наступній сторінці згаданого рукопису автор зробив таку заувагу:

⁴⁹ Видно, отець Лужецький забув ім'я тодішнього папи Григорія XVI (папа у 1831-1846 рр.).

⁵⁰ Фердинад I (1793-1875), цісар Австрійської імперії у 1835-1848 рр.

Однакож наведений стих не єсть комплетним, бо ту входят два лица яко убочній ділателі в напечатанім первим Служебнику р. [1]841 а то Діонізі Парилович і Яков Голембйовський.

Мова йде очевидно про двох друкарів, які складали Літургікон, а саме о. Діонізія Париловича (1810-1877), префекта друкарні і коректора, та Якова (Якуба) Голембйовського, управителя і попереднього власника друкарні.

Снігурський *memoria**

Меморія перемишлян, щодо особи владики Снігурського проявила-ся зразу після смерті владики у формі епіцедій написаних Теофілом Кміцикевичем, о. Йосифом Левицьким, о. Антіном Лужецьким та Теодором Леонтовичем, а також книжки біографічного характеру о. Йосифа Лозинського, з бароковим заголовком Житє Йоана Снігурського, владики Перемиского, Самбірського і Сяноцького, Єго ц.к. Величества дійственного тайного Совітника, Св. Богословія Доктора, вислуженого Декана Факультета Богословного Віденьського, Директора ц.к. Інститута філософійного Перемиского, Предсідателя Комісії Інститута убогих і пр. (Львів 1851). Йосиф Левицький звертаючись до учасників З'їзду руських учених у Львові 26 жовтня 1848 р. запитував:

І хто ж стався творителем, каменем угольним того так великого здання народного (української літератури в Галичині – В. П.), без котрого помочи воно било до сего совершеньства так борзо не прийшло. От я вам милії братя скажу: покойний преосвященный Йоан Снігурський єпископ перемиский. Він то своєю вообщє знаною добротою і любовю ко отечеству підкріпив всіх вище

* Це латинське слово має багато значень: пам'ять, здатність згадування, спогад, час, історія, могила мученика, місце переховування його мощей.

вспоменутих сили, ко его розпоряджень служащимим средствами. Тому то нинішній плід уміня нашого ему приналежится⁵¹.

Постійне нагадування Левицьким новому перемиському владиці Григорієві Яхимовичу про особу і заслуги єп. Снігурського, скінчилося тим, що єп. Яхимович відправив о. Левицького на парафію до гірського села Нагуєвичі.

Незабаром після смерті єп. Івана Снігурського (пом. 24 вересня), Теофіль Кміцикевич, під псевдонімом Bogumił z Wetlina, видав друком у Перемишлі епіцедію присвячену владиці під заголовком *Łza poświęcona zwłokom Jana Śnigurskiego*. Епіцедія Кміцикевича вийшла друком у двох версіях, що відрізняються застосованим шрифтом, перша – оздобним, друга – простим. Бути може, що причиною того була популярність цього твору серед читачів з Перемишля і єпархії. Твір складається із 12-ти восьмирядкових віршів, що їх початкові букви складають акростих **JAN ŚNIGURSKI**. Автор епіцедії називає основні здобутки владики на церковній, громадській, культурній і національній нивах; вираховує його чесноти як пастиря і Батька народу (чи не вперше, саме у творі Кміцикевича, маємо такий приклад величання галицького діяча). Його констатації доповнюють інформації подані у примітках, зокрема про діяльність започаткованого єп. Снігурським вдовичого фонду.

Про близькі контакти творців зв'язаних з Перемишлем може свідчити такий факт, що недовго після опублікування епіцедії Теофіля Кміцикевича, були надруковані три українські переклади цього твору, правдоподібно всі у Перемишлі. Першим перекладом презентованим у нашій публікації є твір о. Йосифа Левицького *Слеза посвященна пам'яті ЄГО Превосходительства Преосвященного Кир Йоана Снігурського*, із завіткою *З польского на галицко-руській язык перевів Йосиф Ливицький з Грушової*. Друк вийшов у Перемишлі, але без подання року. Другим перекладом є *Слеза над гробом Єго Преосвященства і Превосходительства Кир Йоана Снігурського* Теодора Леонтовича, із завіткою *Із польского через Боголюба з Ветлина переведенна Теодором*

⁵¹ Див. Й. Левицький, *Слово говорене Йосифом Левицьким на общем засіданю зе зїзду учених руских дня 26-го жовтня 1848 р. н.ч. у Львові // Дух і ревність*. Перемишль-Львів 2002. С. 325.

Л[еонтовичем], без місця і року видання. Третій переклад зробив о. Антін Лужецький *Слеза посвящена памяти Єго Превосх. Йоана Снігурского*, із завіткою *через Богумила з Ветлина, перевів із польского*, без подання місця і року видання.

Антін Лужецький опублікував теж власний твір *Надгробний вінець во память Єго Превосходительства Йоана Снігурского*, без місця і року видання. Епіцедія побудована у формі діалогу мирян (*вірних*) і священства (*клеру*), що у віршованих «вінцях» вираховують різні заслуги покійного владики. Одною з них, було напр. поширення освіти серед широких верств населення:

Той варт хвали у почтивих;
Лиш хто добив здрій мудрости
Для омлілого Народа,
Той вікує в потомности
Од рода – даже до рода.

Діалог завершується сумним прощанням з владикою від імені всього народу:

Зоре ясна руской мати
Вже нам тебе не видіти
Возлетівесь спочивати
Там до світа над всі світи...

Така творча співпраця, а заодно й творче змагання, не мало досі свого аналогу в галицькій літературі, попри те, що автори перекладів жили тоді поза Перемишлем – Й. Левицький в Грушовій біля Дрогобича, Т. Леонтович у Львові, натомість А. Лужецький у Скопові над Сяном. Бути може, що ініціатива видання трьох перекладів належала самому Теофільові Кміцикевичу. Як вище сказано, у епіцедії написаній Т. Кміцикевичем прочитується акростих *JAN SNIGURSKI*, натомість у перекладах він не збережений. Метою цієї культурної та видавничої акції могло бути прагнення показати з одного боку особливий пієтет до померлого владики, якому автори чимось завдячували, а з другого –

перекладацькі можливості всіх авторів перемиського гуртка, і це якби підтверджує факт його існування. Крім тих чотирьох поетів треба ще згадати особу о. Йосифа Лозинського, якого біографія єп. Снігурського вписується у цей проєкт. Й. Лозинський згадує про ці поетичні твори у заключній частині нарису про перемиського владика.

Про давню приязнь А. Лужецького і Т. Кміцикевича, ще з навчання у перемиській гімназії, знаємо зі звітів австрійської поліції, в яких мовиться про їхню участь у підпільному гуртку перемиської шкільної молоді⁵². Крім А. Лужецького та Теофіля Кміцикевича, його учасниками були теж три брати Теофіля – Микола, Юліян⁵³ та Лев⁵⁴. Канікули проводили вони разом у селі Ветлин біля Ярослава, де їх батько о. Теодор Кміцикевич довгі роки був парохом. Про їхні юнацькі ігри з того часу згадує А. Лужецький у вірші *Pieśń studencka*⁵⁵:

Śpiew radosny, śpiew wesoły
Niech się ścieli po Wetlinie,
Dobra klasa, niema szkoły,
Każde лихо niech zaginie.

Kto sierocie łzę osuszył,
Kogo ludzkość ojcem woła,
Kto niewoli pęta skruszył,
Ten niech staje tu do koła.

Kto tysięcy w handlu zyskał,
Kto niewinność pomścić zdoła,
Lub kto dziewczę swe uściskał,
Ten niech staje tu do koła.

⁵² Див.: J. Kozik, *Ukraiński ruch narodowy*. Kraków 1973. С. 59.

⁵³ Нар. 1812 р. – пом. 4. IX 1882 р., священик перемиської єпархії, висвячений 1836 р. Від 1842 аж до смерті парох у Монастирі біля Ярослава.

⁵⁴ Нар. 1817 р. – пом. 1889 р., священик перемиської єпархії, висвячений 1842 р. Від 1848 аж до смерті парох у Малнівській Волі біля Мостиськ.

⁵⁵ Вірш публікується за авторським рукописом, що зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 5.

Z laty kiedyś w późnej dobie,
Gdy starości wiek nas schyli,
Mile Bracia wspomniem sobie,
Żeśmy żwawi chłopcy byli.

Choć po polsku dziś śpiewamy,
Bo nas ciężka przemoc gniecie,
Jednak ruskie serca mamy,
Podolały lichu przecie.

Антін Лужецький перебував теж у родинних зв'язках із Йосифом Лозинським, – дружина Лужецького, Кристина була рідною сестрою Лозинського. Йому теж А. Лужецький присвятив вірша *Józefowi Łoz[ińskiemu] z powodu powrotu do zdrowia po ciężkiej niemocy 1841*⁵⁶.

У 1851 р., в чотири роки після смерті владика, у Львові вийшла друком невелика книжечка о. Йосифа Лозинського *Житє Йоана Снігурського, владика Перемиского, Самбірського і Сяноцького*. Це один з перших біографічних творів у галицькій літературі. Лозинський написав його у Яворові, почавши свою працю 3-го вересня 1850 р., про що інформує читачів на кінці своєї передмови (*Предслово*). Рішення написати цю біографію, автор мотивує у бідермаєрівському дусі:

Уцтвості все ся честь приналежит, а повинностей теперішности єст заховати єй память від загибелі і переказати ю потомности до наслідования. Муж, которого жите описати рад бим, так богатий во всі уцтвості і заслуги, же Єго біографія годна єст труда і найдоскональшого історика. Но понеже досій никто єще не покусився о тое, я ідучи за потягом сердца мого, которое Єго добре знало і високо читло, беру неудольною рукою за перо, аби хоть в части ус-

⁵⁶ Автограф вірша зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 5-5 зв.

покоїти желаніє серця моего і приладити матеріял для пізнійших писателів⁵⁷.

Деякі факти з біографії владики Снігурського були добре відомі о. Й. Лозинському, бо як признав:

Сам знавем Го добрі, і від часу як Владикою зістав, все недалеко Перемишля перебувавем, інні річи довідоваємся від людей, которі о них певну відомість мали і віри годни били, прото за правду тих черт і сам ручити могу, і на свідоцтво своїх ся відкликую, що Го гаразд знали і еще живють, а которії мому описаню лжи дійстно не закинут⁵⁸.

У своїй праці автор використав також письмові джерела, що *находяться в Книгозборі руского Собора Кривошеї в Перемишлю*. То ж у творі, читач натрапить на ряд цитат із листів та всяких документів, що стосуються особи покійного єпископа, написаних латинською та німецькою мовами. Основний текст праці збагачують численні посторінкові примітки, в яких автор подав додаткові інформації та коментарі. Біографічні дані, зібрані автором, доповнено текстом заповіту владики Снігурського (*Послідня воля*) із 13 вересня 1847 р., який о. Лозинський переклав українською мовою.

Через рік від появи *Життя Йоана Снігурського*, його скорочену версію передрукував Василь Ковальський у хрестоматії *Руска читанка для нижшої гімназії* (Часть I. Відень 1852. С. 272-284). Це видання не було помічене дослідниками західноукраїнської літератури, – мабуть тому, що Іван Омелянович Левицький у своїй славній біографії не подав його змісту. Тим часом публікація підготована В. Ковальським є чи не першою спробою визначити літературний канон західноукраїнської літератури першої половини XIX ст. У хрестоматії надруковано твори таких відомих галицьких письменників як Маркіян Шашкевич, Яків Головацький (Я. Балагура), Микола Ус-

⁵⁷ Й. Лозинський, *Предслово* // *Його ж Житє Йоана Снігурського*. Львів 1851. С. 5 н.н.

⁵⁸ Там само.

тиянович, Антін Могильницький, Іван Наумович (І. Н. Бужаненько), Іван Гушалеви́ч, Йосиф Левицький, але й менш відомих літераторів як Лука Данкевич (Лука з Ракова), Василь Ковальський, Василь Зборовський, Михайло Малиновський, Михайло Козаневич, Михайло Тимяк, Антін Добрянський, Яків Геровський, Лев Трещаковський, Гриць Кукурудза (?). У читанці поміщено теж твори закарпатців Олександра Духновича, Олександра Павловича (Чарнян Маковицький) та буковинця Василя Воляна. Зібрані у підручнику тексти представляють популярні літературні жанри: поезію, байку, приповідку, анекдот, оповідання, нарис, наукову розвідку, в яких передано основні ідеологеми бідермаєру пов'язані з дидактичними ідеалами епохи. Тут варто підкреслити, що саме дидактизм був важливим естетичним елементом бідермаєрівської літератури.

У заключному фрагменті біографії єпископа Снігурського, Й. Лозинський зробив ще таке зауваження: *Гріб Єго виглядає достойного Памятника, і тепер уже діються складки по Епархії в тій цілі*⁵⁹. Проте пам'ятник на могилі владики Снігурського не з'явився так скоро, бо ж через два роки після видання біографії інший перемиський автор о. Антін Добрянський у першій історичній монографії міста Перемишля писав: *Первий з владик руских [Іван Снігурський – В. П.] лежить він погребений на тім цвинтарі, а памятника на гробі своєм дочекатися не може. Чи і ми так довго ждати мусіли, еслисьмо покійного ощо просили?*⁶⁰ Отже, після п'яти років від смерті єп. Івана Снігурського, на його могилі не було надгробного пам'ятника. Вкінці, очевидно, він там знайшовся, але нам не вдалося уточнити дати його поставлення, – сталося це, мабуть, десь біля 1855 року⁶¹. У січні 1857 р. віденський «Вістник для русинів австрійської Держави» писав, що *замовили в Кракові у Г. Галлі бившого профессора іскуства різби при всеучилищи, для престольної церкви Перемискої памятник із чорного мрамору*

⁵⁹ Там само. С. 36.

⁶⁰ А. Добрянський, *Відомість історическая о місті Перемишли*. Перемишль 1852. Передрук див. у збірнику *Лірвак з-над Сяну*. Перемишль 2001. С. 254.

⁶¹ Про невідрадий стан пам'ятника на могилі єп. І. Снігурського писала 1891 року львівська газета «Галицкая Русь» (ч. 198), друкуючи допис *Из Перемишля*, підписаний криптонімом М. И. Л.

мора 5 і ½ локтя висоти і сорозмірної широкости в тотическім виді з погрудієм високого Покійника і владичими отличіями, як з приличним золоченим надписом⁶². Але це не був надгробний пам'ятник, а епітафійна таблиця, яку вмуровано в стіну собору св. Івана Хрестителя, і яка після перебудови святині у 60-их рр. XX ст. була знищена новими господарями.

Після смерти владики І. Снігурського, в друкарні перемиської Капітули надруковано польсько-мовну клепсидру. На примірнику, який зберігається у Перемиському державному архіві у колекції давнього єпископського архіву⁶³, о. Теодор Лукашевський, перемиський крилошанин і останній сповідник єп. Івана Снігурського, написав латинською мовою: *Requiescat in Pace! Pro perpetuo Memoria*⁶⁴.

Літературна творчість перемишлян 30- поч. 50-их рр. XIX ст. зродила й зафіксувала міт єпископа Снігурського, його збереження і плекання стало згодом викликом для наступних поколінь перемишлян⁶⁵.

* * *

Зібрані у цьому збірнику тексти, рукописні і друковані, публікуємо із примірників, що зберігаються у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника Національної академії наук України та у приватній бібліотеці упорядника, що і зазначено при кожному із текстів. В оригіналах, україномовні тексти написані або надруковані етимологічним правописом, в нашій публікації подано у фонетичній транскрипції, зі збереженням лексичних і граматичних особливостей галицького варіанту української літературної мови середини XIX ст. Примітки авторів поз-

⁶² Допис *Краків в Січню 1857* // «Вістник для русинів австрійської Держави» 1857, 9 (21) січня. Ч. 1. С. 3.

⁶³ Archiwum Państwowe w Przemyślu, ABGK, sygn. 3585. Опис друку, див.: Teresa Mrozek, *Afisz, plakaty i druki ulotne z terenu Przemyśla w zasobie archiwalnym Archiwum Państwowego w Przemyślu. Inwentarz zespołu archiwalnego 1833-1989*. Перемишль 2001. С. 493. № 3585. Формат клепсидри – 39 X 50 см. Упорядник помилково зазначила, що текст клепсидри надрукований українською мовою.

⁶⁴ Нехай спочиває у мирі! На вічну пам'ять (лат.).

⁶⁵ Автор готує розвідку про перипетії з пам'яттю про єп. Снігурського перемиської інтелігенції 90-их років XIX ст.

начені зірками, від упорядника – цифрами, або у квадратних дужках. Тексти латинською і німецькою мовою, що виступають у *Житті Йона Снігурського* спеціально для нашого видання переклав Андрій Ясіновський.

Упорядник вдячний Дирекції Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України за дозвіл на копіювання і передрук зібраних у цій книжці текстів.

Слова признання належаться також моїм львівським приятелям Юрієві Ясіновському і Олегові Павлишину за допомогу і сприяння.

Володимир Пилипович

JEGO EKSCELLENCYA

JAŚNIE WIELMOŻNY KSIĄDZ

JAN ŚNIGURSKI,

Biskup obr. gr. kat. Przemyśki, Samborski i Sanocki, Jego C. K. Apostolskiej Mości rzeczywisty tajny Radca, ś. Teologii Doktor, przeżywszy lat 63., opatrzony śś. Sakramentami przeniósł się dnia 24. Września r. b. o trzy kwadranse na szóstą po południu do wieczności.

Eksportacja do Cérkwi katedralnej tutejszej nastąpi dnia 27. Września r. b. o godzinie 4. po południu, a dnia 28. Września r. b. o godzinie 8. z rana odprawi się nabożeństwo żałobne, po którym zwłoki odprowadzone zostaną na Cmentarz powszechny.

Kapituła tutejsza obr. gr. kat. po zgonie swego najgodniejszego Pastorza w głębokim żalu pogrążona, zaprasza pobożnych chrześcian na ten Alt pogrzebowy.

Przemyśl dnia 24. Września 1847.

Requiescat in pace!

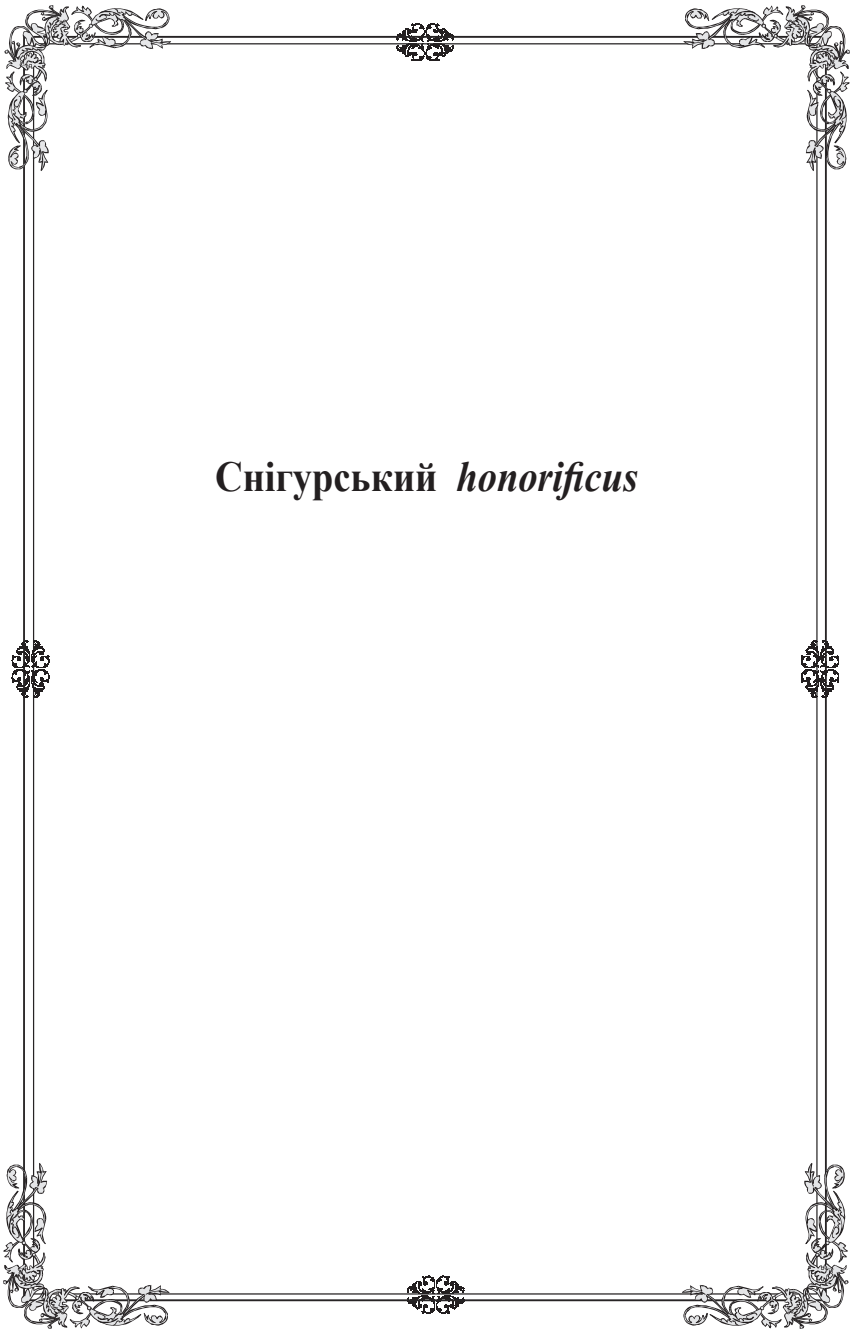

Pro perpetua Memoria.

Andrzejowski

394/3585

D-M/H

Снігурський *honorificus*

Оказанье
Ксеренойшихъ Желанней,
Его Пресвященству
Господицу, Господицу,

IOANNY

Санскаго Перемисльскаго, Самборскаго, Савоу,
Авокатору С. Богословскаго ^{Былъ} Декану Бра
купецкаго Богословскаго при Всеуниверсита
Въскаль, его же плени да милостию въиному
Богословскаго на

Текст публікуємо за авторським рукописом, що зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника Національної академії наук України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), IV, арк. 180-189.

о. Йосиф Левицький

Оказанє іскреннійших желаній з глубочайшим благоговінієм

Тужит, сітуєт Вієнна,
Тобой давно оставленна,
Сітуєт сонм честних друзей.
Не зрит¹ особи Твоєй,
Башня Стефана, древній град,
Дунай ріка, Йосифа сад.
Класи, бастион ні пратер,
Ні прекрасной бельведер.

Тужит стонет і обітель
Де мешкала добродітель.

Оказанє іскреннійших желаній Єго Преосвященству Господину,
Господину Йоану Снігурському,
Епископу Перемиському, Самборському, Санец[кому],
Доктору С. Богословія,
билому² декану факультета богословскаго при Всеучилищи
Віденском,
єго же члену & & милостивійшому Благодателю.
В день С. Йоана Богослова,
како в день Єго світлійших іменин, місяця 8 Мая.
Через Богословів Дсцезії Перемиської в селі сущих
з глубочайшим благоговінем

¹ Вище дописано слово *видит*.

² Слово виправлене на *бывшому*.

Люблень, всѣмъ драгій во вѣкъ³,
Тебѣ радъ каждой человѣкъ.
Люблень, всѣмъ драгій на всякъ часъ,
Бо Ты щедрый, благій для насъ.

Внѣйшній блескъ... проходить такъ какъ дымъ...
Но красота души свой образъ сохраняеть,
Всегда влечеть умы, всегда сердца плѣняеть.

Богданович.

Високопреосвященний Владико! От всіх почтенний,
От всіх люблен і желанный⁴,
Бо Ти для всіх щедрый, благий.
Ясна зіззда в народі,
Жиєш во надсянськім городі.
Сіяєт везді благія лучи,
Щоби ізчезли мрак і тучи.

Возмогут ли піть красоту
Душі Твоей і доброту?
Діла Твоя всі прославит,
Како примір всім представит.
Щоб могли битъ люди честні,
Злетіт о! духи небесні,
Прийдіт слабим нам на помощ.
Ах! укріпіт нашу немощ⁵.
Піть! – піть ли в язиці рускім?
Живя в городі ракускім!!
Ах! не в інном только во онном,

³ Вперше написано *на віки*.

⁴ Вперше написано *всім драгий*, і перекреслено.

⁵ Внизу сторінки дописано:

Слабим нам на помощ прийдіт.

А немощ нашу укріпіт.

Будь то тут в Бечі (1)⁶, іль над Доном.
 Русин всюду⁷ де говорить,
 Хвалит Бога⁸, стихи творит⁹.
 Бо яркий, древній, милий,
 В нем много, много сили¹⁰.

Щастливіє Берестяни (2)
 І ті¹¹ смиренні стіни,
 В котрих виховався
 Муж, кой великим стався.
 Православних правд учитель,
 Нуждних людей благодітель,
 Отец, прибіжище сирот.
 Кто ж не дознав Єго щедрот?

Тужит, сітуєт Вієнна,
 Тобой давно оставленна,
 Не зрієт більше чоловіка¹²,
 Сад Йосифа (3), Дунай ріка,
 Бастіон, класи, ні пратер (4),
 Ні прекрасний бельведер,
 На котраго всі смотрили
 Котрому все ради били¹³.

⁶ Внизу дописано *в Відні*.

⁷ Вперше написано *в храмі*, і перекреслено.

⁸ Вперше написано *Книги пишет*, і перекреслено.

⁹ Вище написано два рядки, які закреслено:

Всюду, куда зайдут ноги
 Рускі, хот... вороги.

¹⁰ Знизу сторінки дописані два рядки:

Бо он коренной, древній, мил,
 Яркий, в нем много, много сил!

¹¹ Вперше написано *тия*, і перекреслено.

¹² Поруч дописано слово *велика*.

¹³ Два останні рядки перекреслені.

Тужит, стонет храм Варвари (5)
Котрой соблюдают цари,
Бо не видит священника,
Милійшаго ученика,
Спасителя Ісус Христа.
В котрім жиєт душа чиста.
Тужит также і обітель,
Де мешкала добродітель¹⁴.

Также і ми, Децезяни,
Через Тебя в Беч посланни,
Де ставится нам пред очі,
Конец наш і день і в ночі,
О которім размишляя,
Скутки его разсуждая,
Тужим часто і вздыхаєм,
Бо Пастиря невидаем.

Однакож когда надходит
День Йоана, уж приходит,
Веселість, радість, удобність,
Бо імієм всі способність
Тебя Владико величать,
Желаня наша оказать,
В день Твоего Імені,
Ніт лучшаго нам времени¹⁵.
Долгоденьствіє веселое, честь.
Щастє, що миле всім єсть,

¹⁴ Внизу сторінки дописано:

Сітуєт [*Смутится*, слово перекреслене – В. П.] сонм честних друзей.
Бо не зрит [*видит больше*, слова перекреслені – В. П.] твари Твоєй
Древний град.

¹⁵ Внизу сторінки дописано:

В день времен іменин Твоїх
З нами весь священський чин.

Различноє¹⁶ іміне,
Здоровоє¹⁷ владіне,
Що жаль серца відчувають
Благаго, всьо Ти желают.
Ізvoli бити нашим отцем,
К добродітели владцем.

Дне прелітий! весни милой,
Губиш везді взор унилой,
Древа взяли одіж білу,
Всюду родят вонню милу,
Живо в гору пнесь пшеница,
Ячмень, гречка, сочевица,
Єдина земства надежда,
З того їства, дань, одежа.

Солнце грієт, світит ясно,
В полі, в лісі, везді красно,
Пастир во свиріль іграєт,
На соненько позираєт,
Мило кличет к церкві звонок,
В парю поєт жаворонок,
Скоти скачут, шумят води
Весь ликуєт чин природи.

Всьо ся тепер зеленієт,
Гвоздик, рожа червленієт,
Ти (б) ли в нудности будеш?
О дню Йоана забудеш?
З всього сердца ликуй нині,
В градах, горах і в долині,
Із цвітів вонних вінци плети,
З желанєм к Отцу лети.

¹⁶ Внизу сторінки дописано *различнійшоє*.

¹⁷ Внизу сторінки дописано *Весьма здорове*.

Музи рускі з Карпацких гір,
Скоро миль на Владики двір.
Не знаєте ль що Йоана
Осмаго мая з рана.
Всі будем світло праздновать,
Цілою день вельми ликовать.
Скоро з лютньої прибивайте,
Уже ідете? – витайте¹⁸.

Вдар о! Муза в громкі струни,
При сіяню блідной луни,
Пусть! Да гремят звонко звуки,
Щоб не імів Йоан скуки.
Почніт уже величать,
Гласи милими воспівать,
Благороднаго Йоана,
Істиннаго роксоланна (7).

Співай муза! З Карпат лона,
Да внимаєт Русь Червона,
Да внимают села, гради,
Старец, дитя, поля, сади,
Що імієм мужа слави,
Все ликуєм за держави
Благодатнаго Пастиря!
Дободітлей [?] богатиря!

Ти пастиру, що по горах,
Злучних лугах, диких борах,
З своїм овець ходиш стадом,
Стань ти, твої братя рядом,
Возміт ліри і свиріли
Що ви самі потворили,

¹⁸ Цей рядок перекреслений, внизу сторінки дописано *І ви радість оциуцайте.*

Кожний враз весело заграйте,
Так Йоану заспівайте.

Всі сладости сего світа,
І многія літа! літа!
Желаєм Ти, ми простаки,
Гір жителі і всієтаки¹⁹,
Жертвуєм всі цвіт, сири,
Ягня, теля, звуки ліри,
І голубків сих дві пари.
Прийми, прийми наші дари.

Встаньте!, встаньте! ви селянки,
В красних строях роксолянки.
Несіт в руках барвіночки,
Блават, руту і віночки.
Днесь великий день Йоана²⁰,
Да вся знаєт земля сана.
Заспівайте всі весело,
Да чуєт град (8), кожде село²¹.

Всі утіхи сего світа,
І многія літа! літа!
Сотворит Бог любленному
Отцу преосвященному,
Кой провадит нас до неба,
Що ж нам більше всім потреба?
Да по смерти зрит Тя в небі,
То бажаєм Отче Тебі.

¹⁹ Слово не читасться.

²⁰ Над рядком дописано речення *Нині праздник єсть*.

²¹ Внизу сторінки дописано:

Всі співайте весело днесь,
Чуєт город, каждая весь.

Преподобні священники!
Богословські ученики!
От вас живем²² оддалени,
Однакож любвей спосенни,
Що за щастє нам досталось,
Же получить нам удалось,
Лучшаго із чоловіків,
На сідилище (9) віків.

Нині видим в музах радість,
В каждой вещи чуєм сладоість,
Надіємся що і в ваших
Там радости, скілько в наших,
Зложивши желаній вінец,
Учинит ся уже святу конец.
Наше почтенє оддаєм,
Так Йоану співаєм.

Всі радости сего світа,
І многія літа! літа!
Да получит прелюбезний
Благодітель всім полезний.
Да получит живот вічної,
Де царствуєт безконечної,
Дух везді суц і єдиний,
Ком (10) ніт міста і причини.

Живя²³ в городі²⁴ ракусім (11),
Піть, піть ли в язиці руском?
Он єсть древній, яркий, милий,
Во нем много, много сили.

²² Вперше було написано *Ви живете*.

²³ Слово виправлене на *Живучи*.

²⁴ Слово виправлене на *граді*.

Ах! не в інном тільки в оном,
Будь то в Вені, іль над Доном,
Русин всюду де говорить,
Хвалит Бога, стихи творит.

Високопреосвященний
Владико! От всіх почтенний,
Люблен, всім драгий на всяк час,
Благость Твоя пліняєт нас.
Ти ясна зіззда в народі,
Живеш во надсяньскім гроді,
Сієш везді благий²⁵ зрак,
Щоби ізчезли – буря, мрак²⁶.

Преосвященному Йоану многая літа. 1825 года.

*

Ізясненє нікотерих річей

1. Беч у всіх словянів к югу жиющих знаменуєт Відень іли Вен.
2. Берестяни, село в окрузі Самборскім в которім Отец Єго Преосвященства бив парохом і де місто рожденія Єго Преосв.
3. Сад Йосифа разумієтся [далі нерозбірливе слово] через Імператора Йосифа II обществу благодатно гуляня ради (dla spacerów) отворенний.
4. Бастіон суть стіни Відня по которих можно гулять, класи за тіми стінами і за валом около города обшерние луги между городом і древами обсаженни. Пратер славний в цілій Европі, де временах весен-

²⁵ Знизу дописано слово *світлий*.

²⁶ Знизу дописано *ізчезл грубий мрак между нами*.

них весь Відень свої гулянки (spacery) одбиваєт. Бельведер, красний город на передмістю з палацом в которим суть образи зложенни, служит для гуляня.

5. Варвари церков в Відні при котрій Єго Преосв. бив парохом.
6. Розуміється здісь народ рускій в Галиції живущий.
7. Роксолан ілі русин ілі росіян.
8. Перемишль.
9. Катедра Перемиська руска била заложена в 12 віці.
10. Кому.
11. Ракуска земля називають братя наші словяно-чехи Австрію.

Децезани перемиські в Відню года 1825 живущіі.

Преп[одобний] Паславський Петр із Лазів, помощник при храмі с. Варвари, священник світский.

Богослови четвертаго года

Г[осподин] Хорошаковский Петр

Г[осподин] Гарбинський Іван

Г[осподин] Криницький Михаїл

– Левицкий Йосиф із Баранчич.

Третьяго года

Г[осподин] Бачинський

Втораго года

Жукотинський

Перваго года

Г[осподин] Криницький Стефан із Лабови

Г[осподин] Лозинський Іван із Гурка.

Напечатано в Відні у Ормянів, года 1825.

О К А З А Н І Ї

Бисюкагъ почтѣніа

ЕГѠ

ПревоскаціенткѠ ГосподінѠ ГднѠ

І Ѡ А Н Н Ѡ

С Н І Г Ѡ Р С К О М Ѡ

ЕпископѠ ПереміслакомѠ, СаликѠрикомѠ,
СаноцкомѠ, ДокторѠ С. БогомоловѠа, емкшемѠ
ДеканѠ факдатеѠа когомѠовикагъ при БисчѠ-
ници БѠникомѠъ, егѠже членѠ, ДирѠкторѠ
ІнститѠта филоѠѠфикагъ Переміслакагъ, Ѡ прѠ:
Ѡ прочѠ: милостивѠйшемѠ благодѠтеію.

къ дѣнь С. ІѠанна Богомола.

ДнѠ 8. МѠаца МѠа, ГодѠ 1829, къ ВалѠвѠѠ.

черѠзѠ

ІерѠ ІѠсифѠа ЛевѠцкаго.

къ ЛангородѠ ТипоѠа ІнститѠта Ставропііянскагъ.

Публікований друк, виданий *Через срея Йосифа Левицкаго.*
В ЛьвѠгородѠ [1829 р.] ТипоѠ Інститута Ставропііянскаго, 4 нене-
рованѠ сторѠнки, зберѠгається у ЛьвѠвськѠй науковѠй бѠбліотецѠ іменѠ
В. СтефанѠка НацѠнальнѠй академѠї наук України.

о. Йосиф Левицький

**Оказаніє Високаго почтенія Єго Преосвященству Господину
Г[оспо]д[и]ну Йоану Снігурському
Епископу Перемисльському, Самборському, Саноцькому,
Доктору с[вятаго] Богословія,
бывшему Декану факультета богословскаго при Всеучилищи
Вінском,
єгоже члену, Директору Інститута філософскаго Перемильскаго,
і пр[очая] і проч[ая] милостивійшому благодітелю.
В день С[вятаго] Йоана Богослова.
Дня 8 місяця мая, года 1829, в Валяві
Через Іерея Йосифа Левицкаго**

Піснь

К ТЕБІ із града* притікаєм,
Владико! славимий от нас;
Тебе почитити днесь желаєм,
Во сей приятний, драгий час.

Хор

О! радостний, веселий час,
Наш іскренний і щирий глас.

* Із Перемишля до Валяви.

* * *

Зрак ТВОЙ всегда любов ісяєт,
Се свойство ТВОЄГО лица;
ТЕБЕ всяк всюду величаєт,
Как благодітеля, отца.

Хор

О щедрий, добр, благий Отец!
Плiнитель наших ТИ сердец.

* * *

Услиши нас о боже світа,
Прошеніє се ісполни;
Придаждь ЙОАНУ многа літа,
Здорові, безпечальні дні.

Хор

Щастливіє благіє дні,
ЙОАНУ Боже низпосли.

* * *

Прийми ж любим Архисрею!
Желанія твого слуги;
Подвиг мій ласкою ТВОЄЮ,
Одобрить нині ізволи.

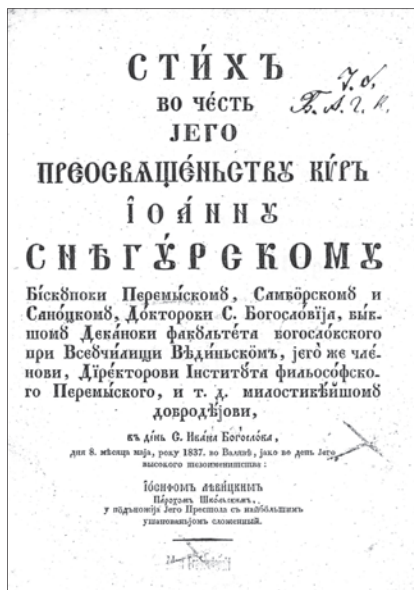
Хор

Преданність, щирість, честь, любов,
Прийми от вірних ТИ рабов.

Многая літа!

*

*Музику до сей пісні на сопран соло і чотири голоси в хорі, сочинив
Алоїс Нанке живий в Перемишлі.*

Друк, 10 нумерованих сторінок, примітки на 2 ненумерованих сторінках. На задній обкладинці інформація: Друковано в Друкарні Ставропігійській ві Львові. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

о. Йосиф Левицький

**Архієрею
Кир
Йоану
сотвори Господи
многая літа!!!**

**Стих во честь Єго Преосвященству Кир Йоану Снігурському
Біскупови Перемискому, Самбірському і Саноцкому,
Докторови С. Богословія, бившому Деканови факультета бого-
словского при Всеучилищи Віденьскім, єго же членови,
Директорови Інститута філософского Перемиского, і т. д.
милостивійшому добродійови, в день С[вятого] Івана Богослова,
дня 8 місяца мая, року 1837 во Валяві, яко во день Єго високого
тезоіменитства:**

**Йосифом Лівіцким
Парохом Школьским, в підножія Єго Престола з найбільшим
ушанованьїом зложенний**

Тоть ізвергъ естетсва, кто ближнихъ ненавидить;
Тоть малъ, чтобъ честнымъ быть, кто только необид
По правдѣ чловѣкъ, кто всѣмъ благотворить:
Дыханія его немолчный есть свидѣтель

Споспѣшна добродѣтель,
Онъ живъ, коль (1) всѣхъ живить.

Петров

Русалочки! що в Карпатах,
Всюди ройом видно вас;
Люди кажуть по всіх хатах,
Же нічний вам милий час.

Я то часто визираю,
При луночці над Дністром;
Но хотя вас не видаю,
Преці чую пісней гром.

Тії пісни з-під калини,
Прериває соловій;
Понад гори і долини,
Повно ваших мельодій.

Вислухайте, нині прошу
О русалки! ви мене:
Празник світлий вам голошу,
Кожда ний вінци плете.

Над Дністром вже за Леона,
Де ми видим церкви днесь;
Два єрарх стояло трона,
Нижше місто (2), вижше весь.

Страшевичи веси імя,
З монастирьом, де бив Спас (3),
Розсівали боже сімя,
Роду руского довший час.

Щезла слава в давних віках,
Краям руским різний пан;
Но по бувших ту владиках,
Славн наслідник єсть Йоан!

І ріка, що відділяє
Землі рускі: ззем ї Сян;
З віка два престоли (4) має,
Ними правит тож Йоан.

Сей то нинька слава руска,
Видим добра в нім Отца;
І держава Му ракуса (5),
Більша жичит ще вінця.

Кто ж Єго опише з діла?
Зважит сердца красоту?
Много рази таж кріпила,
Цноту, пильність, нищету.

Друки рускі запровадив,
З львівських, пастир Болобан (6);
В Перемишли тож порадив
Перший, і зділав Йоан.

Церков перемиска знає,
Де стоїт владичий трон;
Як Він ї рад прибирає,
Істий руский то Сіон.

Днесь празнує-сь знаменитий,
Свят наперник ученик (7),
Длянь день тезоіменитий,
Нам же радостний, велик.

Берег ось! крутой, високий,
Се палатка (8) там стоїт;
Де Йоан наш бистровокий,
Часто в літі сам сидит.

Там всі з Перемишля стани,
Зідутся на пишний пир;
Станут в ряду крилошани,
Сянік, Жовков і Самбір (9).

Рускі музи! вже зступайте
З ваших зимних, чорних гір;
Вітрні сивки запрягайте,
Вйю, де валявський є двір.

Місяц світит, в замку (10) втихло,
Но річенька все шумит;
Прибирайтесь всі як рихло,
Зак Владика ще не спит.

Ліру, дудки при звіночку,
Худко всі возміт до рук;
І розставтесь по садочку,
Заспівайте, дайте звук.

Піснь

Війте вітри дубровами,
Лугом, польом і селами,
Від Бескида (11) яж до всходу,
Ко всім землям і народу;
Що у нас ви тутка зріли,
Що б сте красно виповіли:

Хор

Же смиренний єсть Йоан,
Пастир родом з Берестян (12).

Снуйся Дністріє попід гори,
Бер си річки в Чорне Море;
Як ся злучиш там з водами,
І обийдеш берегами;
Скажеш людям і водицям,
Всім морским звірям і птицям:

Хор

Же предрагий нам Йоан
Пастир родом з Берестян.

Ти річенько дост глибока (13),
Що шумиш к нам від Санока,
Нивоньки тя чорнії стисли,
Крутиш ся як мож до Вісли;
Як ся здиблеш з мором білим,
Скажеш правду словом смілим:

Хор

Же любезний нам Йоан
Пастир родом з Берестян.

Журавленьки! де ви били?
Щосте ко нам прилетіли;
Ходите по руских нивах,
А як буде при засівах,
Всі ся від нас заберете,
В чужиноньці так речете.

Хор

Же побожний наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

Ви же горденької буськи,
Що живлят вас краї руськи,
Наші часто видят люди,
Вострі в роді вашім суди (14);
Як ся вернете на Спаса,
Нех то чує Галі Паша (15):

Хор

Же є справедлив Йоан
Пастир родом з Берестян.

Ти крилатий ворле сивий,
Будь хотя раз так щастливий,
Вибий ся в гору високо,
Щоб тебе не взріло воко:
Там скажи звіздам, планітам,
Солнцу, місяцу, зенітам (16):

Хор

Же премудрий наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

Зазуленько наша мила,
Де ж ти нинька рано жила?
Чи тудий єсь не літала?
Жесь в садочку не ковала;
Завтра сонце вийде ясно,
Ти ковай же ту прекрасно:

Хор

Же старанний наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

* * *

Піснь складали русалочки (17),
Чорних Татрів (18) паніночки;
Вже теперка повертають,
Щастя, чести всі желают,
Скажут всюди, док є світа,
Щоб здоров жив много літа!

Хор

Кроткий, добрий наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

*

Примічання

1. Коль, вмісто коли.
2. Галич, давніше головне місто князей Галицких, теперка вільне місто на правім березу Дністра, в циркулі Станиславівскім.
3. Сельце теперка Спас, де з мурів найдавнішого в наших сторонах монастиря, вистроєна фервальтерія спаска, три чверти милі від Старогоміста, в циркулі Самбірскім над Дністром.
4. Перемишль і Сянік, тиї два міста лежат на берегах Сяну і від них пишешся біскуп Перемиский і Саноцкий.

5. Ракуска, то єсть Австрійска, від замку Ракуз, Ракез, тепер Рец (Rötz) в нижшій Австрії.
6. Гедєон Болобан, біскуп Галицький, Львівський і Каменьця Подільського, причинився до вистроєння друкарні Ставропігянської 1585, такеж Крилоскої, Стратинської. Арсеній Желіборський 1645, Йосиф Шумлянський 1688 – біскуп лівівській строїли друкарні. Зри *Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicyi przez Dyonizego Zubrzyckiego*. Lwów 1836.
7. То єсть Святий Іван Богослов.
8. Двір валявський, дві милі від Перемишля, по лівій стороні ріки Сяну, стоїт 200 сажній від берега.
9. Берєся тутка тії міста за цілії циркули головнішїї рускої дієцєзїї Перемискої, то є, де більша часть русинів жиє; понеже Решів, Ясло і Сандец тільки єднов сторонов підхвятили русинів, для того яко меньшую часть русских в собі поміщающії во поємі не зважаються.
10. Двір валявський старанностію Єго Преосвященства красно року 1835 вистроєнний, стоїт на пагірку визвищеннїм, котрий то пагір на воколо так крутий і обкопанний, же єсли би місця тії замкнув, куда входить, трудний бив би вхід і заїзд, хотя би і плота не било, – для того справедливі замком назвати го мож.
11. Бєскид в жителей гір (гірняків) означає Карпатскія гори.
12. Берєсяни, село в циркулі Самбірскім, де усопшиї Йоан Снігурський, отец Єго Преосвященства, бив парохом руским.
13. Розумієся ріка Сян (Сан).
14. Люди галицькії розмаїто розказуют о буськах, як на Спаса вибєраються і як межі собою судятєся. Повідають, же єдного разу підложили хлопці єйце гусячєє на гніздо, вилізло гуся, буськи злітілися і самицю роздерли.
15. Галі-Паша, віце-кріль землі Єгипетской, куда буськи на зиму тягнут; в цимало галичан «ш» вимавляєся так як «с» то є *Паса*.
16. Зєніт, точка в мисли на небі означєнна, противу полагаємая точці на землі назначєнній. Зєніту на небі противу лежит надир на землі. Тутка же берєся тоє слово за самия тіла небєсния, котрії не маючи окромих імен, однаковож при зєнітах знаходьтєся.

17. Русалки, воднії і ліснії Німфи, Наяди, Дрияди; в нікотерих сторонах Галиції звут їх Богинями, або Княгинями, і мислят же в ночі найбільше доказуют, їздят, співають, хусти перут, а часто і діти міняють.

Дітина така називається *вітмінъча*.

18. Татри в жителей гір розуміються гори Карпатскія.

о. Антін Лужецький

Do J. S. B. P. [Do Jana Śnigurskiego Biskupa Przemyskiego]

Wezbrana rzeka, gdy jest brzeg za niski,
Rozlewa wody, sąsiednie myje progi,
Daruj więc Panie, gdy moje pociski
Z pokorą pod Twoje śmiem ścielić nogi.

Cierpieć, a słusznie miej boli, jest znośnie,
Bo grzech myje się w kary wodzie,
Ale cierpieć bez własnej przewiny,
Dla cudzej tylko przyczyny,
W najpierwszym życia zawodzie
Jest okrutnie – nie litośnie.

Zwodnicze marzenia, nadziejo zwodna
Czym się spodziewał, że w tym świętym stanie
Zamiast pobożnej słodyczy,
Mam ten kielich goryczy
Wychylić aż do dna,
Aż się nic nie zostanie!

Zgasła dla mnie zorza błoga,
Ci co drogę wskazać mieli,
Nielitośni i nieczuli,
Spokojność moją zatruli,
Pasma szczęścia mi przecięli
I wtrącili w głąb topieli,
Jak przed sądem powiem Boga.

Pod Twoje skrzydła uciekam się Panie,
I choć jestem w ciężkiej nędzy,
Nie żebam wsparcia ni pieniędzy,
Nie chcę względów ni litości,
Jednej tylko sprawiedliwości,
A utulisz moje łkanie.

Bo gdy pożar, który tleje
I wnętrzości moje pali,
Duchem śmierci naraz dmuchnie,
Wściekły ogień w górę buchnie,
Kto od zguby mnie ocali,
Martwą wskrzesi już nadzieję.

Wstanie wichur od północy,
Zadrży słońce i zblednieje,
Piekło błysnie,
Czart zaświśnie,
I radośnie się zaśmieje,
Że jest dusza w jego mocy.

Kto w tej strasznej nieszczęść dobie,
Mojej straty się uzali,
Jedną łezkę choć uрони,
W konający dzwon zadzwoni,
Pogrzebną lampę zapali,
I postawi na mym grobie.

Jedna tylko, jedna żona,
W imię Boga, w imię Trójcy,
Do czystego niebios łona
Wzniesie modły – za zabójcy.

о. Антін Лужецький

За [Григорія XVI] Папи Рим[ського],
Державного Кесаря Фердинанда,
Йоана Снігурського Еп[иско]па Переми[ського]

В пам'ять напечатання першої книги церковної
Лейтургікон (Служебник званої)
р. 1841 в типографії Еп[иско]пській в Перемишлях

Темна, німая, мертва без руха,
Пред людським оком в укриттю білам.
Умча то штука вляли в мя духа,
Нині раз первий світло узрілам.
Витай дне милий! ти сонце ясне,
Ви житодавци витайте мої!
Най ваша пам'ят во віки не гасне
За подятії труди і зної;
Не мало води до моря вплило,
А ви складали зерно до зерна.
Не мало также вічне спочило,
Нім-єм зістала чім єсьм теперка.
Але во істні, щосьєм почула,
Що не та рука, що мя зложила,
Оживним духом явно надтхнула,
Висша заправду буде то сила.
Хотя притомнам уже душею,
Зважити трудно, – але ось праві
Щось мя оживив Архiereю,
Тепер вже бачу, коби на яві!..
О бись щастливий многа жив літа,

Всюди жичливість дознавав ширу,
А жесь ми ясність дав зріти світа,
Самая я себе несу в офіру;
Бо садовину хто всадив яку,
І своєв руков єю годовав,
Тому належить, аби про вдяку
Первійший овощ, первий коштовав.

Дух Йоана всюди чинний,
Щоби добру клира било,
Надтхнув житем металь зимний,
І мертвое промовило.

Що в час сієм – незагине,
Все ся лихої надіяти,
Нині зерно уже цвине,
Колись овощ даст богатий.

Кто свим хлібом нищих живит,
Сушит слези нещастливих,
На неправість зрак свій кривит,
Той варт хвали у поцтивих.

Днесь являє нам науки
Розмаїтими язики,
Всьо то даром щедрої руки,
Вікопомного Владики.

А так будут наші внуки
І рід вдячен по них цілий,
Споминати тиї руки,
Що зернятко посадили.

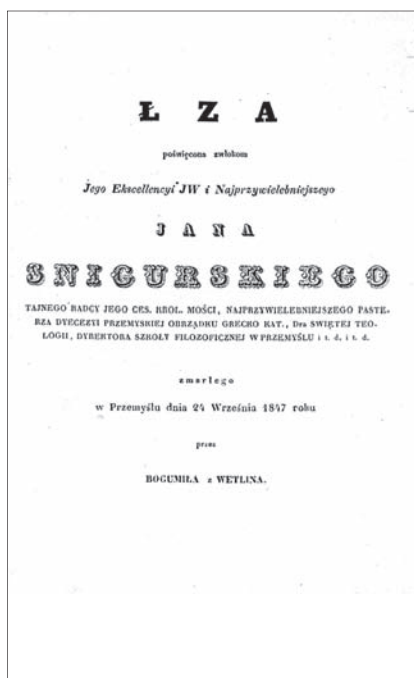
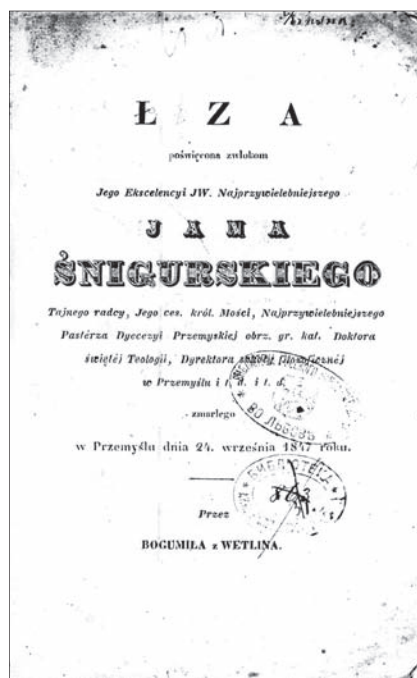
А хто добив здрій мудрости
Для омлілого народа,
Той вікує в потонности
От рода – даже до рода.

Йоан Сєлецкий

Ар[хипрезбітер] **п**[еремиский]

Др Гинєлевич

Снігурський *memoria*

Друк, 7 нумерованих сторінок, без місця і року видання, імовірно у Перемишлі 1847 р. Надруковано дві версії, що відрізняються шрифтом, перша – оздобним, друга – простим. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

Теофіль Кміцикевич

**Łza poświęcona zwłokom Jego Ekscełencji J. W. Jana
Śnigurskiego
Tajnego Radcy Jego Ces[arskiej] Mości, Najprzewielebniejszego
Pasterza
Diecezji Przemyskiej obrz[ądku] gr[ecko] kat[olickiego],
Doktora Świętej Teologii, Dyrektora Szkoły Filozoficznej
w Przemyśle itd., itd., zmarłego w Przemyśle dnia 24 września
1847 roku**

Kto z życia wielkie zostawił dzieje,
Tego sławy śmierć nie rozwieje.

B[ogumił] K[micykiewicz]

Jak strzał piorunu ognistym prądem
Uderza w ziemię – roztrzaska skały,
Przestrach rozsyla zamętu rządem,
Krwawe całuny rzuca w świat cały:
Tak czułe serce Ruskiego ludu
Trafia wieść nagła o zgonie JANA
Co zawsze z Bogiem – dobry jak z cudu –
Piękne dał wzory świętego kapłana.

Ach Boże wielki! święte zamiary
Wskazałeś światu w JEGO osobie,
ON zawsze pierwszym obrońcą wiary,
ON wzorem cnoty na naszym globie!
Któż ciebie Boże lepiej miłował?
Któż czulej nędznych cisnął do łona?

Któż bożą służbę świetniej sprawował,
Gdy Go Chrystusa zdołała korona?

Niechaj się smuci każde stworzenie,
Niech staną grona smutnych orszaków,
Bo zgasło słońce – znikło zbawienie –
Równie dla świata, jak dla rodaków!
Każdy to czuje, ile stracono,
Krwawemi łzami płakać GO trzeba,
Co tyle szczęścia w nasze lał grono,
Jakby dobroci uczerpał z nieba,

Sieroto biedna! W żebraczej szacie
Rozsyłaj jęki i łzy po świecie,
Bo ojciec zasnął w Nii* komnacie,
A ciężka ziemia pierś gniece,
Już nie odwiedzi twej nędznej chaty,
Już nie wyciągnie ręki z podarem,
Nagie ciało nie okryje w szaty,
Bo sam pod nędznym spoczął ciężarem,

Nieszczęsna wdowo! każdego ranku
Zwołaj twe dziatki do czulej ręki,
Na JEGO grobie płacz bez ustanku,
Niechaj w głąb nieba dojdą twe jęki.
Naucz je wcześniej zginać kolana,
Niemowlą ręką błagać jałmużny,
I znosić wzgardę srogiego pana,
Bo los was czeka ciężki – i różny**.

* Nia, Ninwa, Nijola jest bogini śmierci podług mitologii słowiańskiej.

** Najhojniej bowiem wspierał sieroty i wdowy, i był pierwszą pobudką do zawarcia towarzystwa dla wsparcia wdów i sierot pozostających po ruskich księżach, widząc, że te klasy ludu są zwykle naj-nieszczęśliwsze nie mając z niskąd ratosu. [Див. послання єп. І. Снігурського у справі відкриття вдовичого фонду: *Дух і ревність. Владика Снігурський та інші перемишляни*. Перемишль 2002. С. 99-103].

Iak gdyby słońce zasnute chmurą,
Rozlało obszar grobowej ciemni,
Tak wszędzie głucho – wszędzie ponuro –
I smutno wszędzie w halickiej ziemi.
Nikt wesołego nie wzniesie oka,
Nikt pogodnego nie wskaże lica,
Jak ziemia ruska piękna – szeroka –
Wszędzie grobowa lampa przyświeca!

Gorące modły wnieście kapłany,
Żałobnym kirem skryjcie ołtarze,
Niech JEMU pokłon będzie oddany,
I wieczna pamięć w świętej ofiarze!
Niech jęczą dzwony – smętno – ponuro –
Żałobne pienia wstrząsą świątynie,
Niech żal serca złączon z naturą
Zwiastuje smutek w całej krainie!

Uczcie się bracia miłować Boga,
Wspierać bliźniego jak swego brata,
ON wskazał jasno, kędy ta droga,
Jak zyskać laury całego świata.
ON odkrył skarbiec ludzkiego serca,
W nim że rozświecił lampę tak jasną,
Tyle brylantów wszyl do kobierca,
Że jego światła nigdy nie zgasną!

Ruska matrono! poszczyć się śmiało,
Żeś twemi piersi karmiła JANA,
Co cnotą serca zdoła Ruś całą,
Dostał tronu świętego kapłana.

Komuż nieznana ta dobroć złota?
Te wiekopomne święte zakłady?*
Gdzie mnogo dozna ulgi sierota,
A nędzarz wsparcia – i błogiej rady.

Sroga Wielono!** zwróć tą ofiarę,
Otwórz podwoje ciemnego grodu,
My MU podamy wdzięczności czarę,
Ojcu naszemu – ojcu narodu!
My tak żałośnie zanucim pieśni,
Tak GO oblejem naszemi łzami,
By zmiękły ściany grobowej cieśni,
A ON na chwilkę zamieszkał z nami!

Kochany ludu! daremna twa rada,
Co raz wieczności skryły podwoje,
Tego śmiertelny żaden nie zbada,
Ani grobowe przerwie zawoje.
I nie dziw temu – wszak ON z powicia
Miał do wieczności list wierzytelny,
Tak był cnotliwy – tak świętego życia –
Że się stał wieczny – i nieśmiertelny!

Iakim wawrzynem uwieńczym CIEBIE,
Gdyś wieczne laury uzyskał w niebie?
Więc smutną mową – tęskną, grobową –
Rozniesiem żale – ku TWOJEJ chwale;
W TWOJEJ dziedzinie – w ruskiej krainie –
Zapłaczem głośno – smutno – żałośnie –
Zanucim dziennie – zawsze, niezmiennie:

* Tak za życia czynił wiele, jako też w rozporządzeniu ostatniej woli bardzo piękne i zbawienne zrobił zapisy dla ubogich.

** Wielona, Wellona, Welli-dewa (Wielon) bogini wieczności i nadzorczyni dusz (zmarłych) podług mitologii sławiańskiej.

„Niechaj wszędzie, w każdym względzie,
TWOJA sława wieczna będzie!!!
Niechaj wszędzie, w każdym względzie,
TWOJA sława wieczna będzie!!!”

С Л Є З Ї

ПОСВЯЩЕННА ПАМ'ЯТИ

Є Г О

Превосходітелства Преосвященнаго

Кі́ръ

І О Ї Н Н Ї

Є Н Ї Г Ї Р Є К О Г О

Тайного Совѣтника Его Импр. кор. Величества,
Епископа Перемишского, Галичскаго и Станиславскаго,
Доктора святаго Богословія,
Директора Школы Философской
въ Перемишлѣ н. т. д.

оу-сѣпшого въ Перемишлѣ 23/12 Септемвриа
1847 рѣкѣ.

Съ Польскаго на Галицко - Русскій языкъ перевѣлъ

ІОСИФЪ ЛѢВИЦКІЙ

въ Грѣшовѣ.

Друк, 7 нумерованих сторінок: 3 польского на галицко-рускій язык перевів Йосиф Лівіцький з Грушової. На останній сторінці подано місце друку: Печатано в Перемишлѣ, імовірно у 1847 р. Твір є перекладом епіцеїї Теофіля Кміцикевича *Łza poświęcona zwłokom Jana Śmigurskiego*. Публікований друк зберігається у приватній бібліотеці упорядника.

о. Йосиф Левицький

**Слеза посвященна памяти ЄГО Превосходительства
Преосвященного Кир Йоана Снігурского
Тайного Совітника Єго Імп[ераторско] кор[олівського]
Величества,
Епископа Перемиского, Самбірського і Саноцького,
Доктора святого Богословія,
Директора Школи Філософської в Перемишлі і т.д.
успоного в Перемишлі 24/12 серпентврія 1847 року**

Кто великийі за життя лишив діла,
Того славі не доїде смерть кінца.

Б[огумил] К[міцикевич]

**Яко гром, що огненнов стрілою
Бе на землю, скали дре, палит,
Ляк, тревогу ширит перед собою,
Кривавий блеск розводит на весь світ:
Так вість о ЙОАНА вже кончині,
Люто рускія разит сердца,
З Богом ВІН всегда, благий єдині,
Дав нам красний образ Пастиря.**

**Боже вічний! ти святі совіти
Світу показав в ЄГО лиці
ВІН за віру бив готов терпіти,
Образом бив цноти на землі!**

Кто ж Тебе сердечній міг любити?
Нищих милій, хто горнув к собі?
Службу, хто як ВІН умів служити
В митрі з патерицею в руці?

Няй сітує кожде сотворене,
Няй ся сходит смутний лик панів,
Бо зайшла зірда, – пішло спасене,
Так для світа, як для Русинів.
Кто ж не чує той великой втрати?
Плачмо за НИМ із цілою души!
Бо ВІН много щастя знав в нас ляти,
Як зачерк би в небі доброти.

Бідна сирото! в подертій шаті,
Слези лій, та гірко голоси.
Бо Отец уснув в Ній* комнаті,
Де-то під землев ніт тху груди.
Вже не прийде до твоїй ВІН хати,
Вже не витягне з грошом руки,
Голе тіло не превдіє в шати;
Бо сам юж лежить в серій землі.

Нешасливая вдово! що раня
Скликуй діточки твої до се,
На ЄГО могилі плач без встаня,
Стогін твій няй аж до небес взійде.
Вчи їх завчасу кланятись низко,
Витягати руку для гроша,
Щоби верг що, деякий паниско,
Бо вас ждає доленька гірка.

* Нія, Нііва, Нійоля єсть Богиня смерті по мітології древних Славян.

Як коли бись соннце хмаров вкрило
 Розляло гробову темноту,
 Всюдика тихонько, то унило,
 Дуже сумно в Галицкім краю.
 Нихто там не виясняє ока,
 І лиці весела не явит,
 Руская земля як єсть широка,
 Всюди смертна лямпа там горит!

Теплії мольби взнесіть ієреї,
 Чорно преодійте храм, престіл,
 Щоби каждый МУ в святій надії
 Вічну память при хвалі запів!
 Звони ний звучат, ревут понуро,
 Ликів пінія підвижут храм,
 Ний сердечний жаль злучен з натуров
 Возвістит печаль всім сторонам.

Вчітсья братя так любити Бога,
 Ближнього як брата вспоможіт,
 ВІН всказав куда іде дорога,
 За що мир сей лаврами платит.
 Много брилянтів до митри вправив,
 Звідав сердца людского тайник,
 В нім преясну лямпу ВІН поставив,
 Звіздочки ЄГО пребудут во вік!

Руска мати! славися ЙОАНОМ,
 Же твої щастливі груди ссав,
 А засівши трон святим капланом,
 Цнотов сердца на всю Русь сіяв!

Кто ж ЄГО не знає заведений?
Що за безконечна доброта?
Де убогий зменшит си терпіній,
А лготи доступит сирота!

Велоно!* верни офіру нам,
Вже відсунь хатойку темную,
Ми МУ вдячності піднесем чашу,
Батенькови, народа Отцу!
Заспіваєм МУ сумні пісеньки,
Та слезами облієм ГО там,
Щоб гробові змякли всі стіноньки,
А ВІН хоть на хвилику вийшов к нам.

Добрі люди! що ви загадали?
Що раз вічності заперла дверь,
Того смертнії ще ту невгадали,
Ніхто вязів смерти не роздер.
І не див тому, – бо ВІН з дитини
Лист до вічності при собі мав,
Так ся вічним, та безсмертним став!

Яков Тя коруною звінчаєм,
Доступивши в небі юж вінца?
От при гробі тяжко заригаєм,
Скажем з рода в род твої діла;
Няй то знає, руская родина,
Та заплаче в голос на весь світ;
Же перестала нам цвісти калина,
Вянув вже їй прекрасний цвіт.

Няй же всюди, по меж люди,
ЙОАНА слава вічна буде!

Вічная МУ память!!!

* Велона, Веллона, Веллі-дева (Вйольон) Богиня вічності і надзирательница душ (покойних) у древних Славян.

С Л Е З Я

НАДЪ ГРОКОМЪ

Іго Прюскащеньства и Прюсходительства

К И Р Ъ

ІЮАННА СНѢГУРСКОГО

Епископа Перемыскаго, Самборскаго и Саноцкаго, Іго
И. Ц. Апостольскаго Величества дѣйствительнаго тай-
наго Секретника св. Богомолка Доктора, Отдѣ-
ла филозофическаго въ Лицеѣмъ Перемыс-
скомъ Директора и проч. и проч.

оумершого дня 12/22 Вресна 1847 рока.

ІЗЪ ПОЛЬСКОГО ЧЕРЕЗЪ БОГОЛЮБА ЗЪ ВЕТИННА

ПЕРЕКЛАДЕННА

ТЕОДОРОМЪ Л...

Друк, 7 нумерованих сторінок: *Із польского через Боголюба з Ветлина переведенна Теодором Л[еонтовичем]*, без місця і року видання, імовірно у Перемишлі 1847 р. Твір є перекладом епіцедії Теофіля Кміцикевича *Łza poświęcona zwłokom Jana Śnigurskiego*. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

Теодор Леонтович

**Слеза над гробом Єго Преосвященства і Превосходительс-
тва Кир Йоана Снігурского
Епископа Перемиського, Самборського і Саноцького,
Єго І[мператорско] Ц[ісарского] Апостольського Величества
Дійствительного Тайного Совітника
Св[ятого] Богословія Доктора,
Отділу Філософіческого в Ліцеум Перемиskim Директора
і проч[ая] і проч[ая]
умершого дня 12/24 вересня 1847 року**

Як гром огненным з неба ударом
Встресе землю – розірве скали,
І цілу землю обліє жаром,
Жаром кровавим: – так о печали!
Чувственни сердца руского люда
Нагла вість смерти кир ЙОАНА,
Смутком тяжелим покрила всюда!
Вість бо то смутна – несподівана!

Боже великий! святія ціли
Явилесь світу в ЄГО особі;
ЩОН вірі твоєй віддав всі сили,
Бив примір добра на нашем Гльобі!
Хто ж тебе Боже чтив сердечнійше?
Хто бідних чульше тулив в своїм лоні?
Хто службу твою повнив світнійше?
Як ОН! слуга твій і Христа короні?

О засмутися всьо сотворіня!
Ми ся в жалобни товпи збираймо!
Бо згасло соньце – зникло збавліня –
Гірко ах гірко всі зарідаймо!
Нехай світ знає – щосьмо страдали,
Кровави слези літи нам треба;
Бо вже доброти ЄГО устали,
Котори якби почерпав з неба.

Сирото бідна! в жебрачей шаті
Розсилай вопли по світі білом,
Бо отец уснув в Ніі* комнаті,
Земля тяжіє над святим тілом;
Вже не загляне до твоєї хати;
Вже не простерне руки з подаром;
Бідное тіло не вбере в шати,
Бо сам під лихим спочив тягаром.

Нещастна вдово! кожного ранку,
Зберись з дитяти на ЄГО гробі,
І лійте слези там без устанку,
Тільки б потіхи в вашей жалобі!
Вчи їх коліна вчасні згинати,
І наставляти ялмужні руку,
І от презріня не умирати –
Вчи їх зносити недолі муку!

Якоби соньце хмаров ся вкрило,
І темня гробу вколо ся звела,
Так всюда глухо – всьо заунило –
Смутни галицькі міста і села!
Нікто весело не внесе ока,
Нікто з радостним лицем не встрітит,

* Нія богиня смерти прежних Славян.

Як земля руска красна – широка,
Всюда гробова ляппада світит.

Мольби святія взнесіт ієреї
На жертвенниках зложіт офіру,
Бог всемогущий увидит з неї
Приліпленність ко Архипастору:
Ней колокола звучат понуро,
Жалобни пісни озвітся нині,
З смутком серц наших злучись натуро:
І жаль цілій скажи країні!

Вчитесь братя любити Бога,
В ближнім видіти свого брата!
ОН вказав, куди веде дорога,
Де не менеться з нами заплаца:
Отворив скарби людского серця,
Запалив в нем же світло так ясне,
Тілько променей з него ліється,
Же світлість тая вже не загасне!!!

Руская мати! гордися сином!
Бось ЙОАНА видала світу!
Мів ОН остаться правим Русином,
Хоть слави людской достигл зеніту!
Цілоє время живши доброти
Інної мисли не мав при смерті,*
Як тільки – аби бідній сироті,
І бідній вдові – слези отерти!

Жестока Вельо!** серця зо скали!
Отвори браму твого города,

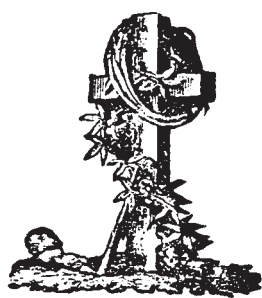
* В записях остатной волі.

** Веля надзирательница покойних у давних Славян.

Бисьмо МУ вдяку нашу отдали
Отцу нашему – отцу народа!
Ми так жалобні МУ заспіваєм,
Ми ГО облієм нашими слези;
Гроб ЄГО для нас станеться раєм,
ЄМУ – проснутя прежности греди. (?)

Годі! всмирися народе милий!
За ким раз вічність брами заперла,
Тому они ся не отхилили,
Ані временність к нему ся вдерла;
Всмирися люду! ОН от повитя
Мав до вічності лист вірительний,
Так бив святого нраву і житя,
Що ся став вічний і нестерельний!

Які ж ляури – ми дамо ТЕБІ,
Колись вічними обдарен в небі?
Ми смутной мовой – тугой гробовой –
Рознесем жалі – ку ТВОЄЙ хвалі –
В ТВОЄЙ отчині – руской країні!
Гіркими слези ми заридасем!
Жалобни пісни ми заспіваєм!
Нехай – поки будут люде,
Вічна слава ТОБІ буде!!!
Нехай – поки будут люде,
Вічна память ТОБІ буде!!!

НАДГРОБНИЙ ВѢНЕЦЬ

ВО ПАМЯТЬ

ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬНОСТИ

ІОАННА СЕНЬГУРСКОГО

Єпископа Перемишского, Самборского и Саноцкого, Его Императорского Величества дѣйств. тайн. Совѣтника, Доктора св. Номоканона и т. д. въ Бозѣ дня 24. Септемвриа 1847 юлишного.

Корс вѣли доміѣли,
Стопъ свѣтлый Цирквн згинѣлъ,
Линѣлъ зъ колю Народа цѣлымъ
Въ рѣчкѣхъ своихъ кланѣлъ.
Дѣмѣтъ вѣтры, вѣйте въ звоны
Дѣтъ зарана ажъ до ночи,
Дѣте кліре слізы рѣни
Дѣ же Твоѣ Пастирь замкнулъ очі!
Дѣ бы дѣти дѣ карпаты,
Дѣ отъ дѣвѣтра и отъ Сана,
Дѣ плачте, плачте тажкой страты,
Дѣ лачмо ризомъ вѣс ІОАННІИ!
Дѣ сліза мѣжа не зникне,
То зриници вѣ озлоба;
Дѣ иншъ найкрашомъ са выде,
Дѣ оль са нѣс ко дань оу грѣа;
Дѣ до тѣ можнѣтъ и вѣнцъ свѣта,

Ризомъ зъ жытыѣ на сѣ бані,
Циотѣ толькѣ ко вѣс аѣти
Нѣс почтѣню позоѣтѣни.

Дѣа.

То любезный нашъ Оѣтицъ
Спитѣтъ зъ заглазѣ мѣ вѣнцѣ
И холодный вѣс дома
Слѣзѣнками покропѣтъ.

Клеръ.

Товѣ мѣжъ тѣа хвалѣ:
Гдѣ давнѣше пѣти рѣа
Дикимъ хвалѣтомъ перѣтѣа,
Дикѣмъ вѣнцѣмъ на нѣс зѣа

Друк, 3 нумеровані сторінки, без місця і року видання, імовірно у Перемишлі 1847 р. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

о. Антін Лужецький

**Надгробний вінець во память
Єго Превосходительства Йоана Снігурского
Єпископа Перемиского, Самбірського і Сяноцкого,
Єго Імператорского Величества дійств[ительного]
тай[ного] Совітника,
Доктора св. Богословія і т.д.
в Бозі дня 24 септемврія 1847 усопшого**

Скоро вісти долетіли,
Же стовп світлий Церкви згаснув,
Зойкнув з болю народ цілий
І в рученьки свої кляснув...
Шуміть вітри, бийте в звони
Від зараня аж до ночі,
Густі клере слези рони,
Бо вже Твій Пастир замкнув очі!
Чи ви діти, де Карпати,
Чи від Дністра і від Сяна,
Плачте, плачте тяжкой страти,
Плачмо разм всі ЙОАНА!
Слеза мужа не знижає,
То зірниці є оздоба;
Лиш найкрасщов ся видає,
Коль ся несе во дань у гроба;
Бо ту можливість і блеск світа,
Разом з житєм на все вяне
Цнота тільки во всі літа
Ку почитеню позістане.

Люд

То любезний наш Отец
Сплетім з заслуг му вінец
А холодний Єго дім
Слезоньками покропім.

Клер

Тобі Мужу тая хвала:
Де давнійше пуста ріля
Диким хвостом порастала,
Днесь будучное на ній зіля
Вдячним цвітом бавить око,
І вонями повіває
Так далеко так високо
Аж небеса доганяє;
Віддаливесь наємники
Власний пастир свої водит,
Ні пригода ні звір дикий
Уже стаду не пошкодить;
А для душной овец страви
Чи край плаский, чи гористий,
Богатії родит трави,
І здрій води точит чистий;
Чи худоба всього має,
І челядка нічної пори,
Такой світит і чуває,
Обїжджавесь сам обори;
Хоть сквар солнца і спекота
Упалами докучала,
Хоть бурлива на Тя слота
Неприятно дощі ляля;
І як гарна господині,
Хотяй хатка марна, лиха,

Коль ся гостей надіває,
Рада єю приберає,
Так Ти Божії святині
Рад приберав для Жениха.

Люд

О бись за то в день великий
Коли вишня буде сила
Людський чини важила
Херовимів учув лики.

Клер

Также Твій ум всюди чинний,
Щоби добру клера било,
Натхнув житєм метал зимний,
І мертвое... промовило!
Днесь являє нам науки
Розмаїтими язики
Всьо то даром щедрою руки;
Вікопомного Владики.
Що в час сієм, не загине,
Все ся лихви надіяти,
Нині зерно уже цвине
Колись овощ дасть богатий;
А так будуть наші внуки
І рід вдячен по нас цілий
Споминати тиї руки
Що зернятко посадили.

Люд

Кто свим хлібом нищи живит,
Сушит слези нещасливих,

На неправість зрак свій кривит,
Той варт хвали у почтивих;
Лиш хто добив здрій мудрости
Для омлілого Народа,
Той вікує в потомности
От рода – даже до рода.

Клер

Инші люде учат піти,
Би бавили свої уха;
Кто вицвічив малі діти
Над духами щоби Духа
Вдячним гласом вихваляли,
На то датку не жалує,
Той пред Богом досконалий
Той правдиво го милує,
Гудит голос, тремтит, гне ся,
То ся губит і конає,
То знов в гору стрілов пнеся,
Вишних світів доганяє,
І як вода, і як ріка,
Верхом легку несе піну,
Так уносить чоловіка
В Духів країну.

Люд

Хоть органа скусний глас
Хвалит Бога і є мил,
Сто раз мильше коли враз
Поєм Творца з власних сил;
І не кождий і не все,
Глас органів вознесе,
Чисте серце жива грудь
Дасть Му хвалу коли будь.

Клер

Світло правди і науки
Возбудили Єго руки
Щіп Народа діти малі,
Возростають к Божій хвалі,
Груба темність глухончій
Вже не мрачить селян очі.

Люд

Люда щастє кто будує,
І по смерті той вікує,
Діти дітей для свої хвали
Будут єго споминали.

Клер

Днесь не плаче вже вдовиця
Ні сирітка нарікає
Тись їм отерл слези з лица
Тись їм Отцем – кто ж не знає

Люд

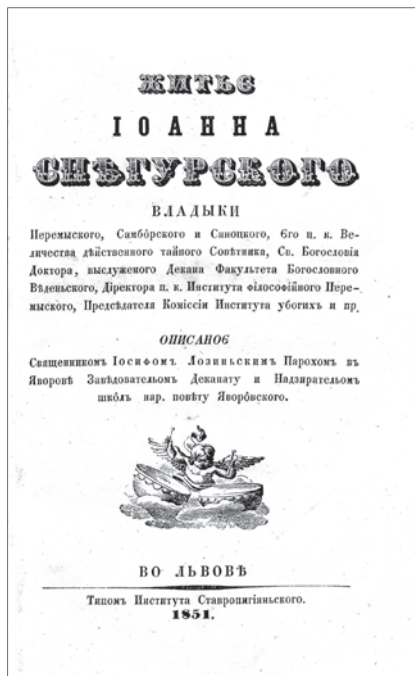
Добру люда жив не собі;
Чи багатий чи убогий,
В кождім часі, в кождій добі
Сміло в Єго йшов пороги.

Всі

Зоре ясна руской мати
Вже нам тебе не видіти
Возлетівесь спочивати

Там до світа над всі світи...
Покинувесь мдлу повлоку
Вязи душі тіло тлінне,
І вознесся ку облоку
Там, де щастє неодмінне...
Прийми, прийми тиї слези,
Що зриниця вдячна ронит,
За маль втихне звін на вежі
Наше сердце няй Ти звонит,
Няй Ти звонит неустанне
І голосит гіркі жалі,
А ти вічний житя Пане
Вмісти душу в своєї хвалі...

Друк, 46 сторінок, виданий *Во Львові. Типом Інститута Ставропігіяньского. 1851.* Текст передруковано з примірника, що зберігається у приватній бібліотеці упорядника.

Інший відомий нам примірник (з приватної бібліотеки єп. Константина Чеховича, ч. 533), знаходиться у бібліотеці Національного музею перемиської землі.

о. Йосиф Лозинський

**Житє Йоанна Снігурского
владыки Перемиского, Самбірського і Сяноцкого,
Єго ц[ісарско]к[оролівського] Величества дійственного
тайного Совітника,
Св. Богословія Доктора,
Вислуженого Декана Факультета Богословного
Віденьского,
Директора ц[ісарско]к[оролівського] Института
філософійного Перемиского,
Предсідателя Комісії Института убогих і пр[очая].**

Описаное

Священником Йосифом Лозиньским Парохом в Яворові
Завідовательом Деканату і Надзирательом
шкіл нар[одних] повіту Яворівського.

*

Пречестнійшому і Превелебнійшому священнику Теодору
Лукашевскому
Крилошанину, Канцліру і Референту Консисторії Перемискої, Дирек-
тору Дому пресбітеріального, Предстоятелю Касси Закладу вдів і си-
ріт священнических Епархії Перемискої і пр[очая] і пр[очая].

В доказ високого почитенія і щирої приклонности з радостей жертвує

Сочинитель.

Предслово

Уцтвості все ся честь приналежит, а повинностей теперішности єст заховати єй память від загибелі і переказати ю потомности до наслідования. Муж, которого жите описати рад бим, так богатий во всі уцтвості і заслуги, же Єго біографія годна єст труду і найдоскональшого історика. Но понеже досій никто єще не покусився о тое, я ідучи за потягом серця мого, которое Єго добре знало і високо читло, беру неудольною рукою за перо, аби хоть в части успокоїти желаніє серця мого і приладити матеріал для пізнійших писателів. Сам знавем Го добрі, і від часу як Владикою зістав, все недалеко Перемишля перебувавем, інні річи довідовавемся від людей, которий о них певну відомість мали і віри годни били, прото за правду тих черт і сам ручити могу, і на свідоцтво своїх ся відкликую, що Го гаразд знали і єще живють, а которий мому описаню лжи дійстно не закинут. Врешті свідоцтва і інній писменній жерела, з которих я некоторий відомости черпав, находят ся в Книгозборі руского Собора Кривошанів в Перемишлю... Ти лиш мужу покійний! Прости моєй неудольности, і будь покровителем вовец твоїх за могилою, так якесь Ним бив тутка за житя!

В Яворові дня 3-го Вересня 1850.

Сочинитель.

Йоан Снігурський родився дня 18-го, а крещенний бив дня 20-го Мая 1784 года в селі Берестянах Округа Самбірського*, в близькім со-сідстві славного для чудесного образу Матери Б[ожої] Болесної села Рогізна, з вітця Івана Снігурського Пароха руского тамошного і з мате-ри Еуфросини з Вербіцкіх. До шкіл нормальних німецьких відданий бив 1792 г. до Самбора, отже в 8-им годі житя свого, і закінчив їх в г. 1795 з превосходнов першов Кляссов, давши zarazом докази як найліпших обичаїв**. Там зачав такжей і до гімназіум латиньского ходити, але по-мочев вітця свого не довгося тішив, бо вотец помер Му 23-го Мар-ця 1799-го года. Так осиротів Він завчасу рікбись же загине і не дасть собі жадної ради, але провідініє Боже чуває і над сиротами, і Він по-части від родини вспомаганий, а почасти власним трудом (научаючи діти чужії яко домовий Інструктор) утримуючися і платячи що гід за живність і помешканє по 20 Золотих польских, скінчив такжей Гім-назіум латиньское г. 1800 і то яко перший надгородою увінчаний. Уже тогди пізнанося на Єго талантах і держано Го за молодця найліп-шої надії і найчестніших обичаїв, що Му і в свідоцтві виписано***. З тої то причини уже тогди товариші Єго якби предсказуючи Єго піз-нійшу судьбу, називали Го Владикою****. На Мудролюбіє (філософію) удався до Львова, гдєся по части зо Стипендіум (запомоги грошевої з фондушу релігійного) яко Кандидат стану духовного, почасти через уділяне Коррепетицій в предметах філософійних (окремо в Математи-ці) удержовав, жите скромное провадив і на малим приставав, чого і на

* Крещеніє Єго ненаходится записаное в Книзі уроджених села Берестян, а тая відомість винята з рукописаного Памятника Свящ. Йоана Шафраньского, крилошанина Декана і Пробоша обр. лат. в Мостисках.

** В свідоцтві стоїт: Daß J. S. die Lehrgegenstände mit Erreichung der ersten Klasse mit Borzug erler- net und in seinem Betragen besonders gute Sitten geäußert habe. [І[ван] С[нігурський] вивчив з пе- ревагою навчальні предмети із завершенням першого класу і засвідчив особливо добрі манери у своїй поведінці]

*** *Discessurus a nobis ingenuus ac optimaе spei juvenis Snigurski Joannes.. testamur, eum ex merito primo premio dignissime esse donatum. Ad mores quod adtinet, ab iis semper honestissimis optime commendatur* [Свідчимо, що Снігурський Іван, місцевий юнак доброї надії, що має намір від- далитись від нас, заслужено якнайгідніше був обдарований першою нагородою. Що стосується характеру, він завжди найкраще вирізнявся найблагороднішими рисами]. Слова свідоцтва гімназійного.

**** О тим сам говорив на три неділі перед смертев своїов до Крилошанина І. Шафраньского (Ви- нято з єго памятника).

Престолі Владичим не забував, але часто священникам, що ся на недостаток і же дітий за що до школи давати не маюť жаловали, припоминав як то за Єго часів в єдній одежі кілька клясс тра било скінчити і о єдній страві ся обходити. Во вижших школах розвинулися Єго таланта єще більше, а Єго обичайність була всім знакома, прощо від своїх товаришів шкільних дуже бив поважаний і люблений. В годі 1803 закінчив трилітний Курс Мудролюбія зо всіми превосходними Кляссами (*cum Eminentis*) і лиш з історії натуральної мав першу кляссу. Потому удався на Богословіє і поздавав всі предмети першого року навіть і восходний язика з превосходними першими Кляссами (*prima cum Eminentia*), як свідоцтво ученого Профессора Арсенія Радкевича черця Ч[ина] Св. Вас[илія] В[еликого] года 1804 виданое посвідчає. Укінчивши г. 1804 з так прекрасним поступом перший рік Богословія во Всеучилищи Львівским, подав просьбу до Консисторії рускої Перемиської, аби міг бити до цісарского Конвікту во Відни* на Богословіє а то для більшого ся видосконаліня післанім. В тій просьбі виразив, же єслиби коньчи належало всі предмети богословній во Всеучилищи Віденьским здавати, то готовий той перший рік там повторити, і аби Фондуш релігій не терпів на тим, же і Стипендіюм поберав і тепер другий раз з него удержатися має (хоть Конвікт стояв на фондушу цісарским) на першим році Богословія, обіцяв стипендіюм за рік минувший в многости 75 р. скоро би лиш до стану духовного дійшов, повернути. Уже ту обявив своє ретельное серце!.. Позискавши з Консисторії розв'язанє (резолюцію) ведля свого желанія, поїхав до Відня і там 19-го Листопада 1804 г. в Книгу Всеучилища Віденьского (*Album Universitatis*) вписаний зістав. Там своїм наукам приліжнося посвящав і все на публичних іспитах (єкзамен) найкраснішися виказовав, бо всі предмети з превосходнов першов кляссов (*prima cum Eminentia*) поздавав. Славні бо теж люди були єго профессорами і Директорами: Др. Ян, Д. Тома Доллінер, Д. Райбергер, Др. Райхенбергер, Едвард Мільде, Лянґ Директор Конвікту – а Бог дав, же і він на славного вийшов чоловіка. В Конвік-

* До того Конвікту посилала кожда єпархія австрійської держави на рік по двох годованців, так же на штирох літах Богословія все там з кождої єпархії по вісьм било, але той Інститут в р. 1848 уже уничтожений зістав.

ті відзначився зараз першого года через остру обичайність, приємное заховане і докладное виконане приписів Конвікту так дуже, же му яко Підпрефекту надзир над єдним відділом молодших годованьців зо всім задуфаньом поручений бив і которий Він через всі три літа аж до виступлення свого з Конвікту зо совершенним задоволеньом своїх Настоятелів провадив*.

Вже яко годованец цісарского Конвікту по укінченим третим році Богословія р. 1807 через Перемиского Владику Антона Ангелловича, которий тогди во Відни находився, на Під-диякона. І Диякона а небавом і на Пресбітера посвященний зістав. По укінченим четвертим році Богословія р. 1808 зістав духовним помічником (Кооператором) при рускій церкви Св. Варвари во Відни від дня 1-го Листопада 1808. Ту кром своїх довжностей пастирских занемався науками богословними і здаючи з тих же острий іспити (*Examina rigoroza*), декретом В. Дворової Комісії з дня 21-го Вересня 1811 від публичного розговору (диспути) увільнений, а дня 25-го Паздерника вінцем Доктора Богословія увінчаний зістав. Яко Кооператор посіщав кожного тижня недужницю (шпиталь) ни єно світску, але і головну війскову і уділяв потіху і услугу духовну хорим а то як свідоцтво ц.к. Суперіора пільного І. Алойса Шахтнер виражає, з власної хвалебної охоти і без домагання якої заплати або надгороди. Но під час війни в р. 1809 оглядав всі сім серед черт Відня установленні військовій недужниці**. І там хорим і раненим жовмірам так русинам як і полякам з великим сил напруженьом і посвященьом потіху релігійну і духовній услуги свідчив. Тое ділав і під час війни в літах 1813 і 1814 уже яко Парох. З Відня ратовав свою матір і посилав єй часто гроші, хоть сам не сила мав; не знаючи єще, же незабавом і сам щасливим буде і своєї родині до щастя допоможе. Потому дня 14-го Мая 1812 станув на іспиті конкурсним

* Слова свідоцтва виданого через Лянга Директора Конвікту і Радника правительства.

** Bech den PP. Augustinern auf der Landstrasse, – in der gräfl. Palbichen Reitschule am Kanale, – im Arbeitshause ob der Laimgarbe, – beh den PP. Minoritten in der Alstergasse, – in der Dittrichsteinischen Reitschule, – in der Rossau beh PP. Servitten, – in der Judenschule in der Rossau [В отців Августинців на дорозі, – у графській школі верхової їзди на каналі, – у робітничому будинку чи шахті, – в отців Міноритів у провулку Ульфер, – у Дітріхштайнській школі верхової їзди, – у Россаяу в отців Сервитів, – у жидівській школі у Россаяу].

во Відни, а кажучи з катедри і катехизуючи, судом Екзамінатора Архиепископского і трох Профессорів Всеучилища Віденьського, найліпшій клясси (*calculus valde bene*) получил*. А коли Парох при Церкві Св. Варвари Йоан Ольшевский на Крилошанина в Мукачю посунений зістав, представив тойже крилосови Архиепископскому Віденьському за свого наслідника, Йоана Снігурского свого Кооператора, і приліжно о тую Парохію для него просив**.

* Так звучит свідоцтво конкурсове з дня 15-го Мая 1812.

** Вот слова того представлєня:

Extractus Repraesentationis ad V. Capitulum Archi-Episcopale Viennense, relate ad successorem Parochum nominandum.

Ne meam conscientiam onerarem, neve quidquam susciperem, quod positivae scientiae aut intimae convictioni meae daversaretur humillime praesumo meum hucadusque Cooperatorem Reverendum Ioannem Snigurski virtutibus modestia, humanitate, vero Religionis zelo et prudentia a natura etiam supra aetatem praepremissis qualificatum, sed insuper morum quoque integra probitate multis aliis aetate etiam maturioribus viris si non superiorem certo aequalem, verbo qualitatibus viro Ecclesiastico dignis adamussum instructum ideoque non solum parochianis, sed et extraneis gratum et acceptum pro successore et munere parochiali ad S. Barbaram enixius ac intensius proponere et recommendare, prout etiam Reverendissimi ac Venerabilis Celsissimi Principis Archi-episcopalis Consistorii gratias, favores et patrocinium pro hoc digno et genuine Viro Ecclesiastico impensius exorare ac supplicare conscientiose sustineo, tanto quidem a fortiori quod idem Ioannes Snigurski jam inde ab anno 1808 in qualitate Cooperatoris spirituali Officio, indefesso zelo, alacriter et prompte defungeretur, et in Nosocomiis Civili et Militari tam quoad ritus graeci quam et latini Polonicae dialectus fideles aegrotos et moribundos cum omni assiduitate et diligentia Sacramentis provideret, sed etiam tum mihi in Adjutorium, praesertim in proximo bello copiosissimis infirmis solatium spirituale, instructionem et Sacramentorum Administrationem cum omni aedificatione adimpleret, adeoque ea ac tanta hic jam merita posuisset, quae quodammodo aequitatis jure supra alios praecedentiam eidem conciliarent, denique ultimo ejusdem ad hoc parochiale munus promotionem illud etiam suaderet, quod longiori tempore spiritualis muneris exercitio hic defungendo, localitatis notitiam obtinuerit et usum, praxim ac consuetudinem seu in nosocomiis seu in Ecclesia divinarum officiorum plene imbibere.

Ioannes Olsavszky

Viennae 22a Decembris 1812.

Cathedr. Ecclesiae Munkacsensis Canonicus.

[Витяг репрезентації до Віденської Архиепископської Капітули стосовно призначення парох-наступника.

Не обтяжуючи власного сумління і не підтримуючи чогось, що б суперечило моєму суб'єктивному розумінню і внутрішнім переконанням, смиренно рекомендую мого колишнього сотрудника, отця Івана Снігурського, який не лише вирізняється доброчинністю, скромністю, людяністю, правдивою ревністю до релігії та невластивим віковим розумом від природи, а й бездоганною чесністю, що прирівнює його (якщо не вивисує) до багатьох більш зрілих мужів; який наділений якостями, гідними церковного мужа; який бажаний і приємний не лише парохіянам, але й людям іззовні, наступником для парохіальної служби при церкві св. Варвари.

І так сталося, дня 29-го Мая 1813 від Єго царского Величества Франца І. на Пароха при Церкві Св. Варвари представлений (*praesentatus*) через Архиепископа Віденьського, Жигмонта Антонія, Князя Держави Австрійської, перед котрим присягу зложив, дня 1-го Липця 1813 г., за Пароха (*sine canonica investitura*) узнаний а через Антонія Ангелловича Метрополита Галицького Архиепископа Львівського, Епископа Каменецького і пр. дня 31-го Липця 1813 г. Парохом поставлений і властвев Пароха приодітий (*institutus et investitus*) зістав. Весь час свого пастирського рядованя посвящав службі Бога, молитвам і наукам, а руских годованьців цісарского Конвікту і слишателів Богословія так яко Кооператор як яко і Парох в пініях церковних і в Типику з власної охоти, бо не маючи до того жадного вижшого наказу, з неутомимов ревностев* научав. Нарешті за Єго давнійший труди по недужницях військових признана Му зістала Декретом Дворової воєнної ради з дня 10-го Цвітня 1814 г. надгорода зо шістдесять риньских з Віденьської військової Касси. – Хоть во великим місті бо в Столиці Держави австрійської жив, єднако єно від своїх краянів і від давнійших своїх учителів знаний бив, бо єго скромное, побожное і тихое жите не дало Го більши нікому пізнати єно Богу, которий скритости і тайни відає і покірних вивишшає, а которий так уцтивого, працювитого і ученого мужа для вижших ступеней присудив. Яко Кооператор працював также з приліжностев і з добрим пожитком при Канцелярії Архиепископа Віденьського, аби-

Також свідомо вважаюся наполегливо просити та благати милості святішого і шанованого високого главы архієпископської консисторії за цього гідного та справедливого церковного мужа, тим більше, що той самий Іван Снігурський вже працював від 1808 року на духовній службі як сотрудник з невтомною ревністю, охотою й відданістю і мав опіку в цивільних та військових лікарнях над хворими і помираючими, вірними як грецького обряду, так і латинського, що розмовляють польською мовою, і з усією наполегливістю і старанністю дбав про Святі Таїнства, зокрема надавав мені допомогу як сотрудник. Особливо під час останньої війни давав духовну втіху німеччизні, навчав, здійснював Святі Таїнства з усією ревністю і робив такі великі благодіяння, які справедливо забезпечують йому перевагу над іншими. Нарешті, що також свідчить на користь його возведення на цю парохіальну службу, він довгий час здійснював тут духовні обов'язки і пізнав місцеві звичаї й обставини і цілком засвоїв характер та спосіб виконання літургійних обов'язків як в лікарні, так і в Церкві.

Йоан Ольшавський

Відень, 22 грудня 1812 р.

Канонік Мукачівської катедральної церкви]

* Слова свідчення Директора ц.к. Конвікту Лянга з 27-го Мая 1815.

ся привчив справ Консиссторских*. Коли стараньом Михаїла Левіцького Владики Перемиского заведеноє било общество для видаваня книг катехетичних і гомілетичних для предпосуваня правд віри християнської межи людом і для образованя обичаїв, бив і Йо. Снігурський писмом з дня 5-го Паздерника 1816-го г. на члена тогож общества возваний. В р. 1817 бив через Профессорів Факультету Богословного віденьского на Декана тогож Факультету вибраний а дня 19-го Листопада 1817 р. винесений зістав на достойність почесного Крилошанина (Canonicus honorarius) Епархії Перемискої. Тепер знову вибраний Духом Св. на Епископа, зістав через австрійского Цісара Франца І. іменованій Владикою руским Перемиским, Самбірским і Сяноцким**, а то постановленьом з дня 30-го Марця 1818 за свою здібність (*Geschicklichkeit*), розтропність, ревність в службі, взоровое жите і так в шкільним як і духовним заводі набитії хвалебній заслуги***. Дня 31-го Липця 1818 г. зложив во Львові на посідженю Губерняльним присягу, а дня 30-го Серпня 1818-го года через Єго Превозходительство галицького Метрополита Михаїла Левіцького в присутствії польского Епископа Перемиского Антонія Голашевского¹ яко Конконсекратора при захованю звиклих торжественних обрядів в престольній Церкві Св. Йоана Крестителя на Владику посвящений, помазаний і на Єй Престіл впроваджений бив (*installatus*). Торжеству тому додавало блиску великоє множество вишших Достойників духов-

* ... Eumin Cancellaria Nostra Archiepiscopali negotiorum Consistorialium condiscendorum causa cum industria et bono ptofectu laborasse [... що він працював з працелюбністю і добрим успіхом у нашій Архиепископській канцелярії задля вивчення консисторіальних справ]. Слова свідочтва того ж Архиепископа з дня 12-го Червця 1815.

** Когда по перенесенюся Антона Ангелловича з Владичества Перемиского на Архиепископство во Львів (27-го Вересня 1808) опорожненоє зістало Владичтво Перемискоє, Капелян війсковий Іван Костецкий за покровительством во Відни свою справу розумів так предпосувати же Го Цісар Владикою Перемиским іменовав. Но понеже тоє іменованє не діялося на предложєне Архиепископа, і Костецкий на розмаїтїї Єму закінєнїї річі не міг ся оправдати, то мусів диплом іменованя зложити, а Михаїл Левіцький тогдашний Крилошанин і Совітник Консиссторії Львівської теперішній Метрополит і примас Галицький Владикою Перемиским бив поставлений. А коли по смерті Ант. Ангелловича Михаїл Левіцький на Метрополітій престол д. 31-го Мая 1818 бив перенесений, обяв по Ним Владичество Перемискоє І. Снігурський. Хоть тая річ до біографії сєго послїднього не належить, вмістивем ю тутка для відомости пізніших Істориків.

*** Слова цісарского Декрету.

них так руских як і польських, Обивателів сільських, Священиків мирських і Монахів, Урядників світських і старшин військових, тіло учителів і з учениками, Цехи місткії і тьма розличного народа, так жеся до церкви перетиснути не мож било. Під час того обряду святого, чуючи запевні тягар свого нового стану, ронив слези ново-посвященний Владика. По всій відправі відбився великий обід в палаті Владичій*.

Обявши заряд Епархії більші 800.000 душ числячої, позискав для своєї ділательности просторонное поле, а Престіл Єго окрився небавом променами блестячої слави. Тепер сам не знаю, гдебими зачинати належало..., но, але присунуся ближши до Єго особи, до которої нікому приступ не був взборонений, чито бив пан, чи урядник, чи рільник, чи жебрак, чи дитина; которої достойність не давала нікому на себе довго ждати, бо зараз каждый до неї бив припущений і з которою нієно зрозуміло і до волі мігся наговорити. Каждого занемала зараз Єго поверховність. Взросту бив середнього, тіла повного, ока сивого, голову покривало серібрное волосє а в чертах лица Єго видно било такую приємність і лагідність**, же ними кожного до себе розсмілив і притягнув; до того несходила з лица Єго ніколи весолість, котора била доказом чистого і спокійного сумнія. Весолість, можна сказати, била навіть природним даром Єго!, і гдєся в товаристві появив, внет било повно утіхи, бо любив і сам забавні річи розказовати і других до того побуджав, і прото любили всі Єго товариство. Уже з молодих літ бив весолим і любив пісни, а зіставши Владикою, запровадив співаків при

* Тутка єще не могу поминути єдного случаю. Ним єще з Відня виїхав, казав свою матір до Валави села належачого до Владичества спровадити. А коли уже їхав до Перемишля, вступив до Валави абися на самперед з матерев которої так много літ невидів перевитати. Заїзджає до двора, але ту нікто єго і він нікого незнає, хоче перемовити до єдного урядника але той уважаючи в Ним єно простого Священника і говорити з Ним не хоче. Аж допіро гуменний запитаний гдеби мати нового Владика мешкала, запровадив го до неї. Але тутка узрівши гуменний, як син матери до ніг упав, догадався всього, і духом розніс вість, же новий Владика приїхав. Тогди прибіг і wspomнений урядник, абися зо своєї нечемности вимовити і Владика перепросити, но Той немав гадки гніватися, прияв го надалший обовязок, обсилав го достатками, а з того поступку жартовався нераз весоло.

** Мимо так приємного лица не хотів єднако дозволити портретоватися і єно за великою намовою свого капеляна (Прчест[ного] Йос[ифа] Левіцького) дався відмальовати. Маємо такжєй Єго образи на пару літ перед смертю зроблені; а по смерті вийшли такжєй літографовані портрети Єго.

церкви Престольній, тих оплачував і іскусного для них учителя з Чех спровадив², і аби той Інститут³ николи не устав, купив село Новосільці (дві милі від Перемишля коло Кальварії) за 4000 червенців і тоє на удержанє того Інституту записав. В тим Інституті образуються також Кандидати стану учительского і той Інститут бив через Єго Величєство Франца І.⁴ декретом з дня 24-го Серпня 1818-го благоузнаний (*approbatum*). Тії співаки ні єно в церкви при розличних торжественних обрядах, але і для забави гостей під час обідів і при інних обстоятельствах співати мусіли, для того не забув о них також при списованю своєї послідной волі і всіх обдаровав. Тота весолість не опускала Го аж до смерти, і коли на кілька днєй перед смертию по посвященю Церкви в містечку Хирові бив на обіді у тамошного Священника, где також співаки співом своїм собраниї гості дуже забавляли, бив надзвичайно весолим, а нікому з притомних гостей не прийшло до мисли, же то вже послідний раз*... Від того Пастиря відходив каждый задоволений, бо Він о кождим добрі судив, нікому не ублизив, каждого честно приймав, а гордостев, которої Єго сердце не знало, нікого не зразив; прото каждый хоть би і не позискав того, чого собі желав, єднако приємним Єго приятієм уятий, лишав задоволений поріг палати Єго⁵.

Другое, що кождому Єго оглядаючому в очи впадало, біла поєдинчість в преукрашеню світлиць палати Єго. Покої в котрих мешкав і гості приймав, били вправді мальованії, підлога воскована, спряди політерованії; але мальовило било зовсім поєдинчое, спряди в малим числі і так поєдинчого виду, жебись николи не відгадав, як достойна Особа тії світлиці замешкує. З той сторони не любив Він збитку і виставности, як також в одежах і стравах найскромнішим бив. Для того теж не любячи величанія за житя, і на свій погреб мало що записав. Але хоть в дома річами марними величатися не любив, єднако як

² Мова йде про Алоїзія Нанке (р. н. і см. невідомі), чеського композитора, автора церковної музики.

³ Мова йде про Дяко-учительський інститут, заснований єп. Михайлом Левицьким у 1817 р.

⁴ Франц І (1768-1835), – імператор Священної Римської Імперії, від 1806 р. цісар Австрії.

* Бо повернувши відтам розболівся, і в кілька днєй закінчив житє своє.

⁵ Владича палата, в якій проживав єп. І. Снігурський, знаходилася в двоповерховому мурованому будинку при вулиці Нижнє Владичє (тепер вул. Снігурського), на місці теперішньої єпископської палати. Див.: В. Чернецькій, *Звістки о місті Перемишлі*. Коломия 1897. С. 44-45.

заходила потреба виступити з оказалостев, то не бив послідним в тим взгляді і тримав парадній карити і красній шпаковаті коні, а слуги в ліберії виступали. Належит такжей знати, же вступаючи на Владицтво так бив убогим, же ані єдної сребрної ложки не мав, а крест знамя пастирское, которий з початку на грудях носив, бив мосяжний єно позолочений*, до того мусівси гроші і на іннії потреби пожичати. Прото досвідчивши недостатку на собі, хотів своїх наслідників від тої нужди охоронити, і всьо сребро столовое (*pro fundo instructo*⁶) для Владицтва Перемиского призначив. Так то бідуючи сам, не хотів аби і другий по Ним подібної дізнавали долі.

Але в чим бив незрівняний, то в доброті сердца свого, котору відразу в Єго натуральних, не неволених і не облудних чертах лица, читати можна било, і если ничого достаточного не опишу, то тутка жадное не вистарчило би перо, аби Єго доброту хоть во важнійших чертах потомности передати. Він рад бив каждому догодити, а без надії від Себе никого не пустити, если не датком, то бодай словом хотів кожного задоволити, а часто волів зо своїх прав для других уступити. Если кого мав поправляти, то глядав на тоє найлагоднійших і найпризвоітших средств. Тою добротою підбив собі сердца і своїх Крылошанів і всього стану священничого і всього народа підчиненого, ба навіт всіх урядників красвих, всіх начальників війскових і всіх людей без взгляду на обрядок або і віру; всі Го єдним голосом Добрим називали, а если кто, то Він си заслужив на імя Вітця всім правом. Що більші, тота доброта сердца на так високим у Него находилася ступени, же го никоторії о надмірність доброти а про тоє і о брак енергії обвиняли, не могучи му ничого інного закинути**. Підданиї (тогда еще паньщина не била знесена) не виділи в Ним свого Пана, але свого Вітця, і не називали Го николи иншим іменем лиш Пана в о т е ц, а Він посліднев свойов волев даровав їм всі довги і позосталости чи в чиншах, чи в збіжу, чи в паньщині, чи в инших данинах⁷. Особливо милосердним бив на убогих

* Крестик той даровав бив брату своєму стрічному, а той умеравючи (1833) відказав го Церкви Валявській, где ся до нині находит.

⁶ В міру накопиченого запаса (лат.).

** Часом хотячи каждому догодити замотовався в неприємну коллізію.

⁷ Панщину знесено у 1848 р.

і нещасливих. Всіся до Него горнули, ні єно такий, що по улицах слідів Єго пильновали, але і такий що ся явно жебрати встидали. Кожний хто лиш прийшов на страту маєтку, каждая вдова, каждая сирота, мала до него приступ вільний, а Він всіх потішав і щедрою рукою допомагав*. З той причини р. 1839 вибраний зістав на Предсідателя Комісії Закладу убогих в Перемишлі, которого повинностями ревнися занемав, і которого фундуш великими датками помнажав, а навіть посліднев волев свойов, свої коні, карити, порцеляни і іннії річи на капітал для того ж фундушу леговав. Коли ішов до Церкви на набоженьство (а діялося тоє кожної неділі і кожного свята), все всходи провадячий до церкви** жебраками густо обсаджений били. Він повертаючи з Церкви благословив убогих, а за Ним поступовав слуга роздаючи ялмужну кождому з осібна. В р. 1846 коли великий голод бив, згромадилося все коло полудня великоє множество жебраків коло Єго палати, где всі теплов стравов кормленіи били. Він то запровадив такжей в р. 1840 Комісію закладу вдовиц і сиріт по священниках руских в Епархії Перемискій⁸, которий заклад декретом Правительства з д. 10-го Лютого 1840 благоузнаний єст; Сам чував над Єго справами, зазирава до рахунків, і до помноженія того фундушу Самся причинив, записуючи для него посліднею волею своєю 1,000 ринських серебром і всі вина своєї пивниці. Установив єще своєю посліднею волею Стипендія (запомоги) для 15 убогих учеників Епархії Перемискої з добрим поступом до шкіл нормальних⁹ в Перемишлі ходячих.

Але ні єно підчиненіи му вівці, читили і любили Го, Він бив від всіх, которий Го лиш знали, якої будь били би віри, високо поважаний і люблений. Сосідній обивателі бивали часто у Него, а Він у них, бо зо всіми жив по приятельску, а никоторіи о нич більші Го не просили, лиш аби

* Коли на погребі єго якась невіста перед другою жаловалася, же не могла і кусника сукна з трумни єго на памятку дістати, сказала єй тая: Нащо ти інної памятки, скоротися коли їсти захоче, прийде ти небіжчик на гадку!...

** Катедральна Церков стоїт на високій горі, а просто від Церкви аж наділ до палати Владичної провадили всходи, которий на кілька літ перед Єго смертю уничтоженніи зістали, а на їх містце пороблено теперішній шкарпи зо слимаковими до гори дорогами.

⁸ Послання владики І. Снігурського у справі утворення інституту надруковане у збірнику *Дух і ревність. Владика Снігурський та інші перемишляни*. Перемишль-Львів 2002. С. 99-103.

⁹ Початкова двокласна школа, або перших дві класи гімназії.

їх погребав, як на пр. Граф Баворовський з Балич, Граф Цетнер з Бакуньчич, Граф Йосиф Гумніцький з Вірка (хоть той го пережив) і Вікентій Дверніцький дідич села Дуньковичок*, которий Великоднов сповідав, перед никим єно перед Владикою ся сповідав. Тую послугу свідчив Снігурський з охотою. Погребав такжєй пять Епіскопів польських: Кард[инала] і Архиепископа Гнєзна Рачиньского (1823), і Епископов Перемиских: Ант[онія] Голашевского (1824), Яна Потоцкого (1832), Михайла Корчиньского (1839), і Франца Захаріясевича (1845)**.

Історики приписують Славянам велику гостинність отже і тотя уцтивіст находилася у Него на високим ступени. Гостей у Него повно бивало, а значнійші особи переїжджаючи через Перемишль не опускали спосібности пізнати того всіми любленного Владика і зложити му своє почтеніє. Доступив такжєй тої чести і радости, же мав у себе гістьми: Цісаря Франца І., Архикнязя Франца Карля¹⁰ (1839), Архикнязя Фердинанда д. Есте¹¹, і много інних достойників. Притим просив часто гості до себе на обіди, а праві по кождим засіданню консисторским бивали у него на обіді Крилошане єго. Кождога такжєй, хто єно прийшов до него на оглядини, чито бив обиватель, чи Урядник, чи який заслужений Священник, лишав у себе на обіді, а при кождим більшим торжестві запрашав до Себе на гостину, так всіх сослуживших Священників, як і много урядників і війскових наставників. Окромішно на Богоявленіє Господне і на родини цісарскії звик бив великий баль давати, і всі весело опускали дім Єго. Дивна річ, же той чоловік при своїм початковим убожестві і при невеликих приходах а при великій щедроті на убогих, при великим спомаганю крєвних, при своєї невичерпаній гостиннос-

* Бив то послідний забиток руских Панів, которий може єно для того, руского ся обрядку держав, же дід єго умираючи наказав, що села єго дідичні Дуньковички, Трушевичі і Яксманичі єно так довго при Дверніцких бити мають, поки тії будут русинами, а єслиби они прийшли коли на лат[инський] обрядок, тогди добра тії до Капітули рускої Перемискої належати мають. Але той Вікентій лишив єно доньку, котора по матери латиньского єст обрядку і видана єст за Г. Шумлянського.

** Чути било, же коли бл. пам. Захаріясевич маючися з Тарнова на перемискоє Епископство перенести, на запросини від Снігурського відписав: хочеш мя там спровадити, абись мя так як моїх предшественників погребав? одповів му Снігурський: Так єще тебе погребав а потому Сам умру! – і такєя стало.

¹⁰ Франц Карл (1802-1878), – ерцгерцог, батько цісаря Франца І.

¹¹ Фердинанд д'Есте (1781-1850), – ерцгерцог, генерал-губернатор Галичини (1832-1846).

ти, при своїй чутлості на всі фундуши і річи потрібнії (н.п. на свій Книгозбір, на запомогу писателів, на складки розличнії і т.п. р[ічи]) і при своїх нещастних случаях (во Вілюничах два рази, во Валяві раз, гумна му згоріли), еще так значний масток лишив, як в списанію Єго послідної волі видимо! Воістинно Божєе благословеніє спочивало на Нім.

Довжности свого пастирского возванія повнив сумінно і з великов ревностей, а першєе що на Нім яко на Архиерею в очи впадало, біла Єго побожність! Ні єно що день молитви відправляв, і службу Божу в Каплиці своїй палати або служив, або читаної через свого капеляна слухав, але кожної неділі і кожного свята на службу Божу, а часом і на Вечірню до Церкви престольної ходив, не зважаючи ані на слоту, зимно, болото, віхор або слизгавицю по взходах. Там сівши на Престолі своїм молився за нарід і посполу з ним поклони бив*. Слухав такжєй бесід церковних з увагою, а єдних казателів похваляв, других поправляв і напроваджав, на захованєся молодших Священників при Богослуженію і інших обрядах церковних дуже бачив, аби в чим тра било, міг їх навчити і вітцевское упомненіє їм дати. В торжества більшії, сам службу Божу співав, не вилумуючися ніколи і з під найтяжшого труду, так н.п. водосвятіє богоявленское з далеким походом на ріку Сян, сам всегда відправляв. Запровадив і установив красний порядок во відправі набоженства в Катедральній Церкві так в будній дні, як і в свята торжественній**, старався о преукрашеніє дому Божого і за Єго при-

* Видячи нарід свого Архипастыря хоть на вижшим містци сидячого, а єднако приліжно і в покорі до Бога молячогоса, чиж міг бити сам обоятним при Богослуженію?..

** Сам Владика Снігурський говорив, же Церков Престольна перед Єго пришествієм до Перемишля, в дуже великим непорядку біла. Службу Божу і інші набоженства правили Рекколектанти [проповідники] і вікарії [заступники пароха], а на великий Праздник сам парох, недільное набоженство відправляно не єдин час, бо єден рекколектант любив рано правити службу Божу, а другий коло полудня, а о науці ані гадки не било. Часом появилєся Владика, мешкаючий звичайно на селі, і заглянув якби по Візиті до своєї Катедри. Аж допіро покій[ний] Снігурський запровадив красний порядок набоженства і до Єго усталєня власним приміром найбільшися причинив, бо мешкаючи в Перемишлі, кожної неділі і кожного Свята посіщав Церков, про що весь Клир Катедральний всегда на набоженство ходити мусів. Дальші запровадив, же крилошане за чергою в неділі службу Божу служат, же по утрєні биває гомілія, а на службі Божій проповідь. Перша держана біла в язичі руским, а втора аж до 1848 р. в польским, але від 1848 р. і проповідь все в руским говоритєся язичі.

чиною царській врата в Церкві Престольній помальованій зістали, много нових одежд Священнических і Архирейских било справлених, много знову направлених. Він дав три книги Евангелія Св. поправляти, з котрих єдного оправа 500 ринь[ских] среб[ром] коштowała. Желанієм Єго било дати Церков ведля взору Костела Університецкого во Відни украсити, але смерть перервала той прекрасний замисл. Запровадив также порядок в закристиї катедральній, а до того фондуш на удерживаніє предстоятеля (*prefectus*) Закристиї, Сповідника і второго Казателя установив. Такто лежала му на серцю Хвала Божа і добро вовец Єго. За Єго пастирства і причиною перелятий бив дзвін великій Іван названий при Церкві престольній Перемискій. Ба ні єно о своїй Престольній Церкві мав старанє, на которій потреби 6000 ринь[ских] среб[ром] записав; але і о Церкві в Берестянах, відкий бив родом, і о пять Церквах по інших владичних селах тямив, записуючи на потреби кожодї по 60 ринь[ских] среб[ром]. Крім того записав єще Церкви во Валяві пасіку, аби мала на світло, і віддав ю під дозир і заряд Провізорів Церковних¹². А за житя, коли єно мав службу Божу в Церкві Валявській, не вийшов з неї ніколи не обдаривши перед щедро скарбони церковної і школярів співавших під час служби Божої. І щож може ліпші відмальовати Єго побожність і Єго воістинно пастирское сердце, як не тоє, же в списі своїй послідной волі, ні єно о своїй душі і душах своїх родителів тямив, але надто єще пять тисящєй риньских сребром на Церков Престольну з тим постановлєньом записав, аби ся кождорічний ріст (процент) того капіталу на відправу служб Божих за всіми душами помочи потребуючими употребляв. Вот Пастир добрий! Коли Вікентій Дверницький (о котрого похороні споминано) розболівшися в місяцу грудню до Него послав, щоби го приїхав висповідати, то Він перебиваючи тогди в Валяві і маючи до обїда засідати, і обїд покинув, а взявши Епітрахель і Требник з Церкви Валявскої зо собою, поспішив до Дунькович, где Дверницкого єще живого застав, висповідав і на смерть приготував. Щожто за красний примір для душ Пастирей!.. Тогож самого дня закінчив Дверницький житє своє, а Снігурській випровадив третього дня тіло єго пішки аж до Церковці, хоть по колїна в сні-

¹² Церковний провізор – член парохіяльної ради.

гу бродив. Пізньо вечером повернув до Перемишля, а на другій день рано приїхав зо Службою Божою, по которій погреб закінчив.

Посідження консисторській кожного тижня приліжно відправляв і рядованьом свей епархії ревнительно ся занемав, працюючи день і ніч над ей справами і видаючи всі потрібні розпорядження. Коли відправляв Оглядини канонічний, а обїжджав щорік хоть два Деканати, не бачив ані на злу хвилю, ані на злу дорогу, а по горах кудий карита перейти не могла, ішов пішки; каждую церков ні сно матерню¹³ але і дочерню¹⁴ оглядав, во всі ей потреби зазиравав, парохиянів вислуховав, добрих пастирей похваляв, злих упоминав, картав, а в потребі і карав*, на обичайність парохиянів дуже бачив, дітий катехизму слухав, школярів випитовав, добрих часом грїшми часом образками надгараджав; всьо чого било потреба розпоряджав, ради давав; метрики, протоколи і іннії парохіяльніі книги переглядав і підписовав, новії церкви посвящав, монастирів дозиравав, словом всі повинности свого званія сумінно виповняв. Старався такожей о піднесенє обрядку церковного і о поправу долі Священничества нашого, чого доказом суть писма до Єго царского Величества подаванії, хоть жадним слідством не увінчанії¹⁵. Бив то найпрацьовитший Урядник духовний!

Сам науки і іскуства дуже любив, і скоро лиш час мав, трудився читаньом писм часових і інних книг пожиточних; скуповав цікавіі книжки особливо обходячіі руский нарід, крайописи, образи, нумізмата і і[ннії] р[ічи] і згромадив великий і красний Книгозбір, которий на Бібліотеку Собора Кривошанів записав, і річну заплату 100 ринь[ских] ср[ебром] для Священника установив, которий би того Книгозбору доглядав¹⁶, і Історію Владицтва, Катедри, Епархії, Кривошана і ін-

¹³ Матерня церква – парафіяльна церква.

¹⁴ Дочерня церква – церква підпорядкована парафіяльніі.

* Хоть много поблажав, єднако доброта не спинала го бити справедливим напротив виступних, а каждый кто завинив, мусів своє відпокутовати.

¹⁵ Відомим свідченням тих старань є протест до цісаря Фердинанда проти образливого виступу перемиського журналу «Przyjaciel Chrześcijańskiej Prawdy» на адресу греко-католицьких священників, український переклад листа див.: *Дух і ревність. Владика Снігурський та інші перемисьляни*. Перемишль-Львів 2002. С. 88-93.

¹⁶ Першим надзирателем бібліотеки був о. Іван Лаврівський.

ний дійствія памяти достойній списовав¹⁷. Установив такжey фундуш на скуповане книжок до того книгозбору, прощо він ся тепер все помнажати буде. Врешті записав на руско-Перемискоє Семінарію капітал 1,000 ринь[ских] ср[ебром] аби з его відсотків часовий богословний і для годованців придатний письма скупованій били. Учений горнулися до Него, і надсилали му свої праці, Він куповав, а почести (*honoraria*) щедрою рукою уділяв, всім охоти додавав, никоторії письма власним видатком печатати давав, і бив для писателів правдивим і на той час єдиним Меценасом!.. Говорив язиком руским, польским, німецьким, латинським і французким, а в греческим і в так званих возходних язиках, як і в старословенським дуже вправний бив. Не опускав також жадної спосібности пожиточной для просвіщенія народного і для того з охотою купив дипльом на Книгопечатню від вдовиці по друкарію Перемиским Голембйовским, котору потому на підставі Губерніяльного декрету з дня 10-го Лютого 1829, до Ч. 5961, при Крилосі запровадивши і во всьо потребное заосмотривши, своєю грамотою з дня 22-го Серпня 1840 тойже Капітулі на удержанє з ей приходів Канцліра Крилошального (*Chartophylx Capituli*) записав, а котора вже много овоців видала. Під днем 30-го грудня 1818 визначив бив з доходів дібр своїх для учителів шкіл парохияльних во Валяві і в Страшевичах по 60 ринь[ских] ср[ебром]. Яко любитель наук прияв на себе Директорат філософійного факультету в Перемишли, котрий му в р. 1826 поручено, а занемаючися его дійствіями ревнительно, ходив всегда на публичній іспити молодежи. В р. 1837 дня 31-го Січня зажадав факультет богословний ц[ісарско] к[оролівского] Всеучилища віденьського від него короткого опису его житя, аби є міг вписати в книгу, котора в собі містила житя всіх ей членів; що Він зділав. В р. 1845 письмом з дня 15-го грудня до Ч. 1 воззаний бив на члена галицкого господарского товариства, но той достоїнности не хотів прияти, вимавляючи ся (в письмі з д. 26-го Януара 1846), же не могучи бивати на загальних соборах товариства при кінци Січня для відбиваня дороги в зимовій порі з причини

¹⁷ Бажання владики, уже після його смерти, зреалізував о. Антін Добрянський, котрий на сторінках календаря-альманаху «Перемишлянини» (1852-1858) опублікував працю *Короткая відомість історическая о епископах рускіх в Перемишли* (книжкове вид., Львів 1893).

слабости, а в літі в кінці Червця для оглядин канонічних, не хоче імене і чести члена дармо носити, обіцяючи єднако всегда бити готовим до благопоспінности того закладу по можности причинятися. З ученими і знакомитими (відличними) мужами як н.п. з Копітаром¹⁸ (Кустосом Бібліотеки цісарскої), Плецом¹⁹, Епископом Ціглером і п[рочая] зіставав в писемним відношенню, а на доказ як дуже бив люблений і чтений, приточу винятки з двох листів Епископа Ціглера.

**Illustrissime ac Reverendissime Domine
Episcopo, Frater in Christo Longe
charissime!**

Mitto Tibi libellum viri venerandi Seb. Iob acta plura referentem. Lege-
ris o suavissime Praesul! noveris ex cantu avem notum vetulumque colum-
bum. Addo positiones theologicas, quibus aliquam dedi limam. O quam ego
dolui, Tuam me faciem videre Vindobonae non potuisse. Non licuit arden-
tissimo desiderio satisfacere amicos veteres tam venerandos salutare. Bis
jam paravi iter. Obstitit fortuna minax. Litteras Tuas auro mihi et argento
pretiosiores accepi. Responsum distuli ob impedimentum, quod adjectum
vides. Meo nomine data prima occasione salutem precor dicas Excellentis-
simo DD. Metropolitae Michaeli²⁰ Leopoliensi et Antistiti fatri Premislensi.
Grata mente memoro Vestram charitatem erga me hominem alienigenam.
O utinam videre vosmet et hospitio suscipere liceret Lincij!

Ecclesiam S. I. divino cultui graeci ritus Premisliae traditam fuisse
(щоби тоє значити мало, не мігем ся довідати) magna voluptate ex conc.
regiminis Andreae Rainer percepi.... Vale. Vocat iter ad Danubii ripam va-
stamque illam gurgitem, quam Wirbel et Strudel voccant accolae.

Lincij VIII. Sept. M.DCCC.XXXV.

devinctissimus Gregorius Thomas m. p.

Eppus Linc. antea Tarnoviensis.

¹⁸ Єрней Вартоломей Копітар (1780-1844), – австрійський славіст, словенець за походженням. Сприяв українському національно-культурному відродженню.

¹⁹ Мова йде про др. Плеца, редактора віденського богословського журналу “Neue theologische Zeitschrift”, в якому друкувалися інформації про релігійне життя у Перемишлі.

²⁰ Мова йде про львівського митрополита Михайла Левицького.

[Всесвітліший і преосвященніший Владико,
найдорожчий брате у Христі!

Посилаю Тобі книгу достойного мужа Seb. Iob, яка містить багато відомостей. Прочитай її, найлюб'язніший Владико! Ти пізнаєш знайомого птаха зі співу і старого голуба. Додаю теологічні положення, яким я надав певної форми. Як я страждав, коли не міг бачити твого лику у Відні. Не слід задовольнятися пекучим сумом, але вітати старих і таких шанованих друзів. Вже двічі я готувався в дорогу. Перешкодила грізна доля. Я отримав Твої листи, цінніші для мене від золота і срібла. Відповідь відклав через перешкоду, яку Ти бачиш в додатку. Прошу, коли буде перша можливість, щоб Ти передав вітання від мого імені Його Ексцеленції DD. Митрополиту Львівському Михаїлу і братові первосвященнику Перемиському. З вдячною душею пам'ятаю Вашу ласку до мене, чужої людини. Якби ж можна було Вас побачити і виявити гостинність у Лінці!

Я дізнався, що церкву отців єзуїтів у Перемишлі передано для відправ у грецькому обряді (*щоби тоє значити мало, не мігем ся довідати* – Й. Л.) з великої прихильності і під керівництвом Андреаса Райнера. Бувай здоровий! Дорога кличе до берега Дунаю і тої пустинної безодні, яку місцеві мешканці називають Wirbel і Strudel [круговерть і водяний вир].

Лінц, 8 вересня 1835 р.

Цілковито відданий Григорій Тома власною рукою,
єпископ Лінца, раніше Тарнова]

**Reverendissime Illustrissime Aestimatissime
Frater in Christo!**

Salvere Te jubeo paucis saltem verbis Optime praesul! ut scias apud animum meum jugem Tui memoriam vigere. Mitto hujus Dioeceseos Elenchum et pagellas nonnullas, ex quibus patet, quae me vexant adversitates

haereticorum molimina maximopere..... Vale Excellentissimum Metropolitam Tuum et honoro et amo. Fratrem nostrum Zachariasiewicz²¹ saluta meo nomine et qui me norunt.

Lincij XVII Martii 1841.

devinctissimus Frater et servus

Gregorius Thomas Eppus.

[Преосвященніший, Всесвітліший
і Найдостойніший брате у Христі!]

Вітаю Тебе небагатьма словами, найкращий Владико! Щоб Ти знав, що в моїй душі живе постійна пам'ять про Тебе. Надсилаю список цієї дієцезії і ще деякі сторінки, в яких зазначено, що мене дуже тривожать напружені суперечки єретиків.

Бувай здоровий. Я дуже шаную і люблю Твого Верховного Митрополита. Вітай від мого імені нашого брата Захаріясевича і всіх, хто мене знає.

Лінц, 17 березня 1841

Цілковито відданий брат і слуга

Єпископ Григорій Тома]

Царю бив вірним і Єго Правительству прихильним, прото теж для своїх заслуг в році 1843 винесений бив на тайного Совітника (Радника) Єго Царского Величества і одержав титул Превосходительства, може не так за своїов, як з великов радостей цілого народа руского; бо Він далекий бив від всякого величання, всея в покорі держав, і мимо свого достоїнства і чести, яку у всіх мав, часто чужій гордості уступав, і на первенство ся не садив. Але теж за то від всіх хоть і найвижших Урядників високо чтений і іскренно люблений бив.

Як Сам бив Русино м душею і серцем, так і о руску народність як найбільші дбав, всьо що рускоє найбільші го обходило і наймильшое Му било, для того русских писателів дуже любив, охоти їм додавав і за посвященні собі діла, все щедро їх дарив. Цілий Двір єго і вся

²¹ Мова йде про перемиського єпископа латинського обряду Антонія Захаріясевича (1839-1845).

служба мусіла з Ним межи собою по-руски говорити; тим язиком розмавлявся зо своїм слугами, хоться где в гостині на дворах польських Панів находив; а наймильші му било, єсли Священники приходячії до Него в своїх справах і потребах по руску до Него говорили. Милуючи так дуже свою народність установив тестаментом содержание на учителя Грамматики, Історії і Писменности языка церковно-русского і на Профессора Богословія пастырского в язиці руским. Річ великої ваги на той час, коли Русини і їх язик єще упослідженіи били!.. Він запровадив такжєй єще наперед, аби Слїшателі Мудролюбїя і Богословія в Перемишли, побераючиї запомогу (*stipendium*) з фондушу релігійного училися Грамматики языка церковного, і установив на тое учителем Йоа[на] Лавровского²², а по нїм Ант[онїя] Добрянського²³ Пароха з Валяви. Пізнійше постарався о тое у В[исокого] Правительства, же того языка публично в школі раз на тиждень учено. Учителем (Дру. Гинілевичу²⁴, Проф. Полянському²⁵) платив по 100 ринь[ских] сребром з власної Касси.

Знаючи Єго любов ко рушині складав Му свої желанія вісьмолітний хлопчина Александер Завадзкий (син Доктора і Профессора Фізики в Перемишли) в день Єго імянин 8-го Мая 1847 в руских стихах і такиї на письмі зложив, которіи і тутка виписую:

²² Іван Лаврівський (1773-1846), – священник перемиської єпархії. 1798 р. закінчив львівську духовну семінарію. З 1834 р. архидиякон перемиської капітули, від 1831 р. директор Дяко-учительського інституту. Для парафіяльних шкіл уклав буквар (вид. у Перемишлі 1838 р.).

²³ Антін Добрянський (1810-1877), – священник перемиської єпархії. 1834 р. закінчив віденську духовну семінарію, т.зв. «Барбареум». З 1835 р. аж до смерті був парохом у селі Валява. Для потреб студентів перемиської духовної семінарії уклав граматику старослов'янської мови (1-ше вид. Перемишль 1837, 2-ге – Перемишль 1850).

²⁴ Григорій Гинілевич (1809-1871), – священник перемиської єпархії. 1834 р. закінчив віденську духовну семінарію, т.зв. «Барбареум». 1840-1844 викладач у перемиській духовній семінарії, а з 1860 р. її ректор. В епоху «Весни народів» провадив активну політичну діяльність. Автор *Життєписів святих* (Перемишль 1860).

²⁵ Тома Полянський (1822-1886), – священник перемиської єпархії. 1845 р. закінчив віденську духовну семінарію, т.зв. «Барбареум». З 1846 р. викладач у перемиській духовній семінарії. В епоху «Весни народів» член управи перемиської Руської Ради, автор статей на політичні теми.

Єго Превозходительство!

В день Святого Богослова!
З сердця мого прийми слова!!

Як природа вся красеньким
Весни майом процвітає,
Птиц голосом солоденьким
Должну Богу честь оддає;

Так Пастирю! днесь витаю
В Весні житя молодого
Тя радосьно – і сплітаю
Вінець милий сердця мого:

«Жий в найдовші для нас літа,
Будь здоровий як вода,
Славний на край всего світа
А веселий як весна!!»

Александр Завадзкий.

Тое Го невисловно тішило, стискав і ціловав мальчика, радовався цілою душею – но то били уже послідній Єго Імянини!

О своєї родині дуже памятав; матери єще з Відня яко Кооператор і Парох тамошний гроші посилав, взяв ю до себе і велику о ній мав старанність, але вона тим щастем не довгося тішила, бо р. 1821 дня 3-го вересня о 3-ій годині дідня перенеслася до вічності в Страшевичах. Заявся такжєй вихованьом своїх трох сестриниць, держав для них до науки Губернантку і повидавав їх всі три за муж. Всі крєвнії хоть і най-дальшії находили у него притулок і поміч²⁶; єдних при собі містив надаючи їм службу в палаті своєї або в добрах своїх; других до шкіл

²⁶ Тут варто згадати про допомогу, яку єп. І. Снігурський надавав своєму своякові Михайлові Вербицькому.

давав, інших в кожній потребі допомагав. Свої замужні три сестриниці ні єно допомагав і в добрим состоянню лишив, але і послідов своїм волев всі в палаті Перемискій і по фільварках (футорах) лишившиїся річи як: меблі, білизну столову, образи, срібла, начиня столовій, кухенній і господарській, весь добіток і пр[очая] їм записав. Такто Він сам від бідної родини нічого не беручи запоміг ю і ушастливив своїх прац пожитками.

Зо слугами лагідно і ласкавося обходив, і звикле тії самії слуги по кільканадсят літ Гося держали; але бо теж Єму лацно било догодити, бо Він ні злости ні гримасів не знав. Зато теж слуги так дуже до него привязанії били, же нераз в дорозі на нічлігу мимо закау під дверми Єго світлиці спатися клали, аби на каждое Єго закликанє готовими били, і над безпеченьством Єго чували. Не забив Він о них і при писаню своєї послідної волі.

Звикле мешкав в Перемишлі; а працями свого Возванія так ревнительнося занемав, же часом хоть і недужий бив, єднако від своїх повинностей ся не ухияв, а і на постелі грамоти консисторскії підписовав і оглядини в справах єпархияльних приймав. Для здоровля і розривки мав звичай виїхати в кариті за місто, там вилізши з неї, троха пішки походити. В зимі єсли му ся знакомитії случили гості, сїдав з ними до карт, не для своєї але для їх забави, бо в жадній ігрі не мав залюбленя.

В день своїх імянин 8/20 Мая* виїжджав до села Валяви хотячися ухилити від натиску желаній, бо никто не мав так много щирожицливых приятелей як Він. Такжеї перший тиждень великого посту відправляв во Валяві, уникаючи гомону міста а глядаючи тишини сельської, як і для того аби не бив коли приневолений через гості зломати піст, которий Він все заховав.

По оглядинах канонічних звик бив кілька дней во Валяві або Страшевичах для спочинку забавити, а потому вертав знову до Перемишля. На кілька літ перед своєю смерті їздив з порученя лікарів до мінеральной купелі в Трускавці (як н.п. в л[ітах] 1845, 1847), котора му служила.

* Послідного року (1847) служив сам Леітургію і Сам всіх сповідавшихся причащав, а же тогди випав Йовілей то било вижші ста причащаючихся. Не ухияв Він ся перед жадним трудом.

Любив також товариство, і чи до своїх дібр, чи до якого сусіда, чи єно на перевіренєся виїжджав, все єдного зо своїх Крилошан зо собою брав.

Єдним словом сказавши, жите Єго било без змази, повное праці і трудів, богате в заслуги і доброділанія, полученое зо всяким посвященєм для повинностей стану свого. На укріпленє тих послідних словес, лиш єден примір приточу. Коли в р. 1831 недуга холера по перший раз ся в Перемишлі появила, і жителей міста таким страхом набавила, же кто єно міг з Перемишля утікав, що і нікоторий з Клиру катедрального ділал²⁷, Він без боязни остався на своїм місци, наганяючи дуже тих Священників, що в хвилях посвященя так слабого духа ся оказали, а додаючи відваги тим, которий ся посполу з ним на своїх полишали місцях²⁸.

Вносячи з Єго здоровя і сил і з Єго кріпкости, бо Він рідко слабав, можна ся било як найдовшого житя надівати, тим часом Бог інакші судив! В 63-тім році житя свого, мусів лишити виноград Христов і прощатися з любими вівцями своїми. В понеділок дня 20-го Вересня 1847 на праздник Рідства Пресв[ятої] Богородици посвящав (консекровав) нову Церков в місточку Хирові, на обіді через тамошного Пароха Залєского²⁹ для Него, содійствовавшего Священничества і для інших достойних осіб справлєним, бавився в найвеселішим умислі, там і нічліг відправив; ві Второк в тій ново посвященній церкви єще служби Божої через свого капеляна³⁰ читаної слухав, і на обід до Перемишля повернув, а в середу розболівся*. Бити може, же ся напрасно остудив, бо зопрівши зовсім під час посвященя церкви, скоро до дому прийшов, зараз білизну на собі відмінив, і то била може перша причина єго хориби. В середу заслабши більші, положився до ліжка і зараз

²⁷ Тоді владику залишив його капелан о. Йосиф Левицький, за що був позбавлений своєї посади.

²⁸ Автор має на увазі свою особу.

²⁹ Іван Залєський (1795-1848), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1818 р. Від 1828 р. аж до смерті був парохом у Хирові.

³⁰ Капеляном єп. І. Снігурського був о. Тедор Лукашевський (1805-1881), катедральний проповідник і префект презвітерського дому.

** Понеже кілька рази через Хирів їхав а все Муся якийсь припадок случив (раз муся коні сполосили, то ся знову мало з каритою не вивернув), то повернувши відтам і розболівшись, спімнув собі, же той Хирів все го нещастєм витає, а може мав і якое предчувство смерті.

прикликано лікаря, але недуга так борзося взмагала, же уже в пятницю рано (дня 24 Вересня) не било жадної надії на довше житє. Чуючи Сам зближаючуся смерть, відправив сповідь перед Крилошанином Преч[естним] Теод[ором] Лукашевским, прияв Св. Еухаристію, і бив через тогож Крилошанина св. Елеом помазаний. По полудню згромадилися коло Єго постелі Преч[естний] Крилошане, Преч[естний] П[ан] Староста окружний Саар, нікаторії Священники, приятелі і домовники. Офіцира від Жандармерії русина Барусевича просив о жандармів на неділю (которої не дожив) до присутствія при посвященю Церкви в селі Радиничах, а на послідок говорив до притомних тії слова: Я уже умираю..., такое то житє чоловіка!.. По тому зачав щось еще незрозуміло говорити, відвернув ся від окружаючих Єго постелю..., і о трох чвертях на 6-ту годину по полудню дня 24-го Вересня 1847. по недовгим але болесним терпленю, закінчив своє повное уцтivity і діяльности житє. Вість найсумнійша розлетілася швидкостев блискавиці по місті і цілій околичности; а не било серця (без взгляду на віру, стан або іннії свойства осіб), которое би ся тим смертельным громом не чуло пораженим, котрое би щиро не почуло жалю і хоть єдної не уронило слези; ... ах! ботеж і Він каждому осушив слези, ктося лиш зближив до него. Незабаром зойкнули всі дзвони Церкви Престольної і всіх костелів Перемиских найплачливим звуком і рознесли по воздусі найболеснійшу вість для сердца руского. Гук дзвонів розлігаючийся серед вулиць міста всьо приглушив, але жалю і стогн серц руских не міг приглушити. Через три дні било тіло єго приодітоє во всю одежу Архисерейску і всі знамена Владичії в домовині (трумні) червоним маншестром і золотими Гальонами обитій, в покою Єго палати серед многого світла до оглядана виставленое, где Крилошане і зо Священниками Церкви престольної що день Парастаси відправляли. Від рана до вечора тиснув ся многочисленний нарід, аби еще по раз послідний оглядати лице того найдостойнійшого і всіми полюбленного мужа, которое хоть тіло Єго не било бальсамованое і хоть в тим покою від тіжби народа і палячогося світла дуже душно било, ещєся і четвертого дня не било змінило, а що особливша, же навіть жадної гнилизни чути не било. В понеділок дня 27-го Вересня о 4-тій годині по полудню польский Епископ Перемиский Преосв. Франц Ксавер Вержхлей-

ський при содійствованню до того обряду цілого Крилоса так польского як руского, много численного Священничества світского і монашеского обох обрядків, так місткого як і сільского, в присутствію всіх Урядників окружних і Магістратских, і безчисленного множества людей, відправив посмертне пініє; по чим наші Крилошане і зо Священничеством Панахіду відспівали. Тепер взяло шість Священників трумну з милим тягаром на рамена свої, і всьо згромаджине з предидущими місткими Цехами і хоругвами, такжей предмісткими брацтвами і хоругвами, а з послідствующим шістькінним жалобним возом, рушило в торжественним поході з палати, і обніши дорогії мощі при міняючимся пінію Священничества руского з польским і з музикою військовою навколо міста*, внесли їх до Церкви Престольної і там їх на високо устроєним приладженю (катафальку) серед многого освітлення поставили. Тогди вийшов на Амбону Парох і Декан Ярославский Всеч. Йоан Глядишовский³¹ і мав до того смутного обряду примірену бесіду, в котрій вичислив заслуги покійного. Панахіда закінчила тот обряд жалобний. На другий день (28 Вересня) зіхалося еще більші Священників руских і польских до міста, котрії безпрестанно від дідня при тілі Служби Божії правили, коли тимчасом Крилошане рускії і зо Священничеством своїм погреб ієрейский співали. О 9-тій годині надіхав польський Епископ Преосв. Вержхлейский і співав Службу Божу жалібну з товаришеньом музики на хорі, а о 10-ій розпочав Архипресвітер і Намістник Епархії Преч. Йоан Селецький³² торжественну Службу Божу за Усопшого; по Евагелії казав Преч. Крилошанин Анталь Вітошинський³³ чулу бесіду, в котрій живими чертами стра-

* т. с. вийшовши з палати проваджено мощі коло Францішканського костела на середину міста по під Одвах (*Hauptwache*) жомірський на вулицю Львівську, а коло вежи руской Св. Івана оберненося на Францішканську вулицю, і коло тогож костела до Катедральної Церкви їх занесено.

³¹ Іван Глядишовський (1793-1855), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1819 р. Від 1838 р. парох у Ярославі, визначний проповідник. Підчас «Весни народів» очолив у Ярославі місцеву Руську Раду.

³² Іван Селецький (1782-1854), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1809 р. Архипресвітер перемиської капітули (від 1834 р.), вікарій генеральний. Після смерті єп. І. Снігурського управляв перемиською єпархією (1847-1848).

³³ Айталь Вітошинський (1792-1863), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1815 р. Схолястик перемиської капітули (1845-1847), ректор перемиської духовної семінарії (1847-1850).

ту Епархії описав, а по укінченій Службі Божій, покропив і покадив вижречений Єпископ польський трумну Усопшого, почім знову Панахида наступила. Коли отворено трумну, аби тіло Єго елеом св. поляти, повстало великое риданіє, а всі тиснулися оглядати по раз послідний лице Єго, котореся уже било змінило. Замкнувши трумну, несено ю во вчорайшим порядку аж на общий цминтар за місто³⁴, бо тиї дві річи в спис своєї послідной волі положив, або Єго тіла не краяно і не бальсамовано. І аби го на общим цминтарю посполу з Єго вівцями в гробі положено. За тілом, которе Священники несли, поступав віз жалібний тягнений шестю чорним сукном прибраними кіньми Єго, при котрим знову служба в жалобі зо смольним світлом (походнями) ішла. За трумною товаришило Покійнику таке множество обивателів сельских, Урядників, осіб війскових, міщанів і народа сельского, якого еще жаден погреб в Перемишли не скликав, а що еще годнійше уваги, же всі притомніи щирим жальом приникненніи били, і же з уст каждого тиї виходили слова: Ах велика шкода того человека!.. Коли початок того походу вже при гробі станув конец его ещеся в місті при кляшторі Реформатів находив, а то досить далека дорога. Ба навіть і Кагал жидівський, сам Рабін і з множеством жидів вийшов з міста за небіщиком*. При гробі, которий під самою Каплицею серед цминтаря стоячою вимуровано, обдерто трумну зо всім з поволоки, бо каждый радбив хоть кусник з того посмертного строю на памятку того великого мужа собі заховати, а коли трумну до гробу спущено, і молитву: Отче наш... на упокоєніє душі Єго відмовлено, стиснула за серце каждого притомного пісьнь послідня: Вічная память!.. Так скінчився той муж богатий в добрії діла; которими собі вічнотривалий Памятник поставив і которого слава не загине, поки хоть єдноє руское серце на світі существовати буде. Гріб Єго виглядає достойного Памятника, і тепер уже діються складки по Епархії в тиї ціли. Страту так заслуженого мужа описали красними стихами, Ант. Лужецькій Парох зо Скопова під написом: *Надгробний вінец во память Є. Превос. І. Снігурского,*

³⁴ Мова йде про неіснуючий сьогодні Благовіщенський цвинтар, який знаходився при сучасній вул. Конарського, поміж вулицями Міцкевича та Дворського.

* З Памятника Крилошанина Яана Шафраньского.

і Теофіль Кміцікевич Практ. при Фіскусі в язиці польским під написом: *Łza*, которий на руский язык через Ант. Лужецкого і Йосифа Лівичкого переведений бив. Яко добрий Християнин тямив Він о смерти всегда і прото списав свою послідню волю еще завчасу, а же той спис крас-но і всесторонно Єго неоціненое серце малює, кладу го тутка в цілій повности. Написаний бив власною рукою в язиці польским, а переклад Єго на руский язык так звучит:

Послідня воля.

Во Імя Отца і Сина і Святого Духа. Амін.

Не відаючи часу і години смерти, освідчаю мою волю послідню в слі-дуючий спосіб:

1-ое. Всеобщим (*uniwersalnym*) дідичом цілого моего движимого і недвижимого маєтку постановляю Найпревелебнійший Собор Кри-лошанів (*Kapitułę*) Руско Перемиский з винятком нижші вираженими.

2-ое. З річей в палаті Владичій Перемискій находячихся а) книжки, мапи, портрети, далекоглядні (*perspektywy*) присуджую (*leguję*) і запи-сую Соборови Крилошанів Перемискому рускому для Книгозбору Кри-лошального, і Ванну мідяну для Церкви Престольної; золотий ланьцух в році 1844 куплений, першому Егзекуторови послідної волі; перстень від б. п. Графа Куропатніцкого дарований другому; а годиновказ (*zegarek*) золотий кишеньковий третьому Егзекуторови послідної волі; що собі всьо без судового вдавання ся (інтервенції) заберут; б) зо сребра: столових ли-жок сорок, ложок до кави тридцять, ножів і віделків сребрних тридцят пар призначаю *pro fundo instructo* для Владицтва Руско-Перемиского; в) з маючихся продати коней запряжних, двох карит, повозу і порцеляни столової визолоченої по бл. пам. Епископі Голашевским купленої, сум-му грошеву присуджую на капітал для Інститута Убогих Перемиских. г) З одежи (*garderoby*) сукні барви фіолетової і крою священничого з фут-рами легую і записую мому Свящ. Капеллянови³⁵; а сукні барви і крою

³⁵ Мова йде про о. Теодора Лукашевського.

світського, білизну до тіла, постелю з ковдрами і заголовками, хустки, обува, моїм слугам в палаті. Тії річи для Свящ. Капелляна і слуг визначать Егзекутори послідної Волі і ведля свого мнінія межи всі слуги без інтервенції судової в натурі роздадут. д) Всі іннії річи в палаті Перемискій лишившиїся якто: меблі, білизну столову, образи, решту сребра, начиня столовій і кухенній мідяній, спряти господарскіі і орудія і пр. (винявши вина в пивници і що до Інвентаря Владицтва або до Катедри належат) легую і записую моїм крєвним Анастасіі і Йосифови Плошовским, Евдокіі і Василю Товарніцким, Марії і Йосифови Полянським. Егзекутори послідної Волі поділят тії річи на три рівніі части і вспіменним тром родинам через тягненє льосів без впливу судового в натурі видадут.

3-оє. Понеже містця (*stalla*) в уставах Крилоса Руско-Перемиского не сут всі обсаджений для недостатку Фундушу, прото обдумавши Фундуш для Крилошанина Канцліра крилошального через заведене Книгопечатні при катедрі, Крилосови перед ще дарованої³⁶; хоча-чи такжєй дальшому недостаткови лиц (*Indiwiduow*) при Катедрі потрібних зарадити, в тій цілі каменицю (*realność*) в Перемишли Старий Циркул звану під Ч. 36 в ринку положену, з новим будинком, легую і записую Соборови Крилошанів (*Kapitule*) Руско-Перемискому з тим обовязком, аби з приходів тої камениці слідуючим лицам а) Священнику, которий в Книгозборі крилошальним порядок держати, книжки до читаня *servatis servandis* і Історию Владицтва, Катедри, Епархіі, Крилоса і діла памяти годній (*facta memorabilia*) списовати буде, надгороду (*remuneracye*) річну сто ринських среб. в) Казательови другому заплату річну триста ринських сребрних. г) Покаянними трудячомуся (*Penitencyariuszowi*) заплату двіста пятьдесят ринських ср. д) Предстоятелю Закристіі заплату річну двіста пятьдесят ринських сребр. е) Священнику которий Граматику, Історию і Літературу языка Руско-Словеньского церковного для кандидатів (убігаючихся) стану духовного в тутейшим Інституті науковим викладати буде, надгороду річну сто ринських ср. ж) Учителеви музики голосової (*wokalnej*) которого обовязком буде в Інституті Дяків і Учителів, кандидатів при Катедрі

³⁶ У 1840 році.

руській, такжей Стипендіантів Добрянського і Могильницького³⁷ і інших в Генерал Бассі, в пінію музичним і гармонійним учити і при набоженстві пінієм дириговати заплату річну двіста риньских сер. з) Учителеви, которий кандидати в Інституті Дяків і Учителів пініе церковное, Ірмологіон, Типик, Писане, Числене, Пасхалії ізчислене ведля руки Дамаскина, іннії потрібнії предмети, уділяти буде, заплату річну сто риньск. сер. або если тиї науки в Інституті Дяків межи двох Учителів поділенії будут, каждому що рік по пятьдесят риньск. серебр. – отже в суммі тисячу триста риньских серебром числячи три сороківці на єден риньский, Крилос Руско-Перемиский щорік виплачовав, а решту чистих приходів з тої камениці під Ч. 36 яко причинок до Новоселец і Staatsschuldberschreibung передше Крилосови відступлених на удержане 24 кандидатів що річно в Інституті Дяків і Учителів при Катедрі Рускій обертав. Прошу такжей високоє Правительство краює, аби над виконаньом тої легачії і удержаньом 24 кандидатів в Інституті Дяків і Учителів чувати ізволило.

1.

Увага.

Понеже чинші за камениці під Ч. 36 не сут сталиї і зміні підлігают, прото моя воля єст, аби Крилос чистий прихід з Книгопечатні Владичої при Катедрі заведеної по усталеню заплати річної 800 риньск. сер. для Крилошанина Канцліра крилошального так довго на капітал обертав, поки для лиц під Ч. 3. а, б, в, г, д, е, виражених річний заплати і надгороди на всі случаї і зміні чиншу забезпеченії не будут.

³⁷ Мова йде про стипендії засновані о. Матейом Добрянським (23 січня 1839 р.) та дружиною покійного о. Івана Могильницького – Анною (1 серпня 1832 р.). Оба стипендійнні фонди діяли до 1939 року.

2.

Увага

Вижші під 3-им до б, г, д, вспімененії Священники, другий казатель, трудячийся покаяннями і предстоятель Закристії будут довжни в Інституті Дяків і Учителів, єден яко Під-Директор дозір держати безпосередственний і тамже Кандидатам методику в руским язичі давати, другий науку Релігії і Історию біблійну в язичі руским викладати, третий тим Кандидатам з Граматиков Руско-словеньсков перикопи в Книгах церковних від Дяків співатися звиклії толковати і обясняти. Тиї обовязки поділит Консисторія межи вспіменених священників ведля їх здібности і ревности.

3.

Увага

Воля моя єсть, аби місця (*stalla*) і труди (*funkcyje*) вижші під 3. до а, б, в, г, д, вираженії від дня опорожнення найпізнійши в другим місяцу обсаждала Консисторія а в случаю довшого опорожнення почавши від третього місяца опорожнення аж до обсадження тихже Крилос буде обовязаний звиклу заплату (*solaria*) до фондушу вдовиц і сиріт священничих Епархії Перемискої³⁸ виплачувати.

4.

Увага

На фільварках находячийся річи якото: добиток всякого рода, збіже, меблі, начиня, орудія, спряти домовії виявши до Інвентаря Владицтва *pro fundo instructo* вписанії, легую і записую моїм крєвним Анастазії

³⁸ Фонд вдовиць і сиріт по священниках перемискої єпархії був заснований єп. І. Снігурським у 1840 р.

і Йосифови Плошовским, Евдокії і Василю Товарницьким, Марії і Йосифови Полянським. Всі річи на фільварках поділят Егзекутори послідної Волі на три рівнії части і через тягненє льосів на три реченії родини, которії тим поділом довольнії бити мают, без Інтервенції судової в натурі роздадут.

5. Довги і позосталости (*remanenta*) на підданих в збіжу, грошах, паньщині*, чиншах і всіх данинах зовсім дарую і умерщвляю, прото тиї заліглости від підданих не будут вимушованії.

6. Три тисячи ринських ср. силою грамоти з дня 4-го Мая 1836 і три тисячи ринських сребр. Силою грамоти з дня 30-го Січня 1839, в суммі шість тисячей ринських среб. у Вельмож. Гіпполіта Чайковського на добрах Дидятичи, Шептиці і Острів Декретами ц.к. Судів шляхоцких Львівських інтабульованії, призначаю для Церкви престольної Руско-Перемиської, і хочу виразьно, аби тот Капітал которим Собор Крилошанів Руско-Перемиський під дозором Високого Правительства красього заряджовати буде, николи зменьшеним не бив, а відсотки (*procenta*) з того капіталу, аби на такії потреби Церкви престольної Перемиської обертанії били, до которих залагодження Патрон, Домініюм і Парафіяне не сут обовязанії. А если таких потреб не буде, аби відсотки з кожного року через вкладанє до Касси Ощадности або закупленє грамот заставних Галицких на Капітал обертанії били, аби тим способом перший Капітал 6000 риньск. среб. на всі не предвидінії случаї для Церкви Престольної Перемиської нарастав і помножався; в тій ціли Крилос Руско-Перемиський буде обовязаний помноженє первшого Капіталу Консисторії виказовати..

7. Сумму десятитисячей ринських сребр. в грамотах заставних галицких призначаю для священника Учителя, которий в тутейшим Інституті науковим³⁹ Богословіє пастирское і Катехетику Кандидатам стану духовного в руским язиці викладати буде, з тим додатком аби такий Учитель річний відсотки від вспімненої сумми 10,000 риньск. среб.

* Тогди паньщина не була еще унищожена.

³⁹ Мова йде про Богословський Інститут (Studium Theologicum, Богословське Заведенє), утворенї 2 жовтня 1845 р. єп. І. Снігурським для підготовки студентів четвертого року перемиської духовної семінарії.

випадаючій яко річну заплату поберав. Если ся віддільний Священник на тоту заплату річну не найде, може тимчасово (*provizorycznie*) єден з Крилошанів або Священників катедральних до уділяння Богословія пастирского і Катехетики в руским язиці за здібного узнаний і від Правительства апплікований, вспімененій відсотки яко надгороду поберати. На случай еслиби Високоє Правительство Богословія пастирского і Катехетики в руским язиці слухати і такого Учителя аппліковати при тутейшим Інституті Богословним не дозволило, моя виразна воля єст, аби вижреченна Сумма 10,000 риньск. серебр. до моїх кривних Анастазії і Йосифа Плошовских, Евдокії і Василя Товарніцких, Марії і Йосифа Полянських в рівній часті належала, і їм яко їх власність без всякої суперечки видана зістала.

8. Сумму пять тисячей риньских сереб. в грамотах заставних галицких призначаю для пятьнадесять убогих Школярів тутейшой Епархії в Перемишли до шкіл Нормальних ходячих і через Руско-Перемиську Консисторию ведля существующих для Стипендистів приписів успособлених, з тим додатком, аби таким 15 школярам по Екзамінах з добрими класами і обичаями відправлених в піврічних ратах з випадаючих від реченої сумми 5000 риньск. сереб. відсотків, каждому в рівній часті запомогу Собор Крилошанів Руско-Перемиський виплачовав. Учеників, которіи тоту запомогу поберати будут, обовязую аби в пінію хоровим і музичним вправлялися і в тутейшій Церкви Престольній Рускій в дни торжественній і неділі на хорі співали.

9. Тисячу риньских сереб. в грамоті заставній галицкій, также вина в пивниці Палати Перемиської легую і записую для Інститута вдовиц і сиріт Священничих Епархії Перемиської. Коммісія того Інститута грамоту заставну на 10000 риньск. сереб. з купонами до своєї касси відбере, вина по моїм погребі лишившиїся без Інтервенції судової продасть і собрану сумму на капітал для вспімененого Інститута оберне.

10. З грамоти заставної галицкої на пятьсот ринь. серебр. Егзекутори послідної Волі без інтервенції судової виплатят на руки Парохів і Провізорів Церковних, на потреби Церквей во Валяві, Вільчу (Вовчи), Велюничах, Страшевичах, Буссовисках і Берестянах до каждой Церкви по 60 риньских сереб. отже разом 360 ринь. сер. а решту з грамоти заставної роздадут на руки Парохів і Провізорів Церковних для Убо-

гих во Валяві, Вільчу, Велюничах, Страшевичах, Буссовисках і Берестянах, до кожного села врівній часті (*kwocie*).

11. Сумма пять тисячей ринь. ср. в грамотах заставних галицких призначаю для Катедрі Руско-Перемиської на стипендія служб Божих за душі померших помочи потребуючих. Моя Воля виразна ест аби той капітал пять тисячей ринь. сереб. під Зарядом Консисторії Руско-Перемиської і дозором високого Правительства в цілости зіставав, а відсотки річнії з того капіталу випадаючії, аби Консисторія Руско-Перемиська межи Священників катедральних або з Епархії прибивших запомоги потребуючих на стипендія служб Божих, числячи по сорок пять крайцарів сереб. за службу Божу співану, а по тридцять крайцарів сереб. за службу Божу читану що рік роздавав, аби тим способом, в Катедрі Руско-Перемиській в дні будній Служби Божій за душі померших повсі часи відправлялися. Многість служб Божих з річних відсотків вспіменого капіталу 5000 ринь. сереб. випадаюча, має бити в теченію кожного року відправлена і виказ відправлених повинностей (*obligów*) через Предстоятеля Закристії що рік Консисторії предложений.

12. Сумму двох тисячей ринь. сереб. в грамотах заставних галицких призначаю для Семінариум Руско-Перемиського з тов вимінков, аби той капітал 2000 ринь. сереб., котрим Крилос Руско-Перемиський під дозором високого краєвого Правительства зарядовати буде, по всі часи в цілости позістав, а відсотки річнії з того капіталу, аби в єдній половині на скупленє писм богословних перйодийних годованцям придатних для Семінариум Руско-Перемиського, в другій половині на скупленє книжок для Книгозбору Крилошального Руско-Перемиського що року обертанії били.

13. З грамоти заставної галицкої на пятьсот ринь. сереб. Егзекутори послідної Волі без Інтервенції судової видадут для Убогих Перемиських триста пятьдесять риньских для лиц при Катедрі Руско-Перемиській слідуючих якото: для Кандидатів в Інституті Дяків і Учителів сорок ринь. сереб., для двох Реєнтів 20 ринь. серб., для двох Закристіянів 20 ринь. сер., для Дідів катедральних 20 р.с. і для братцтва С. Николая на світло 50 риньских серебром.

14. З грамоти заставної галицкої на тисяч ринь. сер. Егзекутори послідної Волі без впливу судового поділят ведля свого мнінія межи

співаків музичних при Катедрі рускій сто ринь. ср. такжей виплатят Михайлови Мидзин возьному бившому слугі сто ринь ср., Яцкови Саварин слугі двісті ринь. ср., Яцкови Скочиляс Локайови сто ринь. ср., другому Локайови сто ринь ср. Кухарови сто ринь. ср., візници (*kuczerowi*) сто ринь. ср. Форисьови 50 р. ср. Кухті 50., другому кухті 50 р. ср. і сторожови в палаті 50 р. ср.

15. Граммоту заставну на пятьсот ринь. сер. призначаю на видатки погребний і обовязую Найпревелебнійший Крилос Руско-Перемиский, а іменно Егзекуторів послідної Волі, аби моїм погребом затрудитися хотіли. Желаніє моє єст, аби тіло моє без всякої анатомійної секції (краяня) і без бальсамованя на цментарю общим з моїми вівцями до гробу зложеноє зістало.

16. Обовязую Крилос Руско-Перемиский, аби Священники вижші під 3-ми вспіmnенії о моєй душі тямили, і каждого року в день моєй смерти співану Службу Божу соборну з Парастасом за мою душу і моїх родителів Йоанна і Еуфрозини по всі часи в Катедрі відправляли.

17. Що до пункту вижші під Ч. 3, описаное додаю, же випадаючий з камениці під Ч. 36 Старий Циркул званий, чинш за єдну чверть року винемаю, і тойже призначаю для Йосифа Плошовского, Рядителя дібр Владичих, з причини, же тойже направою і будованьом в старим Циркулі трудився, для того Крилос Руско-Перемиский обовязаний буде чинш з Камениці під Ч. 36 за єдну чверть року випадаючий, Йосифу Плошовскому або єго наслідникам без жадної суперечки виплатити.

18. Даю моїм Егзекуторам послідної Волі, аби від грамот заставних галицких в тій послідній Волі під 7-им, 8-им, 10-им, 11-им, 12-им, 13-им, вспіmnених без Інтервенції судової купони за єдно півроче по моєй смерти до виплачованя запавшії відтягли, тиї в Інституті кредитовим Львівским на готовії гроші виміняли, з тої сумми Св. Капелянови при мні будучому двісті ринь. ср. Івану Кущикевичу Мандатарови Валявскому двісті ринь. ср. виплатили, а решту лишившуюся на дрібній видатки в часі путешествія по фільварках в цілі увещественія моєй Волі послідної при собі задержали.

19. Освідчаю, же до жадних довгів не почуваюся, для того єсли кромі вижші вилущених легатів і записів по моєй смерти яка грошева сумма лишится, воля моя єст, аби Егзекутори послідної Волі без інтер-

венції судової Лікаря і Аптику заспокоїли, такжey в день мого погребу двісті ринь. ср. межи убогих без ріжниці Релігії роздали, а решту лишившyся межи три родини моїх крeвних Анастазію і Йосифа Плошовських, Василю і Євдокію Товарницьких, Марію і Йосифа Полянських в рівній часті поділили.

20. Егзекутором тої моєї послідної Волі постановляю Найпревелебнійший Собор Крилошанів Руско-Перемиский, которий зо своєї грозди три лица яко Егзекуторів Тестаменту до увещественія тої моєї послідної Волі обере, прошу Високоє Правительство краєвое і обовязую моїх на Владицтві Наслідників і всіх Священників Крилошанів Собору Руско-Перемиского, аби тоє моє розпорядженє доконали. Така ест моя послідня Воля котору власною рукою писавем і підписую.

В Перемишли дня 13-го Вересня (Септембра) 1847.

Йоанн Снігурский.

По перечитанню той послідної Волі, суди Сам честний Читателю! що то за муж бив! і скажи з Псаломником:

*Во память вічнуу будет Праведник,
От слуха зла не убоїтся!..⁴⁰*

⁴⁰ Псалом 112 (111), 6-7, в українському перекладі: *пам'ять про праведника буде вічна. Лихої чутки він лякатися не буде.* Ця ж сама цитата із 112 псалому знаходиться на цоколі надмогильного пам'ятника єп. І. Снігурського.

Біографи авторів

Теофіл Кміцикевич, псевд. Bogumił z Wetlina, Богумил з Ветлина, рік нар. невід. – пом. 11 червня 1848 р. Поет, автор принагідних епікедій, писав польською мовою. Дитинство і молоді роки провів у селі Ветлин біля Ярослава, де його батько о. Теодор Кміцикевич був парохом. Вчився у перемиській гімназії, брав участь у підпільному гуртку української та польської молоді т.зв. Сенаті, учасниками якого були теж три його брати – Микола, Юліян, Лев та Антоній Лужецький. Відомо, що в останні роки життя Т. Кміцикевич був практикантом при Фіскусі (Податковій адміністрації) у Львові. Крім епікедії присвяченої єп. І. Снігурському (*Łza*), Т. Кміцикевич є автором епікедії присвяченої пам'яті Миколи Нападівича, любителя церковного співу і мецената української культури, надрукованої у Львові 1845 р. під заголовком *Słowo pamiątkie Wielmożnego Mikołaja z Więckowic Napadiewicza*. Т. Кміцикевич помер у Львові, там теж після смерті вийшла анонімна епікедія присвячена його особі *В память Теофіля Кмітікевича преставленного дня 11 Червня 1848 года*. (Львів, з вільної праси Інститута Ставропігіяньського).

о. Йосиф Левицький, нар. 1801 р. в Баранчиках – пом. 24 травня 1860 р. в Нагуєвичах. Поет, перекладач, критик, мовознавець, публіцист і автор підручників. 1825 р. закінчив віденську духовну семінарію. Після висвячення став капеланом єп. І. Снігурського. У 1829 р. з доручення єп. Сігурського організував в Перемишлі катедральний хор, в якому співали Михайло Вербицький та Іван Лаврівський, згодом відомі композитори. 1834 р. надрукував у Перемишлі першу в Галичині граматику української мови (*Grammatik der ruthenischen oder kleinrussischen Sprache in Galizien*). Автор десятки панегіриків присвячених світським особам (царю Франц Йосифу I) та духовним (митр. М. Левицькому, єп. І. Снігурському, єп. Г. Яхимовичу, єп. В. Поповичу). Публікував переклади із Й. В. Гете *Ерлькеніг...* (Перемишль 1838) та Ф. Шіллера *Звін* (Перемишль 1839), *Борба зо смоком і Порука* (Перемишль 1842),

Нурок. Хід до залізної гутти. Рукавичка (Перемишль 1844). У брошурі *Listy tyżące się piśmiennictwa ruskiego w Galicyi* (Перемишль 1843) виступив з критикою *Русалки Дністрової* та мовних і правописних заasad запропонованих «Руською Трійцею». Значну частину його доробку займають праці присвячені мовним та літературним питанням, присвятив їм біля десятка статей написаних українською, німецькою та польською мовами. Для потреб початкового шкільництва уклав моли-товник (*Молитвослов для вигоди парафіян*. Перемишль 1840), буквар (*Азбука русская для найменьших дітей*. Перемишль 1844), підручник з математики (*Руководство ко рахункам*. Перемишль 1845), граматики *Граматика німецького языка* (Відень 1845), *Граматика языка русско-го в Галиції* (Перемишль 1849) та *Приручний словарь славено-польский* (Львів 1830). Підчас «Весни народів» активно включився у політичне життя, організуючи в Дрогобичі місцеву Руську Раду, його *Бесіда го-ворена 22 мая 1848 року в Дрогобичи* (Перемишль 1848) належить до кращих політичних виступів того часу. Взяв участь у З'їзді руських учених, що проходив у Львові в днях 19-26 жовтня 1848 р., там висту-пив з промовою, в якій відзначив особливі заслуги єп. І. Снігурського для українського відродження в Галичині. В лютому 1849 р. став сек-ретарем перемиської Окружної Руської Ради. Від імені Ради запропо-нував увести українську роту присяги рекрутів австрійської армії, був теж автором відозви до народу руського із 17 квітня 1849 р. про фор-мування корпусу стрільців. У 1849 р. відзначений цісарем Франц Йо-сифом I Цивільною медаллю за заслуги для збереження миру підчас подій 1848-1849 рр.

Теодор (Богдан) Леонтович, нар. 1812 р. в Щуткові, біля Любачева – пом. 30 листопада 1886 р. у Львові. Поет, публіцист і композитор. Довголітній секретар Ставропігійного інституту у Львові, службовець рустикального банку. У 1847 р. опублікував у перекладі українською мовою епіцедію *Lza* Т. Кміцикевича. Підчас «Весни народів» 1848 р. обраний секретарем Головної Руської Ради, був учасником З'їзду русь-ких учених у Львові 1848 р. Автор публіцистичного твору *Odpowiedź na artykuł o nieistnieniu Rusinów* (Львів 1848), у 1848 р. скомпонував музику до патріотичного вірша о. Івана Гушалевича *Мир вам братя*,

пісня ця стала першим галицьким гимном. У 1855 р. композитор о. Іван Лаврівський опублікував збірку *З пісні народнії уложениї на чотири мужескоїї голоси*, яку присвятив Богданові Леонтовичу.

о. Йосиф Лозинський, псевд. Гриць Самоука, Л. з Перемиского, І***, нар. 20 грудня 1807 р. в селі Вірко, біля Перемишля – пом. 11 серпня 1889 р. в Яворові. Вчився у перемиській гімназії та перемиській духовній семінарії, висвячений у 1831 р. У липні-серпні 1830 р. був капеланом єп. І. Снігурського. 1834 р. запропонував замінити кирилицю латинським алфавітом (стаття *О wprowadzeniu Abecadla polskiego do piśmiennictwa ruskiego*), що стало приводом т.зв. азбучних дискусій, через рік опублікував латинкою етнографічний збірник *Ryskoje wesile* (Перемишль 1835). У 1846 р. в Перемишлі вийшла його польсько-мовна *Gramatyka języka ruskiego*. Підчас «Весни народів» 1848 р. обраний членом, а згодом заступником голови перемиської Окружної Руської Ради. У квітні 1848 р. на зборах Ради виступив з промовою *Бесіда о потребі рад народних*. Від імені перемиської Окружної Ради виготовив два звернення у справі навчання українською мовою та формування вчительських кадрів. Очолив перемиську делегацію на 3'їзд руських учених, що проходив у Львові в днях 19-26 жовтня 1848 р., там теж виступив з промовою. 1849 р. відзначений цісарем Франц Йосифом І Цивільною медаллю за заслуги для збереження миру підчас подій 1848-1849 рр. У 1849 р. в Перемишлі опублікував брошуру *О образованию языка руского*, в якій наполягав на потребі формування української літературної мови на базі народної мови. У статті *О зміні народности*, опублікованій у 1849 р. порушував питання національної тотожності українців Галичини і спроби їх денаціоналізації. Після смерті єп. Івана Снігурського, спираючись на документи і свідчення сучасників, написав його біографію *Житє Йоана Снігурского владыки Перемиского* (Львів 1852). Цікавили його також економічні питання пов'язані із селянською власністю і спробами великих землевласників заволодіти нею, його брошура *Гадки о власности* (Львів 1862) була конфіскована владою. Опублікував також два томи своїх проповідей: *Науки церковний на неділі цілого року* (Перемишль 1860) та *Науки церковний на торжественній Праздники* (Львів 1865). У 1876 р. на про-

хання Богдана Дідицького написав автобіографію, надруковану під заголовком *Автобіографіческії записики*. Писав статті на сільськогосподарські теми.

о. Антін Лужецький, нар. 1 лютого 1807 р. в Старій Лініні – пом. 4 червня 1891 р. в Літині. Вчився у перемиській гімназії, де почав займатися літературою. Після закінчення перемиської духовної семінарії у 1834 р., через рік був висвячений. Друкуватися почав у 1841 р., коли то у львівській газеті «*Rozmaitości*» з'явився надрукований латинкою його вірш *До луни*. Першу поетичну збірку *Проба стихотворного заводу* підготував до друку ще у 1840 р., але цензура не дозволила її надрукувати. 18 листопада 1840 р. А. Лужецький написав відповідь рецензентові, в якій обстоював свої мовні та правописні засади. Вибрані твори із цієї збірки надруковані були у другій частині альманаху «Вінок русинам на обжинки» (Відень 1846). У 1847 р. опублікував дві епіцедеї присвячені особі єп. І. Снігурського. Перша і єдина збірка його поезій *Плач вдовиці*, вийшла друком у Перемишлі 1853 р. До титульного вірша цієї збірки музику написав о. Іван Лаврівський. У 50-тих рр. свої вірші публікував у віденському журналі «Отечественний сборник» та у його додатку «Домова школка». У 1888 р. на прохання бібліографа Омеляна Левицького написав свою автобіографію

Зміст

Володимир Пилипович, <i>Вступ</i>	7
---	---

I. Снігурський *honorificus*

1. о. Йосиф Левицький, <i>Оказанє іскреннійших желаній... Йоану Снігурському</i>	35
2. о. Йосиф Левицький, <i>Оказанє високого почитенія Йоану Снігурському</i>	47
3. о. Йосиф Левицький, <i>Стих во честь Йоану Снігурському</i>	51
4. о. Антін Лужецький, <i>Do J. S. B. P. [Do Jana Śnigurskiego Biskupa Przemyskiego]</i>	61
5. о. Антін Лужецький, <i>В память напечатаня первой книги церковной Леітургікон (Служебник званої) р. 1841 в типографії Єп[иско]пській в Перемишли</i>	65

II. Снігурський *memoria*

1. Теофіль Кміцикевич, <i>Łza poświęcona zwłokom Jana Śnigurskiego</i>	69
2. о. Йосиф Левицький, <i>Слеза посвященна памяти... Йоана Снігурського</i>	75
3. Теодор Леонтович, <i>Слеза над гробом Йоана Снігурського</i>	81
4. о. Антін Лужецький, <i>Надгробний вінець в памят... Снігурському</i>	87
5. о. Йосиф Лозинський, <i>Житє Йоана Снігурського</i>	95
Біографи авторів.....	131

